

Godište X. • broj 10 • listopad 2015.

2,5 KM / 10 kn / 1,3 EUR

MEĐUGORJE

Glasnik mira

ISSN 1840-1414

Sinoda o obitelji

Katolički pogled na ženidbu, brak i obitelj

(Ne)izvjesna
budućnost Crkve

Izbjeglička kriza

Izbjeglice, prognanici,
migranti ili što?

Ljubav se ne piše
žicom

EU – moralni politički
patuljak ili...

Razlučivanje ukazanja

Gospina ukazanja u
Kibehu

Vidioci u Bibliji i u
povijesti Crkve

Pojam i problem
ukazanja i viđenja u
teologiji

Nova školska godina

Današnje vrijeme
od nas traži veći
angažman

Naučite ga...

„Kažem vam,
ako ovi ušute,
kamenje će vikati!“
(Lk 19, 40)

Iz sadržaja

Fotografija na naslovnici: Arhiv ICMM

Katolički pogled na ženidbu, brak i obitelj, FRA TOMISLAV PERVAN

(Ne)izvjesna budućnost Crkve, FRA IVAN DUGANDŽIĆ
Izbjeglice, prognanici, migranti ili što?, LIDIJA PARIS

Oprostiti, FRA MARINKO ŠAKOTA

Obraćanje, FRA SLAVKO BARBARIĆ

U Kibehu nismo poslušali Gospu, slušajte je u Međugorju!, IMMACULÉE ILIBAGIZA

Gospina ukazanja u Kibehu

Vidioci u Bibliji i u povijesti Crkve, FRA JOSIP MARCELIĆ

Pojam i problem ukazanja i viđenja u teologiji, FRA IVAN DUGANDŽIĆ

Put prema sreći, GOTTFRIED PRENNER

Prvi put u Međugorju na seminaru posta, MIRJANA MARINČIĆ

Međugorje i Sveta zemlja, RATEB JACOB RABIE

Karmelićanka iz Rima uči mlade moliti srcem, s. MARIA AMATA

Glavni grad nježnosti za hrvatske hodočasnike

Molitva: O Isuse, ja vjerujem da je tebi sve moguće

Križ – smisao ili kazna?, FRA MARIO KNEZOVIĆ

Jedan dan u zajednici, MARCO ZAPPELLA

Što misli Big Father o Big Brotheru?, ROBERT RUKAVINA

Današnje vrijeme od nas traži veći angažman, Razgovor s Kristinom Pavlović, GROZD

Naučite ga..., NIKOLINA NAKIĆ

Ljubav se ne piše žicom, KREŠIMIR MILETIĆ

EU – moralni politički patuljak ili..., DRAŽEN BARBARIĆ

Na izvorima redovničkog života, NIVES ROVIS

Univerzalna sućut – ljubav prema neprijateljima, MAXIME EGGER

Franjevci u Svetoj zemlji, FRA ANTONIO ŠAKOTA

Majka Božja Jeruzalemska na Trškom vrhu, FRA KARLO LOVRIĆ

Jesu li štovati – poštovati, štovanje – poštovanje potpune istoznačnice?, MILE MAMIĆ

Papa u SAD: Ono što u medijima nismo čuli niti ćemo čuti

Duhovnost prirode pape Franje, FRA BOŽE VULETA

Koren Device Marije, FRA MARIO CRVENKA

Svemoć medija i nemoć običnih ljudi, BOŽO SKOKO

Isus pod paljbom, Ivica Musić

Tjedni molitveni program

Dnevna misna čitanja - Poticaj za lectio divina

Poštovani čitatelji *Glasnika mira*, hvala na pitanjima, prijedlozima i savjetima koje nam šaljete. Pozornost posvećujemo samo i isključivo potpisanim pismima.

Uvodnik

GLAVNI UREDNIK
MARIO VASILJ
TOTIN

I U CRKVI I U SVIJETU DANAS JE MNOGO ZAMRŠENIH SITUACIJA O KOJIMA NEMA-MO BISTRU SLIKU NITI JASNE ODGOVORE.

Ponajprije, pred nama je Sinoda o obitelji koja će tražiti rješenja na mnoga aktualna pitanja. Nadalje, izbjeglice s Bliskog istoka napustile su svoje domove, na nezvjesnim su putovima u potrazi za sigurnošću. I o Međugorju se raspravlja na najvišoj razini u Crkvi.

Kako na ove iznimno važne probleme reagirati? Što učiniti (ili ne učiniti)? Kako postupiti? Tko je dostatno mudar da mu se obratimo za pomoć u našim nedoumicama?

Mjesec u kojemu se susrećemo s tako gorućim temama upućuje nas na Mariju i molitvu krunice. Zasiurno nije riječ o slučajnosti! U raspravi o obitelji sinodalni bi oci trebali zatražiti nadahnuće u Blaženoj Djevici jer je ona živjela u obitelji te je upoznala sve izazove s kojima se svaka obitelj suočava.

Marija nam zacijelo može pomoći da u istinskome kršćanskom duhu reagiramo u novonastaloj krizi vezanoj uz izbjeglice, jer je i ona sama bila izbjeglica te je tražila siguran krov nad glavom bježeći pred Herodom.

Kad je riječ o Međugorju, bez Marije ne ćemo shvatiti što se ovdje događa i što je smisao Međugorja.

Uvjeti za pronalaženje rješenja na postavljena pitanja iskreno su traženje, upoznavanje Marije i istančan sluh za njezine riječi. Pitanje je međutim koliko iskreno tražimo rješenja. Uglavnom svatko ima svoju „istinu“. No ostaje trajni upit koliko smo iskreno spremni čuti i prihvatiti istinu.

Što nam Marija poručuje? Poziva nas da molimo. Odmah se u nama javlja pita-

nje: Zašto moliti? Zar je molitva rješenje? Zar se ne trebamo angažirati?

Upravo nas zbog toga Marija poziva na molitvu – da se angažiramo! Što mi činimo? Mi se ne angažiramo. No ne zato što ne želimo i što ne shvaćamo da ne trebamo činiti, nego zato što nemamo snage pokrenuti se.

Molitva nam je potrebna jer je ona vrijeme stjecanja i obnavljanja snage. Vjera je snaga. Marija želi da vjerujemo kao što je i ona vjerovala da „Bogu ništa nije nemoguće“ (Lk 1, 37). Ljubav je snaga. Marija želi da ljubimo Boga i bližnjega u potrebi kao što je ona ljubila.

Budemo li imali jaku vjeru i ljubav, bit ćemo snažni duhom. Jaka vjera uvijek će nam u pamet dozivati Božju riječ kako je vjerniku sve moguće, a ljubav će nas tjerati da se angažiramo. Vjera i ljubav su dakle temelji obiteljskog života i odgovor na krizu vezanu uz val izbjeglica.

Što je pak s Međugorjem? Je li riječ „o neizmerno velikoj milosti, koju nam Bog želi dati i daje po Mariji, Kraljici Mira, ili o nekoj čudnoj, dosada neviđenoj obmani, prijeveri, 'dječjoj priči'?!“, kako se pita fra Slavko Barbarić. Bez obzira kakvi odgovori bili, „izazovno je ovo što se događa. Ako je od Boga, kako ne odgovoriti, a ako je od ljudi, kako ih ne razotkriti?!“

Na stav nekih koji su tvrdili da u Međugorju „nema ništa“ fra Slavko odgovara: „Gdje to ima 'nešto', ako je ovo upravo 'ništa'“. Osporavao to netko ili ne, neupitno je da Međugorje spada u najvažnije i najsnažnije duhovne pokrete u obnovi Crkve.

Međugorje je dakle potrebno Crkvi i svijetu – jer u tolikima budi i snaži vjeru i ljubav. Mjesec listopada prilika je da u molitvi krunice upremo pogled u Mariju, da je upoznamo i primimo snagu.

GLASNIK MIRA

Utemeljitelj i nakladnik
Informativni centar MIR Međugorje

Glavni urednik

Mario Vasilj Totin
e-mail: mario.vasilj@medjugorje.hr
Tel.: 00 387 36 653 323

Zamjenica glavnog urednika i služba pretplate

Lidija Paris
e-mail: lidija_paris@medjugorje.hr
Tel.: 00 387 36 653 342

Lektura

Ana Vulelija

Grafičko oblikovanje

SBD, Mostar

Tisak

FramZiral, Mostar

List je prijavljen kod Ministarstva prosvjete, znanosti, kulture i športa Hercegovačko-neretvanske županije pod brojem R-05-04-2175-86/06 od 12. siječnja 2006.

Godišnja pretplata (12 brojeva): Hrvatska 120 HRK, BiH 30 KM, europske zemlje 30 €, Švicarska 50 CHF, USA i Kanada 42 €, Južna Amerika 48 €, Australija 51 €

UPLATE

Iz BiH u KM: Informativni centar MIR Međugorje d.o.o. - Glasnik mira. Naziv banke: Unicredit Bank, Žiroračun broj 33 8120 2 20114 5352

Iz Hrvatske u HRK: Informativni centar MIR Međugorje d.o.o. - Glasnik mira. Adresa: Gospin trg 1, 88266 Međugorje, Bosna i Hercegovina, Naziv banke: Splitska banka/Societe Generale Group, Broj računa: 2330003-1152749911, IBAN: HR3923300031152749911, SWIFT SB: SOGEHR22

Iz Švicarske u CHF: Katholische Kroatienmission, Postfach 9057, 8036 Zürich. Naziv banke: UBS AG Zürich - Wiedikon (0270/00), Kontonummer: 805418.40A (svrha uplate: Glasnik mira), IBAN: CH63 0027 0270 8054 1840 A, BIC: UBSWCHZH80A, UBS Postkonto Nr: 80-2-2

Iz svih zemalja EU u €: Informativni centar MIR Međugorje d.o.o. Čitluk, Gospin trg 1, 88266 Međugorje. Naziv banke: LIGA BANK EG (svrha uplate: Glasnik mira), BIC: GENODEF1M05, IBAN: DE88750903000002155044

Za sve valute iz drugih zemalja: Informativni centar MIR Međugorje d.o.o. - Glasnik mira. Naziv banke: UniCredit Bank, SWIFT: UNCRBA 22, IBAN: BA 39 3380 6048 0281 0221 (svrha uplate: Glasnik mira)

Adresa: Glasnik mira, Gospin trg 1, 88266, Međugorje, BiH

e-mail: glasnikmira@medjugorje.hr, **Internet:** www.medjugorje.hr, www.medjugorje.hr/hr/glasnik-mira

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vatikanskog koncila, nakladnik izjavljuje da nema nakanu preteći sud Crkve o nadnaravnosti prirode događaja i poruka o kojima je riječ na ovim stranicama. Taj sud pripada kompetentnom autoritetu Crkve, kome se autor potpuno podvrgava. Riječi poput „ukazanja, čudesa, poruke“ i slično imaju ovdje vrijednost ljudskog svjedočenja.

Uoči predstojeće biskupske sinode o braku i obitelji

KATOLIČKI POGLED NA ŽENIDBU, BRAK I OBITELJ

FRA TOMISLAV
PERVAN

U LISTOPADU OVE GODINE ODRŽAT ĆE SE REDOVITA BISKUPSKA SINODA U RIMU KOJA ĆE RASPRAVLJATI O ŽENIDBI I BRAKU, O OBITELJI U SUVREMENOM SVIJETU. Prije godinu dana održavala se izvanredna sinoda upravo na tu tematiku koja je izazvala mnoge prijepore te iznijela na vidjelo na trenutke i potpuno oprječna stajališta među biskupima i sudionicima sinode, napose spram pripuštanja sakramentima pomirenja i euharistije rastavljenim te ponovno (civilno) vjenčanim bračnim partnerima. Neki su europski biskupi čak podcjenjivački i s omalovažavanjem govorili o afričkim biskupima koji su se jednoglasno izjasnili za postojeću praksu Katoličke Crkve spram nerazrješivosti braka u tim pitanjima te prakse nepripuštanja sakramentima ponovno vjenčanim u građanskom braku. Cijela afrička Crkva jednodušno ustrajava na dosadašnjoj praksi i nauku Crkve spram ženidbe, bračnoga života i nerazrješivosti bračnoga saveza te u odnosu na osobe s homoseksualnom orijentacijom. Neki od njih vele kako su upravo Crkve u Africi u rano doba kršćanstva uvele obvezu svećeničkoga celibata koji se do danas održao te su uvjereni da i u pitanjima bračnoga morala mogu dati svoj vlastiti doprinos. Stoga bismo i mi na ovome mjestu u svjetlu Isusove osobe, nauka i prakse Crkve htjeli pojasniti temeljne postavke katoličkoga čudoređa u pitanjima braka i bračnoga morala.

Svaki čovjek jest osoba koja ima svoje neponovljivo i jedincato dostojanstvo. Svaki čovjek ima svoju savjest i obvezu oblikovati svoj život prema vlastitom htijenju, umijeću i savjesti ukoliko druge ne ugrožava niti im škodi. Vrijedi to također i za oblikovanje odnosa u životu i društvu, u braku i spolnosti. Bezuvjetno poštivati svakoga čovjeka kao osobu s njezinim dostojanstvom, slobodom i savješću. To je jedna od temeljnih postavki crkvenoga nauka te slike o čovjeku kakvu ćemo pronaći u Crkvi i crkvenim dokumentima, napose nakon Drugoga vatikanskoga sabora. To je neodrecivo i neporecivo pravo koje nitko ne može precrtati niti dokinuti.

Ukoliko međutim netko želi saznati nešto više o crkvenome nauku spram pojedinih životnih pitanja, spram partnerstava, obitelji, seksualnosti, koji je i kakav je stav Crkve i vjere o tim pitanjima, što je ispravno, a što krivo ili pak grješno, to može pronaći potanko u službenom nauku Crkve izloženu u Katekizmu.

CRKVA I SPOLNOST

Crkva na temelju objave – koja joj je darovana i ostavljena u baštinu kao poklad vjere – naučava da življena spolnost ima svoje izvorno i jedino opravdano, legitimno mjesto u ženidbenom savezu između muškarca i žene, koji uključuje otvorenost za novi život, darivanje života. Obvezuju se na vjernost do smrti. Crkva je do kraja svjesna zahtjeva koje postavlja pred pojedinca, ali je isto tako svjesna da se to ne može ostvariti bez Božje milosti i pomoći. Nitko to nije kadar svojim silama ostvariti u životu. Stoga je za Crkvu brak sakrament te se u vjeri osnažuje izričitim Božjim obećanjem. Bog je onaj treći u sakramentu ženidbe. On je onaj koji taj odnos uspostavlja, posvećuje, čini nerazrješivim te od njega tvori izvor spasenja.

Nadalje, s toga zrenika, svaki drugi oblik seksualne prakse u Bibliji, osim u braku, karakterizira se kao blud, preljub, uključujući tragične te dramatične posljedice za

one koji se upuštaju u izvanbračne odnose. Dovoljno je iščitavati i promišljati Isusove riječi, koje nisu nimalo blage ni bezazlene, Pavlova upozorenja, zaključke Apostolskoga sabora u Jeruzalemu prema Djelima apostolskim. Crkva je u svojoj tisućljetnoj praksi preuzela te smjernice, istinu i zaključke Svetoga pisma i objave. U pojedinim slučajevima Crkva postupa krajnje diferencirano. Jasno, Crkva je svjesna činjenice da ljudski odnosi znaju doživjeti i bankrot, 'infarkt ljubavi', da su time osobe duboko ranjene i pogođene te im treba svesrdna pomoć. Pogotovo su ugrožena djeca u razorenim brakovima. Crkva odobrava prijateljstva, ali ne i partnerstva koja nisu ženidbenim (sa)vezom ozakonjena. Kad neki javno postuliraju da se neke 'vrijednosti' odobre ili pak ozakone, može se odgovoriti da i u mafiji postoje 'vrijednosti' kao što su 'vjernost', 'povjerenje', 'solidarnost', 'lojalnost' ili pak tzv. zavjet šutnje, *omerta*.

O 'VRIJEDNOSTIMA'

U medijima, a u zadnje vrijeme i u Crkvi, stalno se govori o 'vrijednostima'. Vjera se i Pismo ne temelje na vrijednostima, nego na objavi, na Isusu Kristu. U Bibliji se nigdje ne govori o vrijednostima, nego je riječ o vrlinama, krjepostima, o svetosti u svagdanjem životu.

Svaka osoba ima svoje neponovljivo i jedincato dostojanstvo, svoju savjest i obvezu oblikovati svoj život prema vlastitom htijenju, umijeću i savjesti ukoliko druge ne ugrožava niti im škodi. Vrijedi to također i za oblikovanje odnosa u životu i društvu, u braku i spolnosti.

Isus Krist nije nikakva 'vrjednota' ni 'vrijednost' ili pak 'ideja', nego Sin Božji, Božja završna Riječ. On je onaj koji u svojoj pojavi i osobi ljubi čovjeka, zahvaća ga, dira, oslobađa, iskazuje milosrđe, osposobljuje na novi život, napose na život u ljubavi i vjernosti koje čovjek ne može imati naravnim putem, nego ih crpi iz Isusove osobe i djela za nas ljude. Ako je Isus Krist u osobi kriterij, ako imamo iz Pisma, predaje i crkvenoga učiteljstva pouzdanje i zajamčene spoznaje spram Isusove volje, što je htio i što on hoće, što on traži od čovjeka na području spolnosti i braka (usp. 1 Kor 7, 10-11: „Žena neka se od muža ne rastavlja...“), onda bi nam trebalo daleko više znanja i zrenja, a ne pozivanje na 'vrjednute' zbog kojih bi se Isusova volja spram braka i spolnosti trebala nakon dvije tisuće godina mijenjati. Isus je došao ozdraviti i spasiti sve, poglavito pak ozdraviti ono što je istočnim grijehom narušeno, izvorni Božji plan s čovjekom, prvu stanicu, obitelj. Stoga se Isus u prijemima oko rastave ženidbenih drugova poziva na izvornu Božju volju, na samome početku, kad ih *kao muško i žensko Stvoritelj stvori*.

ODJEK IRSKOGA REFERENDUMA

U povodu ishoda irskoga referenduma (dobrano podupirana i plaćena iz SAD-a u korist „pozitivnoga“ ishoda) koji je ozakonio tzv. istospolne ženidbe, državni tajnik Svete Stolice kard. Parolin izjavio je kako ga je rezultat referenduma ražalostio. Jasno, Crkva se mora s tim suočiti, mora se truditi jasnije i zornije navijestiti suvremenima Radosnu vijest. I nadodao: „Vjerujem da je to poraz ne samo kršćanskih načela nego i poraz čovječanstva.“ Mnogi su se i u Crkvi nad tom izjavom skandalizirali, mnogi su je osudili, a zapravo je rekao tešku i žalosnu istinu. Svaka se, naime, dosadašnja civilizacija u sebe urušila i nestala nutarnjim rastakanjem, grijehom, pokvarenošću, rasulom u čudorednim pitanjima, a ne vanjskim agresijama.

Danas bi čak neki biskupi u Crkvi htjeli uvesti znakove vremena u kome živimo kao novu kategoriju i izvor teološke spoznaje. Pozivanje na tzv. ‘znakove vremena’ nije nikakav valjani odgovor na suvremenu problematiku spram obitelji i bračnoga života.

Kard. Caffarra jednom je zgodom rekao: „Različite su me misli obuzimale nakon izglasavanja onog prijedloga u europskom parlamentu. Prva misao bijaše: Došli smo do kraja! Europa umire. Možda nema više ni volje za životom. Nijedna civilizacija nije preživjela veličanje homoseksualnosti. Velim: veličanje, hvalopoje homoseksualnosti. Napomenuo bih: Moglo bi se primijetiti da se nikada nijedna civilizacija nije osmislila ozakoniti ženidbenu vezu između osoba istoga spola. Treba međutim podsjetiti da je veličanje bilo nešto

više od braka. Kod mnogih naroda homoseksualnost bijaše sakralni čin. Naime pridjev koji koristi Knjiga Levitskoga zakona kojim osuđuje veličanje homoseksualnosti u hramskim obredima glasi doslovno: ‘Odvratno!’ Naime, homoseksualnost je imala sakralni značaj u hramovima i poganskim obredima... Jedina dva naroda ili zajednice koje opstoje tisućljećima – u ovom trenutku mislim posebno na židovstvo – bijahu dvije zajednice koje su jedine osudile homoseksualnost, naime, židovski narod i

kršćanstvo. Gdje su danas Asirci? Gdje su danas Babilonci? A židovski je narod bio pleme, bio je jedno veliko ‘ništa’ u odnosu na druge političko-religijske zbiljnosti. Ali uređenje seksualne prakse kakvu imamo primjerice u Knjizi Levitskoga zakona, (p)ostalo je vrhunski domet i čimbenik civilizacije. To je bila moja prva misao. Došli smo do kraja!”

KAKVI I KOJI ‘ZNAKOVI VREMENA’?

Danas bi čak neki biskupi u Crkvi htjeli uvesti znakove vremena u kome živimo kao novu kategoriju i izvor teološke spoznaje. Pozivanje na tzv. ‘znakove vremena’ nije nikakav valjani odgovor na suvremenu problematiku spram obitelji i bračnoga života. Tko je pozvan u konačnici utvrditi i odrediti koji su to ‘znakovi’ i zašto

bi upravo u ovo doba ti ‘znakovi’ na području spolnosti i braka trebali donijeti nešto kakovosno novo? Nisu li ‘znakovi vremena’ nerijetko ili u pravilu ‘znakovi svijeta’? Može se reći da upravo područje braka i obitelji bijaše područje koje je uglavnom ostalo netaknuto, tijekom dugih tisućljeća. I u rano doba Crkve bijaše na tome

polju mnoštvo prijepora. Da nije tako, ne bi Isusove riječi u svoj svojoj jasnoj oštini unišle u knjige Novoga zavjeta. Prema Isusovu poimanju, današnji *mainstream* i poimanje – odnosno opće javno mnijenje koje se širi poput požara – nije nikakva ‘vrijednost’ nego upravo suprotno, biblijski kazano grijeh, odvratnost i opačina! Druge kategorije ne pozna Biblija na području seksualnih izopačenja doli riječi grijeh, grozota i odvratnost u Božjim očima.

Živimo u sličnom vremenu kao što bijaše doba kad su nastajali spisi

Novoga zavjeta. Nije nam dopušteno razvodnjavati crkveni nauk o ženidbi i nerastavljivosti te ono što Biblija jasno karakterizira kao grijeh i opačinu, nastranost i perverziju ukrašavati raznim eufemizmima. Isus i Isusov nauk izazov su svakomu vremenu. Biblijska slika čovjeka i danas obvezuje kao i objava na kojoj se ta slika temelji. Živimo u raskoraku s onim što nam Sveto pismo svjedoči. Biblija je krcata susretima pojedinaca s Bogom, s Isusom Kristom, s njegovim Duhom. To se krajnje zorno opisuje. Susret s

Isusom uvijek je poziv na životni zaokret, obraćenje, zajedništvo s Isusom, promjenu zrenika te ulazak u domenu njegove osobe i njegovo kraljevstvo. To je i izazov i poziv na život u novoj zbiljnosti, u ozračju Duha Svetoga.

POKUŠAJ SVOĐENJA ŽIVOTA NA ‘SNOŠLJIVE MJERE’

Današnji je čovjek u kušnji svesti postulate i obveze života na ‘snošljive’ mjere. Želi reducirati samoga Boga na mjeru vlastitih riječi, ideja, misli, želja, potreba, ponašanja. Htio bi Boga za vlastitu porabu, prema vlastitom nahodanju. Radosna vijest nerijetko se svodi na puku ‘poruku’. Evanđelje jest poruka, ali i daleko više od toga: Ono je navještaj, dolazak i prodor kraljevstva Božjega, Božjega Duha u moj/naš život. Prepustimo li se Duhu, on je kadar promijeniti cijeli život, preobraziti i posvetiti

ga. Treba se pošteno zapitati: Gdje se to danas još živi? U ovakvoj, do kraja strukturiranoj Crkvi? Ako u životu nema iskustva Duha, postoji velika kušnja: ne da se osobno stavim Bogu ili Isusu Kristu na raspolaganje, nego da Bog služi meni i mojim prohtjevima, da mi s njime ‘raspolažemo’. Živimo u osrednjosti, nekakvu prosječnom humanizmu, ponašamo se prema uhodanim pravilima i bontonu koji nikoga ne vrijeđa, nikomu ne smeta, i on nas je impregnirao. U napasti smo da se i Bog i Crkva, a i vjera, prilagode našem načinu života te bi onda i sam Bog preko blagoslova Crkve trebao takav *etablirani* način života ozakoniti i blagosloviti. Kako Bog može blagosloviti nešto što je u njegovim očima i prema njegovim riječima odvratnost i zlo po sebi? Zaboravljen je Pavlov postulat da vjernici ne prilagođuju svoj život i vjeru svijetu. Danas čak i neki teolozi traže da *conditio humana*, životne prilike u kojima suvremenici žive, trebaju postati *locus theologicus*, da životna zbilja u koju smo uronjeni postane prihvatljiva i Crkvi te da ona svoje naučavanje prilagodi vremenima i okolnostima.

Nitko međutim nije od Isusa Krista dublje poznao čovjeka i što je u čovjeku. Imao je savršeno istančana osjetila, živio je trideset godina u svome Nazaretu, promatrao ljudske uspone i padove, imao jasne zrenike i poglede. Znao je što je u čovjeku, veli jezgrovitito i sažeto, lapidarno Ivanovo evanđelje (usp. *Iv* 2, 25). Promatrao je otvorenih očiju svijet i ljude oko sebe, ljudsko stanje i ponašanje. Stupio je u našu ljudsku zbilju s ciljem, ne da čovjeka ostavi u starome, smrtnom i grješnom stanju, nego da čovjeka iščupa iz nemila stanja, da ga preobrazi. Stoga je i uskrsnuo nakon nasilne smrti. Nije mogao ostati u smrti. Nije nam dano kao papige ponavljati priče o nekakvu ‘umilnom’ Isusu, misleći: *Pa on je dobar, sve će oprostiti*. Nastupao je vrlo oporo, s porukom i riječju obraćenja. Gotovo trećina njegovih riječi govori o sudu i osudi. Ivan, Preteča, nastupao je žestoko, govorio je o gumnu, vijači, ognju. Ništa manje zahtjevan nije ni Isus kojemu je prva riječ za javnoga nastupa kraljevstvo Božje, Radosna vijest i obraćenje, a među posljednjima one upućene ženama na Križnom putu: *Ne oplakujte mene, nego sebe i svoje sinove...*

TREBA NAM TEOLOŠKA JASNOĆA

Kad čovjek stupi u domenu Isusove osobe, sve se mijenja. Odnosno, sve se preslaguje i stavlja na svoje mjesto, čovjek postaje Božja slika, neiskvarena, čista, kao staklo, nezamagljeno. Ne trpi Isus polovičnjaštva, mlakosti ni neodlučnosti. Njegova je riječ uvijek apelativna, alternativna i ultimativna. Čovjek se mora svrstati na jednu ili drugu stranu. Mlakonje izbacuje iz svojih usta kao bljutavu, mlačnu vodu za ljetnih žega. Pravoslavna teologija govori o pobožanstvenjenju – *theosis*, dok zapadna govori o svetosti, što je u biti isto. To će reći: Treba se subličiti Isusu Kristu snagom njegova Duha. Treba nam teološka jasnoća u ljubavi, s punim poštovanjem svih koji drukčije misle ili se ponašaju.

Pojedinci bi htjeli biti mostograditelji između nauka i životne prakse. Za Isusa se može reći da je upravo on bio najveći mostograditelj prema čovjeku, životu i stanju u kome živi. Naučiti Isusa dublje shvaćati i ljubiti znači učiti se praviti mostove prema ljudima. Isus je znao da ne će biti prihvaćen. *Ako su mrzili mene, mrzit će i vas* – Isusova je riječ. Ivanovo evanđelje stalno govori o *svijetu*, a to je onaj svijet koji u sebi nosi duboku odbojnost prema svemu što je Božje, odbojnost prema Isusovoj osobi i kršćanskom čudoređu.

Kršćane su u prvim stoljećima optuživali da nose u sebi *odium generis humani* zbog svoga drukčijega, alternativnoga stila života. Ako ikada, onda nam upravo danas treba razlikovanje duhova. Ne možemo se niti smijemo posvjetovnjačiti da bismo bili svijetu prihvatljivi, da bismo bili u društvu cijenjeni, i to od onih koji ne mare za Boga, koji ne žele imati ništa zajedničko s Bogom ili vjerom. To ne znači da mi sa svoje strane nismo dužni činiti dobro. Na nama je prihvatiti život i svijet u vjeri koja nas čini kadrima prati noge i rubnima u društvu. Što ćemo postići spustimo li niže ljestvicu Kristovih zahtjeva? Mislimo li time privući ljude? Svijetu smo ionako nezanimljivi. Svijet ima svoju logiku i zakonitosti, ne obazire se i nije se obazirao na Isusa ni Evanđelje nikada u povijesti, onako zdušno. Izdali bismo Isusa Krista i Evanđelje kada bismo se vodili logikom i praksom svijeta. Učinimo li to, slobodno možemo baciti koplje u trnje i nestat će civilizacije na kojoj je izgrađena Europa.

(NE)IZVJESNA BUDUĆNOST CRKVE

ZABRINJAVAJUĆE POJAVE

S blizinom najavljene Sinode biskupa u Rimu početkom listopada, koja će raspravljati o obitelji i izazovima s kojima se suočava, sve više rastu napetosti u Crkvi. Dok jedni žele usporiti reforme koje idu za liberalizacijom dosadašnjeg crkvenog učenja i pastoralne prakse s obzirom na obitelj, a koje podržava i papa Franjo, drugi ponavljaju kako te reforme treba još ubrzati. Dok se u obranu dosadašnje prakse najavljuje knjiga kojoj su autori jedanaest uglednih kardinala iz cijeloga svijeta, kojim žele utjecati na rad Sinode, s druge strane čuju se glasovi kako uopće ne treba čekati rad i rezultate Sinode, već maksimalno liberalizirati dosadašnje učenje i praksu. Njemački kardinal Marx poručuje kako njima u Njemačkoj Rim ne treba.

Polazeći od tih teško pomirljivih razlika, objektivni promatrači se pitaju: može li se još uvijek govoriti o „jednoj svetoj Katoličkoj Crkvi“ koja iste istine vjeruje, iste tajne slavi, jednakim žarom moli, istih se

FRA IVAN
DUGANDŽIĆ

DOK JEDNI ŽELE USPORITI REFORME KOJE IDU ZA LIBERALIZACIJOM DOSADAŠNJEG CRKVENOG UČENJA I PASTORALNE PRAKSE S OBIZIROM NA OBITELJ, A KOJE PODRŽAVA I PAPA FRANJO, DRUGI PONAVLJAJU KAKO TE REFORME TREBA JOŠ UBRZATI.

moralnih načela pridržava i s istom nadom gleda u svoju budućnost? Nedavno je jedan ugledni talijanski novinar upozorio da bi negativan stav Svetog Oca prema Međugorju mogao izazvati šizmu u Crkvi. Bila je to ishitrena izjava koja u Međugorju i njegovoj duhovnosti nema ama baš nikakva uporišta. Jer, u Međugorju se okuplja i duhovno krijepi Crkva moliteljica iz cijeloga svijeta koja se ne bavi onim što razdvaja i rane produbljuje, već onim što povezuje i rane liječi.

UGROŽENO JEDINSTVO CRKVE

Promatrajući stanje Crkve u mnogim zemljama, postavlja se ozbiljno pitanje, nije li već godinama, pa i desetljećima na djelu tiha okomita šizma koja se sve više produbljuje? Nije li samo pitanje vremena kad će ona postati i horizontalna, kad više ne će moći biti zajedno oni kojima je Isus samo mudri učitelj i prorok s onima koji u njemu časte Sina Božjega i svoga Otkupitelja; oni koji u euharistijskom kruhu vide samo znak koji

nestaje sa završetkom slavlja s onima koji u njemu vide realnu prisutnost Gospodinovu, kojemu se oni klanjaju; oni koji prihvaćaju ubijanje nerođenog života s onima koji ga svim silama štite; oni kojima je brak muža i žene samo jedan od više mogućih oblika zajedništva s onima kojima su brak i obitelj, sakramentom ženidbe posvećeni, jedini oblik zajedničkog života.

Ne treba se onda čuditi što se na stanje u svojoj Crkvi jedan njemački novinar osvrće gotovo beznadnim riječima: „To što zovemo krizom vjere, podmukla je bolest koja sve više i više podriva sve životno važne organe bolesnika, ali njegov izgled tek malo ili nimalo mijenja. Crkva pati od unutarnje bolesti raka. Ona nam ne uzrokuje nikakvu posebnu bol, nikakve grčeve ili smrtni strah, već se očituje kao rastuća apatija prema svemu što je u Bibliji objavljeno. A pacijent reagira odgovarajuće: nema nikakva prkosnog opiranja, već malaksalost i prilagođivanje duhu vremena.“ (Bernhard Müller)

A samo prije pola stoljeća sve je izgledalo optimistično. Na Drugom vatikanskom saboru Crkva nastupa s dubokim uvjerenjem da na njezinu licu odsijeva Kristova svjetlost, pa je ona kadra „prosvjetliti sve ljude navješćujući evanđelje svemu stvorenom“ (LG 1,1). U koncilskoj Crkvi živi duboka svijest da je upravo zbog te žive povezanosti sa svojim utemeljiteljem Kristom „zajednica vjere, nade i ljubavi“, te on „po njoj na sve razlijeva istinu i milost“ (LG 8,1).

EVANĐELJE (LI) DUH VREMENA?

Danas, o pedesetoj obljetnici završetka Sabora, svjedoci smo iznevjerenih očekivanja. Ne samo da nije došlo do pojačane evangelizacije svijeta i procvata crkvenog života već je samu Crkvu zahvatila tolika kriza da se već desetljećima govori o potrebi nove evangelizacije u samoj Crkvi, kako bi ona mogla evangelizirati svijet. Međutim, svi dosadašnji pokušaji slični na tapkanje u mjestu, što rađa uvijek novim frustracijama i međusobnim optužbama. Analizirajući takvo sta-

Gospa je po volji svoga Sina uvijek sa svojom djecom, a posebno kad im je teško. Sva Gospina ukazanja događala su se u vremenima velikih previranja i dubokih kriza u Crkvi i svijetu.

nje, ugledni njemački psihoterapeut i publicist kaže: „Poznam i konzervativne i progresivne katolike. Bez obzira na dobro poznate sadržajne razlike, u obje skupine raspoloženje je posve isto... Samo se jadikuje... Doduše te su dvije skupine posvađane oko svih pitanja, ali formalno se posve slažu u analizi uzroka toga jasnog stanja: krivci za loše stanje Crkve su uvijek drugi, naime druga skupina“ (M. Lütz).

Kako je moglo doći do takvoga stanja? Mnogi će se složiti da je sve počelo pogriješnim shvaćanjem Sabora koji je Crkvu želio otvoriti i približiti svijetu i evanđelje današnjem čovjeku navijestiti u novom, razumljivijem obliku. Umjesto toga, dogodilo se ono na što je već sv. Pavao upozoravao malu kršćansku zajednicu u tada velikom poganskom gradu Rimu: *Nemojte se prilagođivati ovom svijetu! Naprotiv, preobličavajte se obnovom svoga uma da mognete uočavati što je volja Božja: što je dobro, ugodno i savršeno* (Rim 12, 2).

Treba iskreno priznati da je mnogim teolozima i crkvenim ljudima bilo važnije svidjeti se svijetu, umjesto da svojim autentičnim kršćanskim životom taj svijet zainteresiraju za ljepotu evanđelja. Tako je došlo do onoga na što je Pavao upozoravao, do prilagođivanja svijetu i njegovu ponašanju. Zaboravivši Isusovu riječ da su oni „sol zemlji“ i „svjetlo svijetu“ (usp. Mt 5, 13sl), kršćani su bivali u sve manjoj mjeri preobražajna snaga svijeta, sve više se utapajući u njegove zablude i poroke. A posljedice toga su na tisuće zatvorenih crkava i samostana, dok su i one još postojeće više nego poluprazne.

Mnogi su zbog takvog stanja za-

brinuti za budućnost Crkve, zaboravljajući ozbiljno se pozabaviti njezinom sadašnjošću. Jer, ako ona nije u ovom trenutku ono što joj je Isus namijenio da bude, onda pitanje njezine budućnosti nije ni važno. Crkva nije po-božna sekta zatvorena sama u sebe, već je poslana svijetu kao sredstvo spasenja. Ako je ona izgubila svojstva soli i svjetla, time nije ugrozila samo svoju već i budućnost svijeta, s kojim je zajedno obljutavila i uronila u tamu, pa onda nema ni razloga daljnjeg opstanka.

VRIJEME JE ZA CRKVU MOLITELJICU

Papa Franjo nedavno je u svome govoru pred europskim parlamentarcima naznačio izlazak iz te duboke krize i Crkve i svijeta, naglasivši: „Potrebna nam je poruka nade koja počiva na sigurnosti da je poteškoće moguće pretvoriti u moćne pokretače zajedništva, kako bi se prevladali svi strahovi koje Europa – zajedno sa svim svijetom – proživljava. To je nada u Gospodina koji će zlo pretvoriti u dobro i smrt u život.“ Nada u Gospodina može se roditi samo u srcima koja će početi iskreno Gospodina tražiti i s njime u životu računati.

Tu nadu već gotovo tri i pol desetljeća u cijeli svijet odašle Crkva koja se u Međugorju okuplja oko Isusove majke koja prema učenju Sabora „na ovoj zemlji svijetli putujućem Božjem narodu kao znak sigurne nade i utjehe, sve dok ne dođe dan Gospodnji“ (LG 68). O Marijinoj ulozi u Crkvi među istočnim je kršćanima ostala sačuvana lijepa legenda koja pripovijeda kako je duša sv. Andrije, nakon njegove mučeničke smrti, stigla u nebo. Sretan je dok gleda Boga i mnoge svece oko njega, ali njegov brat Petar zamjećuje da je Andrija ipak nekako nemiran i da pogledom nešto traži. Zato ga upita: „Što ti još nedostaje? Što tražiš?“ Andrija mu odgovara: „Ne vidim Majke našega Gospodina. Gdje je?“ Na to mu Petar smiješeći se odgovara: „Ah, Marija, ona je na zemlji kod svoje djece, kako bi ih štitila. Tek povremeno dođe u nebo kako bi pred prijestolje Božje donijela molitve za ljude na zemlji.“

Doista, Gospa je po volji svoga Sina uvijek sa svojom djecom, a posebno kad im je teško. Sva Gospina ukazanja događala su se u vremenima velikih previranja i dubokih kriza u Crkvi i svijetu. U Lurdu je željela Crkvu pripraviti da se spremno suoči s pogubnim posljedicama Francuske revolucije, progonom Crkve i zatiranjem vjere.

U Fatimi se Gospa pojavila kako bi u zoru druge bezbožne revolucije progonjenoj Crkvi dala nadu da će na kraju ipak trijumfirati njezino Bezgrješno srce. Njezina poruka mira u Međugorju odjekuje u vremenu kad, po mišljenju mnogih, Treći svjetski rat već bjesni, samo u drukčijem obliku od ona dva prethodna.

To potvrđuju i nepregledne kolone izbjeglica i prognanika koje su doprle i do nas. U mnogima je to izazvalo strah za budućnost. Papa Franjo kaže da strah treba prevladati i biti znak nade za budućnost. Kako? U jeku Drugog svjetskog rata dok su toliki svoju nadu polagali u snagu oružja i u moćne saveznike, ostalo je upamćeno vjerničko upozorenje: „Još samo molitelji mogu uspjeti!“ (Reinhold Schneider), upozorenje koje su nažalost samo malobrojni čuli i slijedili. To je poruka i poziv i Međugorja u ovom za mnoge tjeskobnom i beznadnom trenutku! Bilo bi neoprostivo da Crkva taj poziv prečuje i ostane na nj gluha.

S Marijom kroz Bibliju

IZBJEGLICE, PROGNETANICI, MIGRANTI ILI ŠTO?

„Ako se stranac nastani u vašoj zemlji, nemojte ga ugnjetavati. Stranac koji s vama boravi neka vam bude kao sunarodnjak; ljubi ga kao sebe samoga. Ta i vi ste bili stranci u egipatskoj zemlji.“ (Lev 19, 33-34)

ISUS, MARIJA I JOSIP BILI SU IZBJEGLICE, PROGNETANICI, NEPOŽELJNI

Za trudnu Mariju i Josipa nije bilo mjesta u svratištu (Lk 2, 7). Tek što se Isus rodio, morali su bježati u Egipat (Mt 2, 13-15. 19-23). Isus je bio odbačen u Nazaretu, izbačen iz grada, odveden na rub brijega da bi bio strmoglavljen (Lk 4, 29). Samarijanci ga nisu primili jer je bio na putu u Jeruzalem (Lk 9, 53). Sin Čovječji nije imao kamo nasloniti glavu (Lk 9, 58).

Ovi novozavjetni tekstovi jače odzvanjaju u našim ušima kad na naša vrata kucaju deseci tisuća izbjeglica. U bijegu od rata i bijede, na Sredozemnom je moru ove godine više od 3 000 ljudi izgubilo život. U ovom trenutku u svijetu više od 50 milijuna ljudi nema krov nad glavom. Iz Sirije, Iraka i Afganistana izbjeglo je nekoliko milijuna ljudi. Velika većina se sklonila u susjednim zemljama. Turska je primila 2 milijuna, Libanon 1,2 milijuna, Jordan više od 750 tisuća, a Saudijska Arabija više od 2,5 milijuna izbjeglica. U Siriji ima 17 milijuna, u Afganistanu 28 milijuna, u Iraku 26 milijuna stanovnika. Je li ovo nova seoba naroda?

U EU je 2015. ušlo cca. 500 tisuća izbjeglica: 51% ih je iz Sirije, 13% iz Afganistana, 8% iz Eritreje, 4% iz Nigerije, 3% iz Somalije, 3% iz Pakistana, 3% iz Iraka... Iako je to velik broj, to ipak predstavlja samo 1 promil stanovništva EU. Prema podacima UNHCR-a među izbjeglicama koji su prije rujanskog izbjegličkog vala došli u Europu nalazi se 12% žena, 13% djece i 75% muškaraca koji ne žele ratovati ni na jednoj od postojećih strana. U Siriji Assad se bori za svoju Siriju, ekstremisti za kalifat, a Kurdi za neovisan Kurdistan... Cijeli je svijet na kušnji.

LIDIJA PARIS

U OSOBNOM KONTAKTU STRAH OD NEPOZNATOG SE GUBI. U OSOBNOM KONTAKTU IZBJEGLICE POSTAJU OSOBE S IMENOM I PREZIMENOM, NO U DANAŠNJOJ SITUACIJI GLAVNO PITANJE NIJE ŽELI LI SE, NEGO MOŽE LI SE POMOĆI SVIM TIM LJUDIMA.

STRAHOVI

O ovoj je temi teško razmišljati hladne glave zato što ona podrazumijeva mnoge bojazni, napose da će se poremetiti ravnoteža koja vlada u Europi, da će kršćani postati manjina, da će u Europi zavladati šerijatski zakon... no Gospodin kaže: „Ne bojte se kralja babilonskoga od koga strahujete. Ne bojte ga se – riječ je Jahvina – jer ja sam s vama da vas spasim i izbavim iz ruku njegovih.“ (Jer 42, 11)

Strahovi su razumljivi. Kod nas su sjećanja još živa: stoljećima smo bili pod Turcima. Kršćani su bili građani drugog reda. Za njih su vladali posebni zakoni. Takve su zakone ovih dana, čini se, obznaneli vođe novostvorena kalifata na području Sirije i Iraka. Kršćanskim se stanovnicima nudi: 1) prihvaćanje islama, 2) potpisivanje ugovora o ponašanju i plaćanje posebnog poreza za nemuslimane ili 3) odlazak. Oni koji odluče ostati, moraju potpisati „Ugovor o sigurnosti“ koji sadrži 11 zapovijedi. Između ostaloga, zabranjuje se osnivanje crkava, izlaga-

nje muslimana kršćanskim simbolima, moljenje kršćanske molitve ispred muslimana. Zabranjena je i trgovina svinjetinom i vinom. To se događa TAMO, ali strah je takav kao da se to događa KOD NAS. Strah je da će se to dogoditi kod nas.

Neke države govore o „predziđu kršćanstva“ i podižu zidove. Dobi-va se dojam da žive u prošlosti jer kršćanstvo kakvo oni žele braniti više ne postoji. Dovode naoružane vojnike na granice zaboravljajući da je goloruk narod jači od vojske koja se drži međunarodnih pravila.

LOGIKA SVIJETA

Jedni primaju izbjeglice: u njihovim zemljama populacija stari, moraju uvoziti radnu snagu. Zašto? Zato što su svoje potomstvo izbjegavali kontracepcijom ili ubijali abortusom. Izbjeglice su potencijalna radna snaga koja bi im mogla omogućiti održavanje postojećeg životnog standarda. Na taj način profitiraju od dugogodišnjeg truda koji su druge zemlje uložile u

izobrazbu svojih ljudi. Drugi smatraju da netko iz pozadine vuče konce, da je to organizirana invazija Europe. Treći su neskriveno okrutni: žele vratiti izbjeglice odakle su došli. Četvrti bi primali samo kršćane. Peti hoće sve muslimane preobratiti na kršćanstvo. Šesti se boje da su se među izbjeglice infiltrirali teroristi. Sedmi se sjećaju turskog zulumata i boje se da se povijest ponavlja na drugačiji način. Osmi se ljute što izbjeglice ne primaju one zemlje koje potpiruju ratove na područjima odakle oni dolaze. Deveti ne poznaju situaciju pa se pitaju zašto neke okolne zemlje ne primaju izbjeglice. Deseti bi ih sve poslali u Ameriku. Jedanaesti se nadaju da će se sve izbjeglice vratiti kući kad prestanu ratovi... I tako dalje... Kao da velika većina tih izbjeglica najradije ne bi ostala u svojim zemljama i u svojim domovima. No više ih nemaju.

To je logika svijeta. Zaštititi i spasiti samo sebe, samo svoj narod, samo svoju kulturu. Održati svoju razinu komfora. Bila ona individualna ili kolektivna – sebičnost ostaje sebičnost, a naša je zapadna civilizacija ogrezla u sebičnosti.

MOJ JE OTAC BIO ARAMEJSKI LUTALAC...

Svi smo mi bili „protjerani iz vrta edenskog“ (Post 3, 23) i duša nam čezne za stanjem blaženstva za koje je stvorena. Svi smo mi u duhovnom smislu na neki način lualice, putnici i izbjeglice. Svi mi možemo reći: „Moj je otac bio aramejski lualac koji je sa malo čeljadi sišao u Egipat da se skloni.“ (Pnz 26, 5)

Oko 1850. pr. Kr. Abraham je naselio Kanaan, „krajeve koje mu je Bog pokazao“ (Post 12). Došao je iz sjevernog dijela Mezopotamije, iz grada Harana koji se nalazi na današnjoj tursko-sirijskoj granici. Njegov je unuk Jakov sa sinovima izbjegao u Egipat jer je u Kanaanu vladala glad (Post 46). Oko 1250. pr. Kr., Hebreji su pobjegli iz Egipta i vratili se u Kanaan (Knjiga Izlaska). Godine 587. pr. Kr. Babilonci su zauzeli Jeruzalem i cijeli je narod bio proganjan u Babilon (2 Kr 25, 8-21). Godine 538. pr. Kr. vratili su se iz izgnanstva (Neh 7, 6). Sedam stoljeća poslije, godine 134., Rimljani su slomili židovski ustanak, zauzeli Jeruzalem,

Shimio Geza Horváth

Shimio Geza Horváth

Shimio Geza Horváth

Shimio Geza Horváth

Hram pretvorili u svetište Zeusa i Hadrijana, a Židovi su se razbježali širom svijeta. Rimljani su na mjestu Kalvarije i Kristova groba podigli hram Jupitera, Junone i Venere, a ubrzo nakon toga počeli proganjati i kršćane...

Povijest Izabranog naroda je i naša povijest. „Sjeti se da si i ti bio rob u zemlji egipatskoj i da te odande izbavio Jahve, Bog tvoj.“ (Pnz 5, 15)

NE BOJ SE!

„Kao što je onda onaj po tijelu rođeni progonio onoga po duhu rođenoga, tako je i sada.“ (Gal 4, 28) Od pamtivijeka Zmaj progoni Ženu, ali joj zemlja priteče u pomoć (Otk 12, 13-17). Pavao je bio progonitelj (Dj 9, 4-5) i proganjan (2 Tim 3, 10-12), apostoli su bili progonjeni (Dj 5, 17), kršćani su bili proganjan (2 Sol 1, 4). „Kad vas stanu progoniti u jednom gradu, bježite u drugi“, kaže Isus (Mt 10, 23). „Blagoslivljajte svoje progonitelje, blagoslivljajte, a ne proklinjajte!“ (Rim 12, 14) „Ovo govori Prvi i Posljednji, Onaj koji bijaše mrtav i oživje: ... Ne boj se onoga što ti je trpjeti! ... Budi vjeran do smrti i dat ću ti vijenac života. Tko ima

uho, nek poslušaj što Duh govori crkvama!“ (Otk 2, 8-11)

KRŠĆANI, VRATITE SE SVOJOJ VJERI!

U rujnu, u kontekstu izbjegličkog vala, njemačka je kancelarka Angela Merkel (kći evangeličkog pastora koja je odrasla u sjeni crkvenog zvonika) govorila o europskom identitetu. Rekla je da nas rasprava o islamu može voditi ponovnom upoznavanju naših kršćanskih korijena i pozvala kršćane na ispovijedanje vjere. „Vjernici bi se trebali vratiti crkvenim pobožnostima i biblijskim temeljima... Voljela bih vidjeti više ljudi u Europi koji će hrabro reći 'ja sam kršćanin' i imati odvažnosti ući u dijalog.“ Rekla je i to da strah nikada nije dobar saveznik te da kulture obilježene strahom ne mogu imati dobru budućnost.

Molimo Duha Svetoga da ispuni naša srca jakom vjerom. Tako ćemo svjedočiti molitvom i služenjem bližnjemu u potrebi i bit ćemo znak za one koji su daleko od Boga.

ZAPOVIJED LJUBAVI... ALI BEZ NAIVNOSTI

„Ogladnjeh i dadoste mi jesti, oždjenjeh i napojiste me, stranac bijah i primiste me... Dođite, blagoslovljeni Oca mojega! Primite u baštinu Kraljevstvo pripravljeno za vas od postanka svijeta.“ (Mt 25, 31-46)

Zvanje je svakog kršćanina razmišljati biblijski i djelovati evanđeoski. Papa Franjo poziva sve župe da prime po jednu izbjegličku obitelj. U osobnom kontaktu strah od nepoznatog se gubi. U osobnom kontaktu izbjeglice postaju osobe s imenom i prezimenom.

U današnjoj situaciji glavno pitanje nije želi li se, nego može li se pomoći svim tim ljudima. Broj izbjeglica pristiže takvom brzinom i u takvom broju da je skoro nemoguće primjenjivati utvrđena pravila. Oni imaju svoj cilj i ne žele ostati bilo gdje. Jasno je da u pozadini postoji određena doza organizacije i usmjerenja. Od izbjeglica profitiraju kriminalne skupine koje ne mare za kolateralne žrtve. Ovi su ljudi izgubili domove, imanje, čak i svoje države koje postoje još samo na papiru. Takozvane „uređene“ države u kojima „funkcionira pravna država“ danas su suočene s problemom kvadrature kruga... Problem treba rješavati u korijenu. Treba zaustaviti ratove. Svatko je najsrjedniji kod svoje kuće.

OBRAĆENJE

Kad god govorimo o obraćenju, treba paziti da ne bismo pomislili da se već dogodilo sve što se treba dogoditi te da smo postali savršeni. Ako nam se takvo shvaćanje obraćenja uvuče u svijest, onda ćemo se lako razočarati nad sobom i drugima ili ćemo postati oholi i spremni prezirati i suditi druge. To je opasnost farizejštine koja i danas jednako vrebava sve u Crkvi. Poziv na obraćenje bi trebao sve jednako pokrenuti i cijeloj Crkvi pomoći da bude hodočasnička, putnička, da svatko u Crkvi s ljubavlju služi i pomaže drugome na putu obraćenja.

Ako nas Gospa sve moli da se obratimo, onda je svakako vrijeme da se potpuno predamo Isusu i njega prihvatimo kao mjerilo svoga mišljenja i svoga djelovanja u svijetu te prestanemo svoju ljubav uvjetovati ljudskom ljubavlju, svoju nadu ljudskom dobrotom, svoju vjeru povjerenjem u ljude, svoj mir ljudskim mirom. Ako tako činimo, ne ćemo biti sposobni ni ljubiti ni nadati se, ni vjerovati ni imati mir, jer čovjek je nestalan, slab.

OPROSTITI

Povodom Godine milosrđa koju je papa Franjo proglasio i koja će početi 8. prosinca 2015., a završiti 20. studenoga 2016., u rubrici „Gospina škola“ želimo dati doprinos Papinoj namjeri obrađujući temu opraštanja. U pristupu temi opraštanja polazimo od ranjena čovjeka i njegova najvažnijeg pitanja: *Kako vratiti izgubljeni mir? Zašto?*

FRA MARINKO
ŠAKOTA

MIR JE NAJDUBLJA I NAJSNAŽNIJA ČOVJEKOVA ČEŽNJA I POTREBA. SVE ŠTO ČOVJEK SVJESNO, A JOŠ ČEŠĆE NESVJESNO RADI USMJERENO JE PREMA TRAŽENJU MIRA. Mir je toliko važan da o njemu ovisi čovjekova sreća i ispunjenost. Mir je toliko poželjno dobro za čovjeka da „u sferi zemaljskog i prolaznog nema ničega boljšega što bi bilo moguće pronaći“ (Augustin).

Iskustvo nam pokazuje da svatko ne nalazi mir jer sama čežnja i pitanja koja traže odgovor nisu garancija mira. U želji da ima mir, čovjek često bira putove i sredstva koja mu ne donose mir nego njegovu suprotnost – nemir.

Jedan od najčešćih uzroka nemira jesu rane u duši. Čovjek ranjava druge i biva ranjen. Nitko za sebe ne može reći da nikad nije iskustio nemir kroz ranjavanje koje su mu drugi

nanijali ili koje je on nanio drugima. Uzroci nemira su razni: sukobi među pojedincima, skupinama i narodima, razočaranja, uvrjede, nepravde, negativni osjećaji... Posebno teška ranjavanja događaju se u ratovima, kako u onima među narodima tako i među pojedincima.

Budući da postoje ranjavanja, postojе i nemiri i potreba za iscjeljenjem. Toj svrsi služi praštanje. Praštanje je potrebno i nama i drugima, jer mi smo i uvrjeditelji i uvrijeđeni, i počinitelji i žrtve ranjavanja, i oni koji donose nemir i oni koji traže mir.

Međutim, malo je tema koje nam tako teško padaju kao poziv na praštanje. Malo je svakodnevnih životnih područja koja u sebi nose toliko nejasnoća kao što je opraštanje. Čim se spomene, odmah se javljaju pitanja, pa čak i protesti, koji traže objašnjenja. „Nerijetko i sama riječ *oprost* izaziva nelagodu“, rekao je

fra Ante Vučković, pogotovo kad smo osobno pogođeni i povrijeđeni. Tada iz nas izvire bujica pitanja, štoviše prava pobuna i suprotstavljanje tom pozivu: *Kako mogu oprostiti osobi koja me povrijedila, koja mi je učinila nepravdu? Zar mogu blagosloviti nepravdu? Zar nije nepravda ako oprostim nepravdu? Zar se od žrtve može zahtijevati da oprost počinitelju?*

U nekim smo slučajevima spremni oprostiti, ali nam smeta i sprječava nas nepraštanje s druge strane: „Ja sam oprostio/la, ali druga osoba ne želi prihvatiti moje opraštanje, ne želi se mijenjati i razgovarati sa mnom.“

Nekad bismo oprostili drugima, ali ne znamo gdje je granica. „Što učiniti kad me osoba trajno vrijeđa, a ja joj stalno praštam? Trebam li prestati praštati ili nastaviti dopuštati da me i dalje ponižava i gazi?“

Neki su ljudi naizgled oprostili, ali pitanje podijeljenosti i dvojbi u njima

Jedan od najčešćih uzroka nemira jesu rane u duši. Čovjek ranjava druge i biva ranjen. Nitko za sebe ne može reći da nikad nije iskustio nemir kroz ranjavanje koje su mu drugi nanijali ili koje je on nanio drugima.

ne može se ne uočiti: „Mogu oprostiti, ali ne mogu zaboraviti.“

Drugi su za to da uvijek treba odmahnuti rukom i zaboraviti što se dogodilo. No, može li se tek tako lako zaboraviti nečija uvrjeda i stišati nemir u nama koji je time prouzrokovan?

Ovo su samo neke od dilema koje se javljaju na temu praštanja i koje traže objašnjenje. Ako ih ne uzmemo ozbiljno i ne nastojimo ih rasvijetljivati, pretvorit će se u teško premostive prepreke. Ako nastojimo razumjeti o čemu se zapravo radi, bit će nam to od velike pomoći da pronađemo izlaz iz patnje u kojoj smo se našli zbog nanesene nepravde, da upoznamo razloge za opraštanje i otkrijemo putove do njegova ostvarenja.

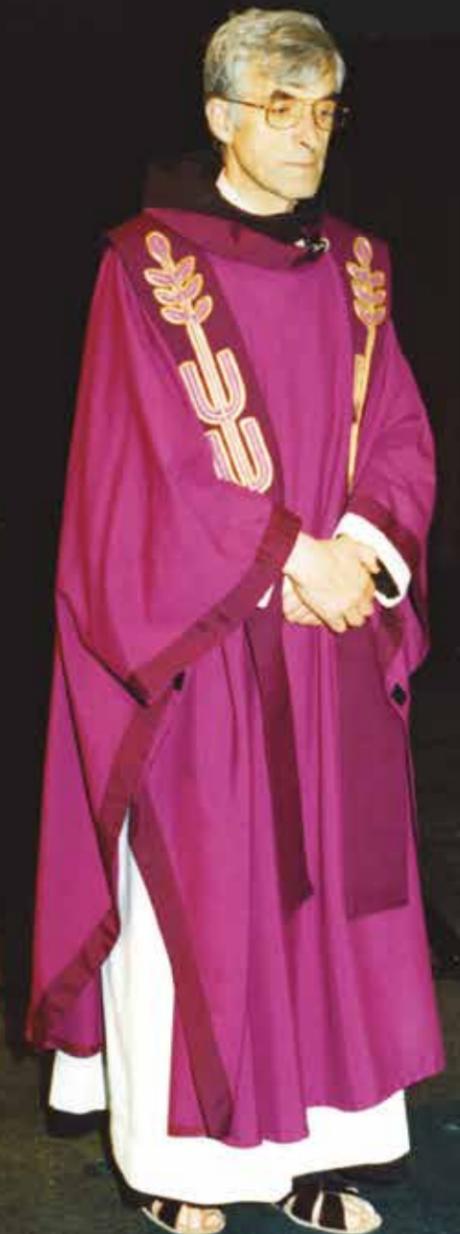
Nismo, međutim, završili priču o opraštanju pronalazanjem njegova smisla i načina kako oprostiti, jer teorija o opraštanju nije dostatna. Može nam biti i te kako poznata, ali to ne znači da su time ostvareni svi preduvjeti za praštanje. Možemo znati za poziv na praštanje, ali kad iskusimo povredu, mnogi argumenti se ispriječavaju pravdajući nepraštanje. Nekad bismo i htjeli oprostiti, ali ne možemo zbog nutarnjih prepreka koje su jače od naše volje.

Stoga nas zanima je li moguće steći umijeće zaštite od povreditelja. Postoje li vježbe i metode kojima bismo se mogli osposobljavati za nepredvidive životne situacije? Postoje li načini da radom na sebi smanjimo svoju ranjivost i zaštitimo sebe?

Na sva postavljena pitanja želimo iz mjeseca u mjesec tražiti odgovore i rasvijetljivati nejasnoće. Nadamo se da će nam napisano o jednoj od najvažnijih tema za nas uopće biti od koristi za naš duhovni rast.

„Može se govoriti otvoreno i ljutito, a da se prašta, no može se šutjeti i biti ljubazan, a da se mrzi.“ (Ivan Golub)

„Ljudi ne mogu živjeti zajedno ako ne oprostite jedni drugima što su samo to što jesu.“ (François Varillon)

U KIBEHU NISMO POSLUŠALI GOSPU, SLUŠAJTE JE U MEĐUGORJU!

Immaculée Ilibagiza iz Ruande na međugorskom je Mladifestu 2015. svjedočila o tome kako je, po Božjoj milosti, preživjela genocid u Ruandi u kojemu je u stotinjak dana bilo ubijeno više od milijun ljudi, te kako je u skloništu gdje se skrivala pronašla Boga i našla snage za praštanje.

IMMACULÉE ILIBAGIZA

ODRASLA SAM U RUANDI, U MJESTU KOJE SE ZOYE KIBEHO, U MJESTU GDJE SE GOSPA UKAZALA. Bilo je to 1981. g. kao i ovdje. U Ruandi su ukazanja prestala i Gospa nam jako nedostaje, ali je obećala da će uvijek biti s nama. Gospa nas je pokušala zaštititi od genocida, ali smo bili previše rastreseni. Gospa je plačući rekla vidiocima: „Kažite mojoj djeci širom svijeta, napose ovdje, ljubite jedni druge, oprostite jedni drugima. Molite krunicu, idite na ispovijed, poštujujte Božje zapovijedi“, ali nismo slušali, i 1994. je bilo prekasno. Sada žalimo. U Ruandi tada nismo poslušali, ali to možemo danas. Kad god dođem u Međugorje, a bila sam mnogo puta, osjećam se kao kod kuće. Osjećam Majčin zagrljaj.

1994. sam bila učenica srednje škole. Došla sam kući za uskršnje blagdane. Bila je srijeda, 7. travnja 1994., kad je počelo. Vlada je zatvorila državne granice, nitko nije mogao napustiti zemlju. Čuli smo vijest da su članovi drugoga plemena počeli ubijati ljude iz mojega plemena. Ubijali su obitelj po obitelj: desetero djece, mamu i tatu, pa osmero djece, mamu i tatu... Roditelji su od mene tražili da se sakrijem. Bila sam jedina djevojčica, svi su htjeli da budem na sigurnom. Poslali su me susjedu koji

je pripadao drugom plemenu. Bio je to dobar čovjek. Kad sam odlazila, otac mi je dao krunicu. Osjećala sam kao da mi govori: Uzmi ovo jer me nikad više ne ćeš vidjeti. Kad ne budem tu da ti pružim što želiš, uzmi ovo i moli se Bogu. U srcu kao da mi je nešto govorilo: Pogledaj ih, više ih nikad ne ćeš vidjeti. Odbacivala sam tu pomisao, nisam je htjela prihvatiti. Nadala sam se da ću se vratiti kući za dva-tri dana.

Otišla sam susjedu i rekla da su me roditelji poslali k njemu. Pokazao mi je sićušnu kupaonicu površine metar na metar i pol. Gundala sam jer sam mislila da je to za mene premaleno, no ubrzo je došlo još pet žena, pa još dvije. Nismo smjele praviti nikakvu buku ni razgovarati ni puštati vodu u WC-u osim kad ju je netko povukao u susjednom WC-u. Donosio nam je hranu, ali jedino što je imao bili su ostatci od njegove djece. Sjedile smo doslovno jedna na drugoj. Najmlađa među nama imala je sedam godina.

U SKROVIŠTU

Nakon tjedan dana mislila sam da ne mogu više. Razmišljala sam o tome što se događa našem plemenu i o tome

Kao da mi je Isus govorio: Hoće te ubiti? Oni uopće ne shvaćaju. Zasljepila ih je mržnja. A ti hoćeš mrziti njih? To ne će ništa promijeniti, naprotiv, ali ako moliš za njih, postoji šansa da se oni promijene.

kako ću osvetiti svoju obitelj: postat ću vojnik i bacat ću bombe po cijeloj zemlji. Znojila sam se od srdžbe. Srce mi je lupalo. Kad nam je jednog dana čovjek donio hranu, uhvatila sam ga za nogu i rekla mu neka vani upali radio da čujemo što se događa. Slušala sam... i nisam mogla vjerovati što se događa! Vlasti su ljudima davale dopuštenje da idu i ubijaju sve ljude mojega plemena. Jedan vladin ministar je rekao: „Ne zaboravite ni djecu. Zmijino dijete je zmija. Žoharovo dijete je žohar. Morate ih sve pobiti.“ Ubijali su ljude koji su se sklonili u crkve, ubijali su ljude koji su se sklonili na stadione... Okružili bi stadion i preko zida ubacivali stotine granata... i veselili se. Govorili su da će živjeti u raju u kojemu nema zlih ljudi. Nisu svi to radili i ljudi to nisu radili sami od sebe. Vlada ih je na to poticala. Među njima ima mnogo divnih ljudi koji su se i sami skrivali.

Onda su vlasti dale zapovijed da se ide od kuće do kuće i traži one koji se skrivaju. I tako su počeli pretraživati kuće. Nikada ne ću zaboraviti kako je bilo kad su došli do kuće u kojoj sam se ja skrivala. Vidjela sam ih kroz prozorčić kupaonice. Bili su obučeni u lišće bananovca, imali su duga koplja, mačete... Ušli su i počeli pretraživati. Mislila sam: Sad je gotovo, ubit će me samo zato što me mrze i to iz razloga koji ja ne razumijem. A ništa nisam učinila. Nedužna sam.

DVA GLASA

Dok su pretraživali, imala sam dojam da mi preko ramena govore dva glasa. Jedan glas kao da mi je govorio: nije to ništa, to je kušnja. Drugi kao da mi je

Snimio Foto Dami

Ruanda, 1984.

Osjetila sam beskrajn mir i pomislila sam da je to možda znak praštanja. Ljudi koje sam mrzila, za koje sam mislila da su neljudi, u mojim su očima opet postali ljudi.

govorio: otvori vrata, prekini ovo mučenje, preteško ti je. To mi je zvučalo razborito. No onaj drugi glas mi je govorio: Ne otvaraj vrata! Moli Boga da ti pomogne! Kao da mi je govorio: Znaš li ti tko je Bog? Bog je svemoguć! Znaš li što znači svemoguć? Znači da može sve! Znaš li što znači sve? To znači da čak i kad bi te vidjeli, ne bi te mogli ni taknuti! Počela sam se nadati. Slušala sam ovaj ljubazniji glas. No onaj zao glas počeo me uvjeravati da nema Boga. Pitala sam se gdje je Bog. Može li me čuti? Zna li on da neudžni ljudi umiru? Bila sam posve izgubljen. No onaj ljubazan glas mi je rekao: Prije nego što izgubiš vjeru, bar zamoli Boga da ti da znak ima li ga ili ne. I onda sam počela moliti iz sve snage: Ako postojiš, ako te ima, ako si me stvorio, ako si sve stvorio, molim te, daj mi znak! I tražila sam specifičan znak jer sam htjela ići na sigurno. Rekla sam mu: Ako postojiš, nemoj dopustiti da ubojice pronađu vrata ove kupaonice. U mojoj ljudskoj imaginaciji, to je nemoguće. Četiri stotine ljudi pretražuje kuću s četiri spavaće sobe. Nije moguće da ne nađu ta vrata, osim ako Bog to ne učini, samo Bog to može. Nakon toga sam se onesvijestila i ništa više nisam znala.

Nekih pet sati poslije čovjek koji nas je skrivao došao je u kupaonicu. Sve smo skočile. Mislile smo da dolaze ubojice. Bile smo u skoro komatoznom stanju. Rekao je da su već davno otišli. Bilo ih je tri ili četiri stotine. Neki su ušli u kuću, neki su stajali okolo naokolo da nitko ne bi mogao pobjeći, neki su otišli s baterijama pretraživati potkrovlje, a neki su se popeli na krov. Gledali su ispod kreveta, u ormare, čak su otvarali i kovčeg da vide ne skrivaju li se u njima mala djeca. Na kraju su došli pred vrata kupaonice. Jedan od ubojica uhvatio je kvaku, no prije nego što će otvoriti vrata, rekao je vlasniku kuće:

„Ma znaš što, ovdje nema nikoga. Ti si jedan od nas. Ti si dobar građanin.“ I otišli su.

Kad nam je to rekao, nisam počela skakati od radosti što smo spašene, nego sam bila šokirana što Bog doista postoji. Bog me je čuo, a nisam se molila u crkvi nego u kupaonici! Onda sam postala svjesna da uopće nisam molila naglas, nego je sve to bilo samo moje razmišljanje. Shvatila sam da je Bog posvuda, da je u nama, u našim srcima, u našim mislima! On sve vidi.

KAKO ME JE MOLITVA POČELA MIJENJATI

Od tog sam trenutka počela razgovarati s njim kao što razgovaram s vama. Znala sam da se Bogu ne sviđa sva ta srdžba koja se u meni nakupila i rekla sam mu: Ne znam kako ih ne mrziti! Znaš što su mi učinili! Ubili su mi mamu i tatu, što da radim? Onda sam zamolila čovjeka koji nas je skrivao da mi donese Bibliju. Shvatila sam da sam umalo izgubila vjeru i da trebam čitati Bibliju da razumijem svoju vjeru. Jedina stvar koju sam ponijela od kuće bila je krunica koju mi je dao tata. Počela sam moliti krunicu i čitati Bibliju.

Prva krunica koju sam izmolila trajala je oko 25 minuta. U sebi sam osjećala kao da iz pakla izlazim na mjesto gdje ima zraka. Osjećala sam mir. Strah i srdžba su nestali. A kad sam prestala moliti krunicu, kao da se pakao vratio u moje misli: Ubit će te. Ako i preživiš, bit ćeš nitko i ništa. A kad te nađu, onda će te silovati, razrezat će te na komade. I rekla sam sebi: Ne ću to slušati, idem opet moliti krunicu! I tako sam molila

krunicu od jutra do noći. To je bilo moje sklonište od đavla. Brojila sam koliko sam krunica molila na dan: po 27 krunica svakoga dana. Kad nisam mogla spavati, tome sam dodavala još 40 krunica Božanskog milosrđa. Kad bih se probudila, u šest sati ujutro, brzo bih zgrabila krunicu prije nego što mi đavao dođe u srce, i molila sam do deset sati navečer kad bih sklopila oči. Osjećala sam se kao da se vraćam s posla.

OPROSTI NAMA KAO ŠTO MI OPRAŠTAMO NJIMA

Gospa nam u Međugorju kaže da molimo srcem. Kad god nisam molila svim srcem, onaj zao glas bi nalazio put do mojeja srca. Govorila sam „Zdravo Marijo milosti puna“ i istovremeno mislila: Osvetit ću se tim vojnicima, ubit ću ih! Molila sam i imala zle misli. Kako je to moguće? Nešto je u meni govorilo: Moli svim srcem! Misli na svaku riječ koju izgovaraš! Budi sabrana i ne ćeš čuti taj zao glas!

U krunici ima jedan vrlo poseban dio, molitva Očenaša. Očenaš sam molila po dvjestotinjak puta na dan. Tamo su riječi: oprosti nama kao što mi opraštamo onima koji su sagriješili protiv nas. Nešto mi je govorilo: Zar doista? Ti to stvarno misliš? Ti meni opraštaš kao što ja opraštam drugima? Mrzila sam milijune ljudi! Htjela sam da svi članovi onog drugog plemena odu u pakao! Nisam znala kako im oprostiti. Kad god bih došla do tog dijela – oprostite nama kao što mi opraštamo drugima – to mi je bilo kao crvena krpa. A znala sam da mi Bog vidi u srce, da zna da ne govorim istinu. Shvatila sam da zapravo lažem Bogu. A što se događa kad lažemo prijateljima? Izgubimo ih! Najmanje što možemo učiniti u prijateljstvu jest da budemo iskreni. I rekla sam sebi da ću biti iskrena prema Bogu, sad kad je moj prijatelj.

NEMOJ REĆI NE MOGU, RECI POMOZI MI!

Budući da nisam mogla oprostiti, došla sam na jednu ideju: Jednostavno ću preskočiti onaj dio Očenaša koji kaže: „Otpusti nam duge naše kao što i mi otpuštamo dužnicima našim“, i tako ne ću lagati Bogu. I počela sam preskakati taj dio. I osjećala sam se bolje. I tako sam molila: „Oprostite nama, ali ne njima“, sve dok jednoga dana, kad sam to htjela preskočiti, nisam osjetila kao

da me netko dodiruje po ramenu i kaže: Znaš da Očenaš nije ljudskoga podrijetla! Sam Isus nam je dao te riječi. Da sam na tvom mjestu, to ne bih mijenjao! Isus je Bog, on sve zna, on pozna moje mogućnosti bolje od mene. Ako je rekao da molimo na taj način, onda ja to možda i mogu, iako ne znam kako. Osjećala sam da me nešto tjera: Moli ga da ti pomogne! Nemoj reći *ne mogu*, reci *pomozi mi!* Nisam mislila da me Bog može natjerati da oprostim nekome tko mi je ubio oca, majku... ali on je Bog, a ja sam čovjek. Zamolit ću ga za pomoć. Neka se on pobrine.

Već smo mjesec dana sjedile u toj kupaonici. Cijelo smo vrijeme šutjele. Sve što sam imala bila je krunica i moje misli i moji unutarnji razgovori s Bogom, s Gospom, s Isusom... Krunica je počela mijenjati stvari u mom srcu. Nisam više preskakala onaj dio Očenaša koji kaže: „Otpusti nam duge naše kao što i mi otpuštamo dužnicima našim“, nego sam molila Boga da mi pomogne.

Jednog sam dana razmatrala peto žalosno otajstvo kada Isus umire na križu. Isus je rekao: „Oče, oprostite im! Ne znaju što čine!“ Srce mi se otvorilo. Ne znaju što čine! Kao da mi je Isus govorio: Hoće te ubiti? Oni uopće ne shvaćaju. Zasljepila ih je mržnja. A ti hoćeš mrziti njih? To ne će ništa promijeniti, naprotiv, ali ako moliš za njih, postoji šansa da se oni promijene.

VIŠE IH NISAM MOGLA MRZITI

Kad sam počela moliti za njih i vjerovati da postoji mogućnost da se promijene, više ih nisam mogla mrziti.

Ruanda, 1984.

Kao da mi je s ramena spao ogroman teret. Odjednom sam uvidjela da je svijet podijeljen na dva dijela: s jedne strane je ljubav, a s druge mržnja. Osjećala sam da me Isus pita: S koje strane želiš biti? I zli ljudi mogu prijeći na stranu ljubavi ako ima ljudi koji će im pomoći da uvide istinu. Kad sam to shvatila, osjetila sam beskrajn mir i pomislila sam da je to možda znak praštanja. Imala sam dojam da je svijet slobodan, da mogu ići posvuda po svijetu ako je Božja ljubav u meni. Ljudi koje sam mrzila, za koje sam mislila da su neljudi, u mojim su očima opet postali ljudi.

U toj smo kupaonici ostale tri mjeseca. One noći kad smo izašle, otišle smo u izbjeglički kamp. Tamo sam se raspitivala za svoje roditelje i rodbinu. Saznala sam da su mi ubili mamu, tatu, dva brata, baku, djeda, rođake, susjede, najbolje prijatelje, kolegice iz škole... U roku od tri mjeseca pobili su milijun ljudi. Htjela sam umrijeti. Sve što smo imali bilo je uništeno i spaljeno. Što učiniti kad sve izgubiš? Jedino što sam imala bila je krunica koju mi je dao tata i odjeća koju sam nosila zadnja tri mjeseca.

ODABRALA SAM LJUBAV

Plakala sam pet minuta, a onda sam osjetila kao ogromnu Božju ruku u svom srcu. Kao da mi je Bog iznutra govorio: Nemoj se slomiti. Nemoj umrijeti. Ja sam s tobom. Uzmi svoju krunicu. Moli. Putovanje tvojih voljenih je završilo ovdje na zemlji, ali ne i u nebu, a tvoje putovanje ovdje na zemlji još nije završeno i ne znaš koliko dugo će trajati. Život ti je dar koliko god trajao. O tebi ovisi hoćeš

li ga iskoristiti za ljubav ili za mržnju, za ljubaznost ili za podlost, za dobro ili za zlo, no ako odabereš ljubav, sjeti se da sam s tobom. Što god trebaš, ja ću ti dati. Obriši suze, pogledaj oko sebe, nađi nekoga tko trpi još više od tebe i pomogni mu. Potraži neku majku koja je izgubila desetero djece, koja je od toga izgubila pamet, pitaj je kako joj možeš pomoći. Ili potraži neko dijete koje krvari, koje je ostalo bez ruke, i vidi što možeš za njega učiniti. Povij mu ranu. Daj mu jesti...

Za mene je to bila najveća poruka cijeloga genocida. Poruka ljubavi. Mi smo ovdje na zemlji na bojnopolju i u svakom trenutku moramo birati između ljubavi i mržnje. Kad se odlučiš za srdžbu, za mržnju, događaju se stvari kao taj genocid. Katkada raspravljamo o velikim idejama, o tome kako zaustaviti genocide i ratove, a ja si mislim: Ljudi ne trebaju više novca ni više oružja, nego više ljubavi. To je stvar srca.

Nekoliko mjeseci poslije jedna mi je žena u kolicima pružila dom. Rekla mi je da joj je moja mama prije pet godina bila dala nešto manje od jednog dolara i da me zato ne će ostaviti u kampu. Uzela je nas desetero. Iz toga sam naučila jedno: Kako god maleno bilo neko dobro koje učiniš, ne znaš kolik je njegov domet. Samo sijte dobro sjeme, ono će rasti.

SUSRET S ČOVJekom KOJI MI JE UBIO RODITELJE

Četiri godine poslije genocida, 1998., sreća sam čovjeka koji mi je ubio roditelje. Mnogi su mi govorili da mu ne smijem samo tako oprostiti. Bio je u zatvoru. Sjećam se kad mi je prišao. Bio je sav natečen, kosa mu je bila neuredna, a prije je bio cijenjen čovjek, uvijek lijepo obučen. Kad sam ga pogledala, kao da mi je Gospodin rekao: Vidiš li što sam ti rekao? Nisu znali što čine! Da je imalo mislio na posljedice, ne bi učinio što je učinio! Nemoj ga mrziti, nego moli za njega. Ja sam mu rekla da mu opraštam. Nije to bilo samo na riječima. Htjela sam mu zapravo reći: Nemoj misliti da te mrzim, nadam se da ćeš naći istinu u sebi. Dok sam mu govorila, pokrio je lice. Nije me mogao gledati. Bilo ga je stid. Osjećala sam da se nešto u njegovom srcu mijenja na bolje. Plakala sam zbog njega. On me nije tražio oprost, ali ja sam mu ga dala. Direktor zatvora se jako ljutio na mene, ali mi je poslije rekao da mu je zapravo drago da se to dogodilo, da je to i njega ganulo.

UČINITE SVE ŠTO VAM MAJKA KAŽE

Želim vam ostaviti jednu poruku: Što god vam se dogodilo, kako god strašne stvari se dogodile, sjetite se da s Bogom uvijek postoji nada. Držite se molitve, držite se krunice. Da smo u Ruandi poslušali Gospu, ne bismo imali tu tragediju. Gospa nas je upozorila mnogo prije nego što je Crkva priznala Kibeho. A danas je Gospa ovdje. Ona je majka. Sve što vam kaže, učinite. Uvijek je to za naše dobro i ona uvijek ima pravo. Ako sam ja mogla otići onome čovjeku i oprostiti mu, onda to može svatko. I to donosi velik mir.

Ljudi koji donose zle odluke mogu učiniti stvari kakve su se dogodile u Ruandi, a ljudi koji donose dobre odluke mogu promijeniti svijet. Gospa nas zove. Idite i pomozite joj! Evangelizirajte svojim životom, evangelizirajte svoje prijatelje. Kad molite Očenaš i dođete do onog dijela koji kaže: „Otpusti nam duge naše kao što i mi otpuštamo dužnicima našim“, onda to doista i mislite, a ako to ne mislite, onda zamolite Boga da vam pomogne.

Gospa od Kibeha, Majka Riječi i Gospa Žalosna

GOSPINA UKAZANJA U KIBEHU

SVE JE POČELO 28. 11. 1981. KAD JE ALPHONSINE MUMUREKE, UČENICA SREDNJE ŠKOLE U KIBEHU, USTVRDILA DA JE VIDJELA NEOPISIVO LIJEPU GOSPODU KOJA JOJ SE PREDSTAVILA KAO „NYINA WA JAMBO“, ODNOSNO MAJKA RIJEČI, I KOJU JE ONA ODMAH PREPOZNALA KAO BLAŽENU DJEVICU MARIJU.

Ta su se ukazanja ponovila nekoliko puta. Gospa je od svih tražila obraćanje, vjeru i molitvu bez licemjerja.

Reakcije su bile od sumnje na prijevaru do oduševljenog prihvaćanja. Neki su smatrali da je Alphonsine poludjela, neki da je opsjeda zloduh, a neki da glumi. Ukazanja su se događala u školi i svi su smjeli provoditi svoje „pokus“ da bi provjerili njihovu autentičnost. Ubrzo poslije početka ukazanja još su dvije djevojke počele tvrditi da vide Gospu. Bile su to Nathalie Mukamazimpaka (počevši od 12. 1. 1982.) i Marie Claire Mukangango (počevši od 2. 3. 1982.). Neki su smatrali da umnažanje broja vidjelaca samo komplicira već složenu situaciju, dok su drugi smatrali da je to (napose kada je riječ o Marie Claire) dobar znak koji dolazi s neba za sve one koji nisu htjeli vjerovati. Javnost je pokušavala naći razumna objašnjenja za te fenomene, no iz dana u dan su se događale stvari koje su nadilazile ljudski razum.

Već krajem 1981., nastavnici i učenicima pokrenuli su molitvenu skupinu koja se okupljala oko Alphonsine. Molili su krunicu i pjevali marijanske pjesme.

Kad se glas o ukazanjima proćuo, izvan Kibeha su se počeli pojavljivati novi „vidioci“. U srpnju 1982. neki su tvrdili da im se ukazuje Isus. Pokazalo se da su ta „ukazanja“ bila lažna.

POSEBNOSTI KIBEHA

Nešto što se može nazvati posebnosti Kibeha jest sljedeće: kad su ukazanja bila javna, vidjelice nisu imale ukazanje u isto vrijeme nego na istom mjestu, jedna za drugom, ili u trenutcima kad su bile same. Te su ekstaze trajale dugo, i na kraju ekstaze vidjelice su obično doživljavale bolne padove. U korizmi 1983. vidjelice su se držale strogog posta, a pratili su ih liječnički timovi.

Alphonsine Mumureke tvrdi da ju je 20. 3. 1982. Gospa odvela na „mističko putovanje“, koje je trajalo nekoliko sati, u jedan „drugi svijet“ i

kroz „mjesta“ koja opisuje simboličkim jezikom, a navode nas na pomisao da je riječ o paklu, čistilištu i raj. Nathalie Mukamazimpaka imala je slično iskustvo 30. 10. 1982.

Tijekom 1993. Marie Claire i Nathalie su prestale imati ukazanja, a Alphonsine ih je još imala povremeno. Tijekom 1994. „sekundarni“ vidioci još su imali javna ukazanja, ali poruke nisu donosile ništa novo.

Ukazanja u Kibehu službeno su prestala 28. 11. 1989., točno osam godina poslije prvog ukazanja, kad je Alphonsine imala posljednje javno Gospino ukazanje. Tada je bila izjavila da više ne će biti javnih ukazanja. To je datum koji crkvene vlasti uzimaju kao granični datum ukazanja.

U Kibehu je nešto zabrinjavalo službene crkvene vlasti: umnažanje vidjelaca. Godinu dana poslije početka ukazanja 14 je osoba tvrdilo da su vidioci, a dvije godine poslije čak 33, uglavnom djevojčice. Jedne su tvrdile da vide Gospu, druge Isusa, treće i Gospu i Isusa. Situacija se zakomplicirala. Širile su se banalne poruke ili uznemirujuća proroštva. Hodočasnici su pomalo učili razlučivati koga treba slušati, a tko daje sumnjive poruke.

KOMISIJE I PODJELA BISKUPIJE

Mons. Jean Baptiste Gahamanyi, ordinarij biskupije Butare u koju spada Kibeho, imenovao je dvije različite komisije: liječničku (20. 3. 1982.) i teološku (14. 5. 1982.). Svaka je imala svoje metode. Radilo se strpljivo i bez strasti, tražilo se objektivnost. Prioritet je imalo proučavanje osam prvih „vidjelaca“ koji su tijekom prve godine tvrdili da imaju ukazanja. Dana 30. 3. 1992. biskupija Butare bila je podijeljena u dvije i nastala je biskupija Gikongoro, na čije je čelo postavljen mons. Augustin Misago, član teološke komisije, koji je i dalje pratio događanja.

DOPUŠTANJE JAVNOG ŠTOVANJA

Dana 15. 8. 1988., na svetkovinu Velike Gospe i na završetku Marijanske godine, u Kibehu je bilo dopušteno javno štovanje, ali je biskup naglasio da to ne znači i potvrdu ukazanja. Crkva je na taj način pokazala da duhovni plodovi koji se pokazuju kod osoba koje dolaze u Kibeho zavrjeđuju dopuštenje javnog štovanja. Time je Crkva potvrdila da se „sensus fidei“, odnosno vjerski osjećaj naroda, ne vara. Dana 31. 5. 1993. organizirano je prvo biskupijsko hodočašće s biskupom na čelu. Molitvena nakana bila je mir u Ruandi zato što je bratoubilački rat trajao još od listopada 1990. Genocid koji se dogodio 1994. nije poštedio ni Kibeho. Masakri su se dogodili u župnoj crkvi i na prostoru pred kapelicom ukazanja.

PRIZNANJE UKAZANJA

Povijest ukazanja širom svijeta pokazuje da se može dogoditi da nakon priznanja javnoga štovanja događaji krenu u smjeru koji će crkvenim vlastima pokazati da ne treba ići dalje od toga. To nije bio slučaj u Kibehu. Crkvene vlasti su ustanovile dovoljno elemenata za priznavanje ukazanja. Dvadeset godina poslije početka ukazanja, za stotu obljetnicu evangelizacije Ruande, poslije konzultacija sa Svetom Stolnicom i Biskupskom konferencijom Ruande, biskup Gikongora je 29. 6. 2001. na svečanoj misi u katedrali u nazočnosti apostolskog nuncija i svih članova biskupske konferencije Ruande objavio svoj dekret.

Od brojnih navodnih vidjelica i vidjelaca biskup je priznao samo prve tri: Alphonsine, Nathalie i Marie Claire. Između ostaloga, dekret kaže:

1. Da, Blažena Djevica Marija se ukazala 28. 11. 1981. i tijekom mjeseci koji su uslijedili. Kao autentične vidjelice priznaju se Alphonsine, Nathalie i Marie Claire. Blažena Djevica Marija se predstavila kao „Nyina wa Jambo“, odnosno Majka Riječi, što je sinonim za „Majku Božju“, kako je sama objasnila. Vidjelice su je vidjele sklopljenih ili raširenih ruku.

2. Alphonsine, Nathalie i Marie Claire odgovaraju kriterijima koje je uspostavila Crkva u pitanjima ukazanja i privatnih objava. Kod kasnijih vidjelaca ustanovljene su zabrinjavajuće osobne situacije zbog kojih ih Crkva ne može preporučiti vjernicima.

3. U procjeni činjenica i poruka u obzir dolaze samo javna ukazanja kojima je nazočilo više svjedoka, ne nužno mnoštvo ljudi. Glavna ukazanja završena su 1983. Sve ostalo ne donosi ništa novo u odnosu na ovo što je već poznato, bilo u porukama, bilo u znakovima vjerodostojnosti, čak ni kod Alphonsine, koja je i dalje privlačila vjernike.

4. Prve dvije godine ukazanja u Kibehu (1982. i 1983.) predstavljaju dakle odlučujuće razdoblje za razumijevanje i razlučivanje događaja. U tom su razdoblju dani bitni elementi poruke Kibeha i u tom je razdoblju za većinu vidjelaca prestalo doba javnih ukazanja.

5. U onome što su prenijele tri prihvaćene vidjelice nema ništa što bi bilo protivno kršćanskoj vjeri ili moralu. Njihova poruka je u skladu sa Svetim pismom i živom predajom Crkve.

6. Na području ukazanja uvijek postoji mogućnost izvanjskih utjecaja i manipulacija, to je praktički neizbježno i često teško razlučiti budući da vidjelice nisu izolirane od svoje životne okoline. Kako bilo da bilo, čini se da interferencije koje su ustanovljene nisu deformirale pravu poruku Kibeha. Produbljena analiza razdoblja s početka ukazanja omogućuje da se bolje razluči što je Gospa doista rekla. Ne gubimo iz vida da se Bog služi i onim što nazivamo „sekundarni uzroci“ da bi ostvario svoj plan spasenja.

7. Neki od znakova vjerodostojnosti ukazanja su sljedeći:

– Dobro mentalno zdravlje, ljudska ravnoteža, lucidnost i iskrenost vidjelica, što je ustanovila liječnička komisija u kojoj je bio i jedan psihijatar;

– Doista pobožna i iskrena klima u kojoj su se odvijala događanja;
– Vidjelice ne traže senzacionalizam, ukazanja se ne događaju na automatski način niti su od nekoga vođena;

– Kod vidjelica nema protuslovlja u porukama i u ponašanju;
– Kod ekstaza nema ničeg bole-
žljivog ni hysteričnog, što su utvrdile komisije;

– „Razgovori“ s Osobom koja se ukazuje su prirodni, koherentni i jednostavni;

– Neke od prenesenih riječi su iznad razine kulture i vjerskog obrazovanja osoba koje su ih prenijele;
– Fenomen „mističkih putovanja“ kod Alphonsine i Nathalie;

– Na dan 15. kolovoza protivno svim očekivanjima dogodile su se strahovite vizije koje su se poslije pokazale kao proročke s obzirom na ljudske drame koje je proživjela Ruanda;

– Izvanredan post koji je držala Nathalie tijekom korizme 1983.;
– No prije svega ostalog poruka Kibeha čiji je sadržaj koherentan, pertinentan i pravovjeran;

– Duhovni plodovi koji su se pokazali u zemlji i u inozemstvu.

Nikakvu važnost se ne pridaje takozvanim sunčanim fenomenima o kojima su govorili nepriznati vidioči, to nije nikakvo čudo. Vjerodostojni svjedoci tom fenomenu daju prirodno objašnjenje.

8. Poruka Kibeha između ostaloga sadrži riječi Blažene Djevice Marije koja želi da u Kibehu nastane svetište u njezinu čast i u spomen njezinih ukazanja. Tu je poruku prenijela Alphonsine prvi put 16. 1. 1982., i ponovila nekoliko puta tijekom te

iste godine. Riječ je o „kapelici“.

9. Nigdje se ne govori o veličini kapelice.

10. Krunica sedam žalosti Blažene Djevice Marije bila je poznata u Ruandi prije šezdesetih godina, ali poslije više ne. Marie Claire o tome govori kao o poruci Blažene Djevice Marije u Kibehu. Nema dokaza da je Marie Claire poznavala tu krunicu. Vrijedi širiti tu pobožnost kao jednu od mnogih u Crkvi, ali ne zanemariti krunicu BDM.

11. Odsada je dopušteno zazivati „Gospu od Kibeha“.

12. Specifičnost ukazanja u Kibehu ne valja mijesati s drugim sličnim fenomenima.

13. Svetište u Kibehu zove se „svetište Gospe od Sedam žalosti“.

14. Kibeho smije postati mjesto hodočašćenja.

15. Sagrađit će se kapelica u čast BDM na mjestu ukazanja. Sastavni dio svetišta je i župna crkva.

16. Imenovat će se pastoralnu ekipu koja će pomagati rektoru svetišta.

Jasno je da dekret ne spominje navodna ukazanja Isusova. Neki navodni vidioči su krenuli lošim putem ili su postali devijantni. Najupečatljiviji primjer je Emmanuel Segatashya kod kojega su primijećeni ozbiljni problemi mentalnog zdravlja koji su trajali sve do njegove smrti 1994.

KRITERIJI RAZLUČIVANJA AUTENTIČNOSTI VIDJELACA

Važni kriteriji razlučivanja autentičnosti vidjelaca su: mentalno zdravlje, transparentnost ekstaza, uskladivost moralnog ponašanja s prenesenom porukom, nepostojanje osobnog interesa, iskrena poniznost, poslušnost crkvenom autoritetu. Ukazanja su sumnjiva ako vidjelac i njegovo

okruženje, suočeni s negativnim stavom Crkve, pokušavaju pod svaku cijenu davati dodatna jamstva i opravdanja koja navodno dolaze s neba. Netransparentnost se može izraziti i u obliku traženja čudesnog i sentimentalnog ili djelomične ili lažne propagande kao i prijevara ili iskorištavanja u komercijalne i političke svrhe itd.

PORUKA KIBEHA

Temeljni elementi poruke Kibeha nalaze se u ukazanjima koja su se dogodila tijekom prve dvije godine, dakle prije kraja 1983. Poslije toga dolazi do ponavljanja i rekapitulacije. Evo glavnih tema.

1. Hitan poziv na pokajanje i obraćenje srca. „Pokajte se, pokajte se, pokajte se!“ „Obratite se dok je još vrijeme!“

2. Dijagnoza moralnog stanja svijeta. „Svijet je u lošem stanju.“ „Svijet srlja u propast, riskira pad u provaliju“ odnosno „nebrojene i neprestane nevolje“. „Svijet se pobunio protiv Boga“, čini previše grijeha, nema ni ljubavi ni mira. „Ako se ne pokajete i ne obratite svoja srca, propast ćete u provaliju.“

3. Gospina žalost. Vidjelice kažu da su bile iznenađene kad je 15. 8. 1982. Gospa plakala. Majka Riječi je žalosna zbog nevjere ljudi i zato što ne žele činiti pokoru. Žali se na naše nemoralno ponašanje, svade, suradnju sa zlom, stalnu neposlušnost Božjim zapovijedima.

**4. „Vjera i nevjera doći će, a da se to ni ne primi-
jeti.“** Ovo je jedna od tajanstvenih poruka koje je Gospa više puta ponovila Alphonsini u početku ukazanja i tražila da to prenese ljudima.

5. Otkupiteljsko trpljenje. To je jedna od najvažnijih tema u povijesti ukazanja u Kibehu, napose kod Nathalie. Za kršćanina trpljenje je neizbježan i obvezan put do nebeske slave. Gospa je rekla Nathalie 15. 5. 1982.: „Nitko ne dolazi u nebo, a da nije trpio.“ Isto tako: „Marijino dijete neodvojivo je od trpljenja.“ Trpljenje je jedan od načina da se okajavaju grijesi svijeta i sudjeluje u Isusovom i Marijinom trpljenju za spas svijeta. Vidjelice su bile pozvane da to žive na konkretan način, da prihvate trpljenje u vjeri i radosno. Gospa ih je pozvala na mrtvljenje, na odricanje od užitaka za obraćenje svijeta. Kibeho je na taj način podsjetnik koje mjesto ima križ u životu kršćanina i Crkve.

6. Molite bez prestanka i bez licemjerja. Ljudi ne mole, a među onima koji mole, mnogi ne mole kako treba. Gospa traži od vidjelica da mnogo mole za svijet, da druge nauče moliti i da mole umjesto onih koji ne mole. Gospa nas poziva da molimo s više žara i bez licemjerja.

7. Marijanska pobožnost, koja se konkretizira u redovitom i iskrenom moljenju krunice.

8. Krunica sedam žalosti BDM. Vidjelica Marie Claire kaže da je dobila objave na tu temu. Gospa voli tu krunicu koja je prije bila poznata, a onda pala u zaborav. Gospa od Kibeha želi da se tu krunicu vrati u Crkvu, no ta krunica ne zamjenjuje ružarij.

9. Gospa želi da joj se sagrađi kapelica na uspomenu na njezino ukazanje u Kibehu.

10. Molite bez prestanka za Crkvu, jer ju u vremenima koja dolaze čekaju velike nevolje. To je Gospa rekla Alphonsini 15. 8. 1983. i 28. 11. 1983.

*Obradila i prevela Lidija Paris
Preuzeto sa službene stranice svetišta Kibeho,
<http://kibeho-sanctuary.com>*

VIDJELICE

Kad Bog nekoga odabire za neko posebno poslanje u povijesti spasenja, on ga uzima tamo gdje se nalazi u svom okruženju i koristi ga onakvog kakav jest, s karakterom i osobnošću, kvalitetama i manama, sposobnostima i ograničenjima. Latinska poslovice kaže da milost ne uništava narav nego ju usavršava. To pravilo vrijedi i za vidjelice iz Kibeha. O tome biskup kaže:

„Vidjelac, čak i kad ga je Crkva priznala kao autentičnog, ostaje čovjek kao i svi drugi, sa svojim temperamentom, kvalitetama i manama. Dokle god živi na zemlji ostaje grješnik koji treba

činiti pokoru, rasti u vjeri i u osobnom posvećenju. Bilo bi dakle nerazumno htjeti na neki način „kanonizirati“ vidjelice iz Kibeha za njihova života i smatrati ih nekom vrstom „srećonoša“. Biskup poziva na diskreciju u odnosima s njima, da im se ne pridaje pretjerana važnost niti daju kakve povlastice samo zato što su imale priznata ukazanja. Treba im dopustiti normalan razvoj u svom životnom okruženju i u njihovim uobičajenim aktivnostima. „Te mjere preporučam da bi im se zajamčio mir i da bih ih potaknuo na uredan život.“

Alphonsine Mumureke

Rođena 21. 3. 1965., krštena 27. 7. 1977. U trenutku ukazanja bila je učenica srednje škole u Kibehu. Prvo ukazanje imala je 28. 11. 1981., a posljednje 28. 11. 1989. Završila je srednju školu. Poželjela je postati redovnica, no kongregacija kojoj je htjela pristupiti izrazila je oklijevanje zbog navodnih ukazanja koja Crkva još nije bila priznala. Zaposlila ju je biskupija Kibeho kao daktilografkinju. Na tom je mjestu proživjela masakre i genocid 1994., zatim izbjegla u Zair (DR Kongo), a poslije se preselila u Abidan (Obala Bjelokosti) gdje ju je najprije duhovno pratio o. Raymond Halter, a zatim o. Basile Mobio Gbangbo. Diplomirala je teologiju (specijalizacija vjeronauk) i pristupila klarisama. U srpnju 2006. položila je redovničke zavjete.

Nathalie Mukamazimpaka

Rođena je 1964., krštena 1968. U trenutku ukazanja bila je učenica srednje škole u Kibehu. Prvo ukazanje imala je 12. 1. 1982., a posljednje 3. 12. 1983. Nije završila školu. Gospa ju je tražila da se nastani u Kibehu i posveti molitvi i pokori za spas svijeta. Poznata je po tome što je Gospu zvala „mama“. U vrijeme genocida živjela je u Kibehu i bila svjedokom masakra. Početkom 1994. na traženje biskupa otišla je iz Kibeha na sigurnije mjesto i zajedno s drugim izbjeglicama sklonila se u bivši Zair kod sestara trapistica. 1996. se vratila u Kibeho gdje sve do danas služi u svetištu, moli s hodočasnicima i razgovara s njima.

Marie Claire Mukangango

Rođena je 1961., krštena 1966. U trenutku ukazanja bila je učenica srednje škole u Kibehu. Poznata je po poruci o krunici sedam žalosti i pozivu „Pokajte se, pokajte se, pokajte se!“ Prvo ukazanje imala je 2. 3. 1982., a posljednje 15. 9. 1982. Završila je školu u Kibehu sa svjedodžbom učiteljice. Udala se 22. 8. 1987. Život je izgubila u genocidu, ne zna se točno kada.

VIDJOCI U BIBLIJI I U POVIJESTI CRKVE

Biblijsko-povijesni pogled na vidiocce (1/2)

FRA JOSIP
MARČELIĆ

DOK RAZMIŠLJAM O POSTAVLJENOJ TEMI, DOLAZI MI U PAMET RIJEČ IVANOVA: „Što smo čuli, što smo svojim očima vidjeli, što smo promatrali i što su naše ruke opipale o Riječi Života – da, Život se očitovao, mi smo ga vidjeli i svjedočimo za nj, i navješćujemo vam Život vječni... što smo vidjeli i čuli, to navješćujemo i vama, da i vi imate s nama zajedništvo.“ (1 Iv 1, 1-3) On jasno govori o gledanju te spada među Božje vidiocce. U njegovim riječima se očituju bitne značajke za vidiocce:

- vidjeti – čuti, znači: primati
- vidjeti Božje djelovanje u Kristu, u povijesti spasenja
- svjedočiti, znači: prenašati primljeno
- uvoditi u Kristovo otajstvo; izgrađivati pojedinca i zajednicu

Zaustavimo se na pojedinim značajkama.

A) PRIMANJE OD BOGA može se ostvariti na različitim razinama: na naravnoj razini primanja Božjih poruka iz prirode (naravna objava); redovita nadnaravna pojava primanja Božjih darova na razini teoloških krjeposti (po vjeri, ufanju i ljubavi); izvanredna nadnaravna primanja Božjih očitovanja u mističkom životu; izvanredna nadnaravna primanja Božjih objava karizmatičkog tipa kad Bog nekome nešto otkriva na izgradnju Božjega

naroda. U našem se slučaju radi o posljednjem načinu Božjeg darivanja, kad Gospodin nekome nešto otkriva da prenese drugima u crkvenoj zajednici da bi joj to služilo na izgradnju. Ivan je, naime, posebno uranjao u Kristovo otajstvo i vidio što drugi, njegovi suvremenici, nisu vidjeli!

Možda je dobro ovdje samo upozoriti na opravdanu i utemeljenu raspravu među teolozima o razlici između viđenja i ukazanja. Može, naime, to viđenje proizlaziti iz nutarnjeg našeg gledanja, danog od Boga – viđenje u užem smislu; može pak dolaziti izvana, i onda je ukazanje, odnosno viđenje u širem smislu. U našem slučaju, smatram, to ne dira samu bit teme pa se na tome i ne zaustavljamo!

B) Treba zapaziti i primiti SPASENJSKO DJELOVANJE u nama, u Crkvi, u svijetu, u povijesti spasenja: Ivan jasno upućuje na Isusa Krista.

C) SVJEDOČENJE I PRENOŠENJE PRIMLJENOG u našem slučaju se ostvaruje po svjedočanstvu riječi Ivanove, ali se može ostvariti na više načina, o čemu ćemo kasnije više reći.

D) Ivanovo svjedočenje služi tome da druge POTAKNE NA VJERU I UVEDE U KRISTOVO OTAJSTVO. Na to

upućuje i završetak Ivanova evanđelja: „Ovo je napisano da i vi vjerujete i po vjeri život imate.“ (1v 20, 31)

Ivanov nam primjer služi da uočimo bitne elemente uloge vidiocca. I te se uloge mogu promatrati u biblijsko-povijesnom, kao i u crkveno-povijesnom tijeku. Tada uočavamo svu njihovu kompleksnost i domet, utkanost u ljudsku psihu, društvenost i povijesne Božje zahvate.

Zaustavimo se na tim elementima, najprije povijesno-biblijski, a kasnije kroz povijest Crkve, da bismo ih primijenili na sadašnjost.

STARI ZAVJET: ABRAHAM, MOJSIJE, PROROCI

Stari zavjet nam pruža dosta primjera za razmišljanje o ulozi vidiocca: počevši od Abrahama, Mojsija, Samuela, brojnih proroka.

Primjer Mojsija nam je posebno prikladan i bogat za uočavanje pojedinih elemenata te uloge:

- susreće Boga u gorućem grmu
- čuje njegovu riječ iz grma, iz oblaka, s neba (Izl 1-2-3)
- upoznaje povijest Izraela u novom svjetlu; doznaje za obećanja dana ocima
- čuje obećanje oslobođenja

- on to treba prenijeti svojem narodu; treba ga izvesti iz zemlje ropstva
- vodi Božji narod iz Egipta, vodi ga kroz pustinju; preko njega Gospodin sklapa Savez sa svojim narodom
- upozorava Izraela na Savez: potiče ga i sokoli; kori ga i prijeti mu; tješi u nevoljama; u Božje ime liječi mu rane

Od proroka bismo mogli spomenuti **Jeremiju** čija je povijest, koju on duboko osjeća i opisuje u svojem pozivu na proročku službu i u svojim ispovijestima, burna i bolna, i gdje iznosi svoja gorka iskustva i kidanja u službi Božje poruke: usp. Jeremija 1, 4-19 – Jeremijin poziv; 20, 7-18 – Jeremijine „Ispovijesti“.

Poput Mojsija i proroci:

- primaju Božju riječ; postaju vidioci (odakle im i naziv „roeh“ = vidjelac)
- Bog će im kao prijateljima otkriti svoje tajne koje su povezane s njegovim spasenjskim planovima
- tajne trebaju prenijeti Božjem narodu da bi na taj način pomogli njegovu Savezu s Bogom, životu s Bogom: ako su grješni, da se obrate; ako su pravedni, da postanu pravedniji; ako su klonuli, da ih ojača; ako su u žalosti i tami, da ih utješi i rasvijetli...

U SVIM VREMENIMA POVIJESTI GOVORI SE O TOM KAKO JE BOG U DANIM ČASOVIMA PO POJEDINIM VIDIOCIMA OBJAVLJIVAO SVOJU VOLJU... SPOMENIMO IZ NOVIJIH VREMENA VIDJELICU SV. MARGARITU MARIJU ALACOQUE U PARAY-LE-MONIALU, BERNARDICU U LURDU TE VIDIOCE U FATIMI: LUCIJU, FRANJU I JACINTU, KOJI SU OD CRKVE PRIZNATI KAO AUTENTIČNI.

NOVI ZAVJET: ISUS, MARIJA, ELIZABETA, ŠIMUN, APOSTOLI

Makar je **Isus izvor i prauzor** svakog posredovanja između Boga i ljudi jer je **jedini Posrednik**, ipak nije uputno – u našem slučaju – zaustaviti se posebno na njemu. On se, naime, ujedno bitno razlikuje od svih ostalih posrednika Novog i Starog zavjeta: On gleda Oca licem u lice i otkriva nam ga, On je SVJETLO SVIJETA, a svi su ostali posrednici tek njegov odraz. On je RIJEČ OČEVA, a svi ostali će biti tek njegov glas ili jeka, poput Ivana Krstitelja (...)

Bitna je, dakle, razlika između Isusa i ostalih vidjelaca: On je IZVOR svjetla, ostali su tek odraz, zrcalo; On je RIJEČ dok su ostali samo glas, razglas. Stoga se radije zaustavimo na drugim novozavjetnim osobama, kao npr. Djevici Mariji, Ivanu, Pavlu.

- Djevica Marija je vidjelica:
- koja od arkanđela Gabrijela prima vijest i po Duhu Božjem prima riječ Božju, postaje Majkom Božjom
  - odmah se stavlja na put i u službi je otkupljenja
  - prenosi milosno djelovanje svoga Sina na Elizabetu i njezina sina Ivana
  - u hvalospjevu VELIČA izriče hvalu Bogu i naviješta Elizabeti i svima nama velika Božja djela

Bitna je razlika između Isusa i ostalih vidjelaca: On je IZVOR svjetla, ostali su tek odraz, zrcalo; On je RIJEČ dok su ostali samo glas, razglas.

Njezina uloga „vidjelice“ veoma je jednostavna u svojoj najvećoj uzvišenosti: jednostavna, kao što je uloga majke koja začinje dijete, služi djetetu, nosi ga, hrani i odgaja, i – kad dijete odraste – predaje ga drugima!

Marijin je primjer posebno važan jer se Marija u tijeku povijesti Crkve veoma često javlja vidiocima:

- žuri se u judejske gore da pomogne svojoj potrebitoj rodici Elizabeti, žuri se svima nama potrebitima
- nosi nam Spasitelja jer je ona Njegova Majka
- otkriva to u riječima svojega hvalospjeva Veliča u kojem se vidi djelovanje Spasitelja u malenima, siromašnima, odbačenima
- naviješta kako se ispunja spasenjska povijest u Izraelu, u i Božjem narodu

Zaustavimo se također **na Ivanovu Otkrivenju**, koji u viđenjima otkriva stanje maloazijskih sedmorih crkava (*Otk 1-3*) i promatra konačnu borbu koja se odvija između Boga i Sotone za čovjeka (*Otk 4-20*). I tu su temeljne oznake:

- uočavanje, gledanje stanja pojedine Crkve
- da bi je pozvao na obraćenje, potaknuo na ustrajnost, utješio je, ukorio je
- uveo je u plodove otkupljenja
- vidjelac u svojim viđenjima promatra i teške borbe na kraju ljudske povijesti
- otkriva tu tešku stvarnost, strahotu grijeha, silu zla; otkriva i snagu Božju, spasenjsko djelovanje; ulogu anđela Božjih
- konačnu pobjedu Božju

Mogli bismo završiti ovaj letimičan pregled uloge proročaka – vidjelaca u Bibliji **riječima sv. Pavla**: „Svako je Pismo

od Boga nadahnuto i korisno za pouku, za karanje, za popravljavanje i odgajanje u pravednosti, da čovjek Božji bude savršen – opremljen za svako djelo ljubavi.“ (*2 Tim 3, 16-17*)

Jasno su istaknute uloge Pisma i onih koji prenose to Pismo:

- raznolika korist u popravljaju i u rastu
- rast u djelima ljubavi prema savršenstvu

Poruka Božja te dosljedno i uloga vidjelaca jest u službi života:

- stavljam preda te život i dobro, smrt i zlo, izaberi dakle život, da živiš! (*Pnz 30, 15-19*)
- Isus dolazi da nam dade život, i to puninu života (*Iv 10,10*)
- zato Ivan i piše svoje Evanđelje – da bismo po vjeri imali život (*Iv 20,30*)
- zato Isus i šalje apostole širom svijeta neka navještaju Radosnu vijest i krste sve narode (*Mt 28, 19*), da bi po krštenju postali djecom Božjom i imali Božji život u sebi i imali udjela u kraljevstvu nebeskom (*usp. Iv 3, 5*)

KROZ POVIJEST CRKVE

Ekonomija spasenja u Starom i Novom zavjetu poseže za Božjim glasnicima: anđelima, prorocima, vidiocima, apostolima – te je za očekivati da će i u povijesti Crkve Gospodin na sličan način postupiti.

Doista, vidimo da se u svim vremenima povijesti govori o tom kako je Bog u danim časovima po pojedinim vidiocima objavljivao svoju volju... Spomenimo iz novijih vremena vidjelicu sv. Margaritu Mariju Alacoque u Paray-le-Monialu, Bernardicu u Lourdu te vidiocice u Fatimi: Luciju, Franju i Jacintu, koji su od Crkve priznati kao autentični.

Kod **sv. Marije Margarite** vidimo kako preko nje Gospodin poziva na življenje otajstava ljubavi njegovog Božanskog Srca. Objave dane po njoj nisu odmah prihvaćene, nego su naišle na otpor među crkvenim osobama. Tek kasnije je Crkva prihvatila bitni dio tih poruka i – polazeći od biblijskih objava – posebno preporučila štovanje Presvetog Srca Isusova (*usp. Pio XII.: Haurietis aquas de fontibus Salvatoris – Crpst ćete vode iz izvora Spasiteljevih*). Ovdje se lijepo vidi kako vidioci ne dodaju nešto novo danim objavama, nego upućuju na neke objave već dane, koje u danim okolnostima ističu, da bi vjernicima bile poticaj na dublji kršćanski život!

Kod Bernardice i Fatimskih vidjelaca zapažamo:

- to su neka djeca koja nisu u stanju da sami svojim razmišljanjem dođu do poruka o kojima govore; oni su dakle primili poruke od Gospe
- oni ih naviještaju ljudima
- prenose ih i crkvenim pastirima
- oni ih žive svojim životom
- u prenošenju Gospinih poruka nailaze na teškoće od ljudi, od vlasti civilnih i crkvenih
- konačno se uočava autentičnost njihovih poruka (iz njihova života, iz slaganja poruka sa Svetim pismom, iz plodova u životu, iz čudesnih znakova koji prate te poruke)

Predavanje održano na Međunarodnom susretu voditelja centara mira, Baška Voda, 2. – 6. travnja 1995. Vidi: Molitveno-obrazovni seminar 1-5, ICMM, Međugorje 1998.

Ukazanja, viđenja, objave (1/6)

Teološka mogućnost i značenje

POJAM I PROBLEM UKAZANJA I VIĐENJA U TEOLOGIJI

FRA IVAN DUGANDŽIĆ

TEOLOGIJA KOJA MORA STAJATI U SLUŽBI VJERE I ŽIVOTA CRKVE, MORA SE PRIZNATI, NEMA U DANAŠNJE VRIJEME NIMALO LAGAN POSAO.

Zahtijeva se da ona mora služiti praksi, ali ta praksa je često vrlo složena. Na jednoj strani su oni koji pod praksom podrazumijevaju ustaljeno i uhodano ponašanje koje ne trpi ništa novo, a teologiju koja zagovara novo smatraju suvišnom, štoviše i opasnom. Na drugoj strani pod pojmom prakse imamo stvarno religiozno iskustvo, bilo da je ono vezano uz ukazanja i njima uvjetovano, bilo uz različite oblike karizmatičke obnove danas. Ovdje opet postoji opasnost da se teologija proglašuje beživotnom i neuvjerljivom i da se u ime takva iskustva odbaci.

Osnovno je da **teologija** ni na jednoj ni na drugoj strani ne dozvoli da postane žrtva prakse. Tamo gdje nema vjerskog iskustva, ona ga mora poticati, a tamo gdje ga ima, ona mora bdjeti da to iskustvo ne poprime neželjene oblike. Poznato je naime da u kriznim trenucima svijeta i Crkve religiozni duh snažno teži za što uvjerljivijim i opipljivijim iskustvom onostranoga, što bi trebalo predstavljati utjehu u sadašnjosti i biti sigurno obećanje budućnosti. Teologiji tu pripada nenadomjestiva uloga da luči ezoterično i bolesno od zdravoga i dobroga, što se uklapa u poklad vjere i ustaljene tijekove spasenja.

Što zapravo teologija podrazumijeva **pod pojmom ukazanja i viđenja**? U najširem smislu riječi to su „duševni doživljaji u kojima na naravan način tjelesnim osjetilima postaju dostupne nevidljive stvarnosti kao Bog, anđeli, štoviše i sveci, ali i stvorene stvari, a to sve povezano s nadnaravnim ciljem ljudskoga spasenja. Tu spadaju također prostorno daleki te prošli i budući događaji.“ (L. Scheffczyk) Zdrava kršćanska tradicija nikada nije sumnjala u mogućnosti takvih pojava, jer je znala da bi time dovela u pitanje svoju sliku o Bogu koji nije bio slobodan samo u početku kod čina stvaranja svijeta, već tu slobodu trajno zadržava u odnosu prema svome stvorenju.

Crkva se je prema tim pojavama uvijek odnosila oprezno, držeći se novozavjetne opomene o „razlikovanju duhova“ (*1 Kor 12, 10; 1 Iv 4, 1; 1 Pt 5, 8*). Već je u prije spomenutoj definiciji rečeno da su ove pojave u svojoj intenciji povezane s ljudskim spasenjem. Tu je implicitno sadržan i prvi kriterij za njihovo vrjednovanje. Uklapaju li se u redovite tijekove spasenja i pospješuju li ih ili su im možda suprotne i od njih odvrću? Prilično lako se dade ustanoviti odvrću li takve pojave od pobožnosti prema Isusu Kristu ili vode vjernike iskrenom slušanju riječi Božje i sakramentalnom životu. Poznata je činjenica na koju ne treba trošiti riječi da je prije Sabora u tom pogledu i u mariologiji i u marijanskim pobožnostima bilo jednostranosti pa i zastranjanja (R. Brajčić).

Uz to, dakako, idu kriteriji s obzirom na **vidioce** i njihov način doživljavanja viđenja. Naime, moramo imati na umu da određena vremena pogoduju ovakvim pojavama, kao što su na primjer vremena životne tjeskobe i vjerskih kriza. Zato je dužnost teologije

da brižno bdije nad tim pojavama i da prati jesu li ukazanja „prazan eho u kome čovjek sluša sam sebe ili su odgovor u kome čovjek čuje Boga“ (K. Rahner).

MISTIČKA I PROROČKA VIĐENJA

S obzirom na njihovu svrhu, teologija viđenja dijeli na **mistička** i **proročka**. Prva se odnose isključivo na određenu osobu i njezin osobni razvoj u duhovnom životu, kao što je bio slučaj kod tolikih mističara u povijesti Crkve. Naravno, to ne isključuje ni određeni vid javnosti koji će takva viđenja poprimiti budućim eventualnim javnim štovanjem dotičnog mističara ako bude uzdignut na stupanj blaženika ili sveca. U tom smislu mogli bismo i stroga privatna viđenja uzeti kao karizme u širem značenju te riječi. Suprotno tome, proročka viđenja od početka imaju javni karakter. Ona su dar ili karizma pojedincu ili nekolicini pojedinaca na korist čitavoj Crkvi. Tu se odmah od vidioca traži da se obrati svojoj okolini i konačno čitavoj Crkvi porukom koju je sam primio. Kao tipičan primjer za prvu vrstu viđenja uzima se Gemma Galgani, a za drugu M. M. Alacoque.

Promatrano s gledišta doživljavanja samih vidjelaca, **mističko viđenje** je uvijek intenzivnije i snažnije utječe na mijenjanje osobnog života vidjelaca, nego je to slučaj kod proročkog. To je razumljivo i otuda što su mistička viđenja imale osobe koje su redovito već bile postigle zavidan stupanj svetosti, dok su nosioci **proročkih viđenja** najčešće sasvim 'nasumce' izabrani između običnih vjernika, i to u najvećem broju slučajeva djeca, još nedorasla za dublje mistične doživljaje. Zato takva viđenja ne utječu tako snažno na osobu vidioca i on se puno polaganije mijenja u pogledu svetosti svoga osobnog života.

Budući da se u prvom redu radi o karizmi za druge, **vidioce** je uvijek potreban netko tko je upućeniji od njega u tajne duhovnog života i tko će ga u tom voditi; inače postoji opasnost da dođe do raskoraka između uloge koja im je povjerena i svetosti njihova života. Zbog okolnosti da su vidioci najčešće djeca, njihovo viđenje, makar bilo tjelesno-objektivnog karaktera, dakle, kako se to obično kaže, trodimenzionalno, u odnosu na doživljaje mističara koji su gotovo isključivo imaginativni, to jest unutar-duševna stanja, ipak ostaje više na površini i nema nikada za posljedicu brzo mijenjanje vidjelaca. Ali značenje tog viđenja jest u polaganom mijenjanju vjernika kojima je poruka namijenjena. Sigurno, taj učinak se ne bi mogao postići kad se u isto vrijeme ne bi mijenjali na bolje i prenositelji poruke, a to, kako rekospo, oni sami bez tuđe pomoći nisu sposobni.

Predavanje održano na Međunarodnom susretu voditelja centara mira, Baška Voda, 2. – 6. travnja 1995. Vidi: Molitveno-obrazovni seminar 1-5, ICMM, Međugorje 1998.

PUT PREMA SREĆI

Prije 31 godinu, kad me Gospa u Međugorju tako duboko dirnula, bio sam građevinar. Postao sam teolog, a zatim laik misionar koji radi za Gospu. Znam da to nije uobičajen put, to nisam nikada planirao, ali ću vam ispričati kako se to dogodilo.

GOTTFRIED
PRENNER

KAD SAM JOŠ BIO STUDENT, IŠAO SAM U CRKVU JER JE TO HTJELA MOJA MAJKA. Molio sam, ali samo prije ispita. Hvala Bogu, bilo je puno ispita pa sam tim više molio. Nisam imao nikakav pravi odnos s Bogom. Tražio sam, osjećao sam da negdje mora postojati nešto što još ne poznajem, pa sam puno putovao, tražio i tražio, ali nisam nalazio.

Moja je glad bivala sve veća. To nešto nisam našao ni u diskotekama ni u prijateljstvu s jednom djevojkom. U prvi čas sam mislio da sam našao pravu, ali se to prijateljstvo raspalo i sve mi se u životu slomilo. Više nisam htio živjeti. Tada sam u Austriji čuo jedno predavanje na temu: Lurd – Fatima – Međugorje. Predavač je o Lurdu govorio pet minuta, a o Međugorju dva sata.

Što me tako pogodilo? Pogodilo me to da živimo u vremenu kada se Majka Božja ukazuje. To nije povijest,

to je sada, a ja živim u tom vremenu kada se Marija ukazuje! A ona kaže: Sada je vrijeme milosti. Znao sam da moram ići u Međugorje. Tada sam imao samo jednu brigu: Valjda će se još ukazivati kad ja stignem do Međugorja! Bilo je to 1984. A Marija se još uvijek ukazuje! Živimo u vremenu milosti!

MOJI PLANOVI I BOŽJI PLANOVI

Kad sam došao u Međugorje, a znate da građevinari uvijek imaju svoje planove, planirao sam ovako: Idem u Međugorje i idem na ukazanje. Ja ću to napraviti. Ali tako stvari ne idu. To sam tek trebao naučiti. Bog nas želi obdariti. Trebamo samo otvoriti ruke!

Susreo sam jednog svećenika i prva stvar koju sam ga upitao bila je: Mogu li biti na ukazanju? A on meni: Ne. Bio sam slomljen. Mislio sam: Idem natrag kući. Srećom su sa mnom bili ljudi koji su me zausta-

tili, i srećom, jer me poslije mise taj svećenik potražio i rekao mi: Dođi sutra. To je bilo prekrasno. Tako sam se radoval! Znete tko je to bio? Fra Slavko.

Sljedećeg dana došao sam prerano. Imao sam vremena za razmišljanje. Moje veliko pitanje bilo je: Zašto uopće živim? Onda su došli vidioci. Počeli su moliti i odjednom su pali na koljena. Znao sam: Sad je Marija tu! Ništa nisam vidio, ali sam vjerovao: Marija je sada tu, dva metra od mene! I što ću sada? Rekao sam samo jednu rečenicu: „Marijo, uzmi moj život i vodi me!“

Kad sam to izgovorio, počeo sam osjećati ljubav, i to od glave do pete. Našao sam ono što sam uvijek tražio: Božju ljubav. Bog je ljubav. Ta me ljubav u jednom trenutku preobrazila. U jednom sam trenutku postao novi čovjek. Jedna je rečenica promijenila moj život. „Marijo, uzmi moj život.“ Svi mi možemo reći tu

istu rečenicu. Izrecimo ju. Ali to nije bilo sve. Odjednom sam osjetio sreću koju ne mogu opisati riječima, ali znam da sam nekoliko sekundi bio u raju. Kažem vam, to što nas očekuje, ne može se opisati. Naš cilj je nebo. Želite li u nebo? Nebo nas čeka i ono je naš cilj. Zato živim. Našao sam smisao svojega života i to je nebo, a ne ovaj svijet. Ako nas Marija ovdje okuplja, to je zato što nas želi voditi u nebo, no tu postoje dva puta. Znete koji su to? Onaj koji vodi kroz čistište i onaj direktni, put svetosti, i to je ono što Marija od nas želi. Želite li biti sveti? Nema druge sreće na ovom svijetu osim odluke: Želim biti svet. Ako Mariji kažete „da“, ako kažete „da“ njezinu pozivu, ona će vas predivno voditi. S Marijom je sve moguće, ona uklanja strah, liječi naše rane, ali treba joj reći: Da, danas želim dati svoj život Mariji – i otvara se novi put. Možda nas zato Marija i poziva u Međugorje. Ona kaže: Dijete moje, ja te trebam.

SVECI NAS POZNAJU

Druga stvar koju je Marija učinila: odvela me je do svetaca s kojima nikada prije nisam imao nikakav odnos. Tijekom jedne bolesti sam konačno imao vremena pročitati jednu knjigu o svecima. Prva koju sam upoznao bila je Angela Merici. Umrula je prije nekih 500 godina. Pomislio sam: Angela, ako hoćeš, doći ću k tebi. Molio sam da me

Bog tamo odvede. Kad sam došao u Besciu, u crkvi sam našao njezino neraspadnuto tijelo i osjetio onu istu ljubav koju sam osjetio u Međugorju. Bio sam i kod svetog Laurencija iz Brindizija. Našao sam se pred zatvorenim vratima crkve i rekao mu: Došao sam k tebi, otvori mi ta vrata! Deset minuta poslije došla je jedna gospođa s ključem... i tako sam mogao upoznati tog sveca. Ta je gospođa došla par minuta poslije i donijela mi vrećicu punu krušaka. U Španjolskoj bi čovjek očekivao naranče, ali ne. Kruške su moje omiljeno voće. Sveci nas poznaju, oni nas vole. Kad živimo s nebom, čudesa su moguća, i to ne samo malena nego i velika.

Nakon što sam predao svoju doktorsku radnju koju sam bio povjerio upravo njemu, otišao sam na misu i što sam čuo? Da je taj dan blagdan svetog Laurencija iz Brindizija! Otvorimo svoja srca. Gospa nam kaže: Gledajte svece, oni su vaši prijatelji!

Marija me odvela i u misije. Opet sam došao u Međugorje, i prvi zadatak koji sam osjetio u molitvi bio je da Gospin kip odnesem na granicu Europe i Azije. To je Ural. Kako da to učinim? Kako bilo da bilo, danas tamo stoji Gospin kip. Ljubav koju sam osjetio kad sam taj kip tamo odnio ne mogu vam opisati. Ako osjećate da vas Marija zove, recite joj da. Vaš će život uspjeti. Marija sve mijenja.

BOG OTAC

Jednom sam bio u Ukrajini i došao u crkvu u Zaporozje. Tamo sam, kad su se otvorila vrata, osjetio takvu veliku ljubav da sam se upitao koji je to svetac ovdje pokopan! Mora da je neki veliki svetac! Kad su upalili svjetlo, našao sam se licem u lice s ikonom koja predstavlja Boga Oca.

Ta velika ljubav koju sam osjetio ovdje u Međugorju, kod svetaca, kod ikone koja predstavlja Boga Oca, jest ona o kojoj nam Marija govori, a tako je malo ljudi koji je razumiju. Ona nam kaže: – Vaš me Otac šalje i čeka da otvorite svoja srca. Ja vidim da moja djeca žele biti sretna, ali ne znaju kako. Otvorite se Ocu! To je put prema sreći, to je put kojim vas želim voditi. Otac je tu i s vama ima predivan plan.

Zahvaljujem Bogu na svemu jer znam da Otac sa svakim od nas ima predivan plan. Otac nas ljubi i želi da idemo s njim, a tako je malo ljudi koji prihvaćaju tu ljubav. Ljudi se boje da će ih Otac kazniti, ali ne. Otac je ljubav i čeka nas. Mi smo Očeva obitelj. To nam je Marija rekla u Međugorju. Vi ste Božja obitelj. U toj su obitelji sveci, Marija, Isus. Živimo u nebu već ovdje na zemlji ako kažemo *da* Božjoj volji u svom životu. Otvorite se Ocu, to je put prema sreći. Ako kažemo *da* Očevom naumu – to može biti obitelj, redovnički život ili zajednica – bit ćemo sretni.

Gottfried Prenner je rođen 1959. u Austriji. Diplomirao je građevinu. U Međugorju je 1984. za vrijeme jednog ukazanja doživio obraćenje, a onda diplomirao još i teologiju. Već trinaest godina djeluje kao misionar u Istočnoj Europi, u Njemačkoj, na Kosovu, u Palestini, u Brazilu, u Ruandi i drugim zemljama. Misionarski blagoslov dao mu je njegov mjesni biskup Ágidius Zsifkovics iz Željeznog, kao i sedam drugih biskupa (Graz, Moldavija, Kijev, Odessa, Zaporozje, Jeruzalem, Kosovo). U mnogim zemljama drži predavanja i seminare o međugorskim ukazanjima i utemeljuje molitvene skupine.

PRVI PUT U MEĐUGORJU NA SEMINARU POSTA

Nakon dugogodišnjeg nekorištenja godišnjeg odmora, poželim otići u Međugorje. Stid me reći da još nisam bila tamo, a dolazi toliko ljudi iz cijeloga svijeta. Djeca su odrasla i otišla svojim putem pa konačno imam vremena za sebe, a i za molitvu, pa mi je prvi izbor odmora bilo Međugorje.

MIRJANA
MARINČIĆ

KAD SAM PITALA SESTRU DA IDEMO ZAJEDNO, JER ONA IDE SVAKE GODINE, PREDLOŽILA MI JE SEMINAR.

Ja sam spremno prihvatila, ne znajući u tom trenutku u što se upuštam. Nakon određenog vremena upalile su se lampice i eto panike! Seminar posta, molitve i šutnje u trajanju od četiri dana, o Bože, ja to neću moći! Ja koja jedva postim dan ili dva, ne može proći dan bez slatkiša, nizak tlak... Ali u svojoj tvrdoglavosti i misleći „kad može moja mlađa i nježnija sestra, moram i ja moći“, krenusmo autobusom koji je u startu kasnio dva sata, pa još neljubazni vozači... Pomislim u sebi: Ne daj se iznervirati, konačno ideš na odmor i to na mjesto mira i molitve.

Ujutro konačno stižemo u Međugorje, hvala ti Bože! Imamo cijeli dan za obilazak, želim sve vidjeti, imam sto pitanja na koja mi sestra strpljivo odgovara.

Navečer počinje seminar, slijedi upoznavanje. Na moje veliko iznenađenje, velika trećina su muškarci, ljudi svih dobi od 25 do 70 godina. Dolazi voditelj seminara fra Ljubo. Odmah primjećujem: Pa on nije

star, a još je i zgodan, bit će ga lakše slušati. Kad je taj čovjek progovorio, vanjština je postala nevažna. Mogao je biti i najružniji na svijetu, ja bih ga mogla slušati satima i ne bi mi bilo dosta. Taj čovjek ima toliko duha, toliko neke nježne strogoće, da zahvaljujem Bogu na takvom fratru i molim ga da pozove što više takvih ljudi koji mogu mijenjati ljude, pa i svijet.

Moje prvo klanjanje u kapelici bio je poseban doživljaj. Prvo što mi je upalo u oči su prostirke i neobične klupice, pa pomislim u sebi: To je ono što zločesti pričaju za naše neokatekumene, da se tamo valjaju po nekim tepisima i tko zna što rade na podu. E dragi moji, to nisu nikakvi tepisi, to su mjesta gdje se satima klanja pred Presvetim i moli, moli... Tu osjetite Božju prisutnost, takav mir, takvo predanje kakvo ja nikad nisam osjetila idući „samo“ na nedjeljnu misu.

I pored svega osjećala sam se kao bukva među brezama. Gledala sam ljude oko sebe kako odlaze u neku drugu dimenziju slušajući umirujući glas fra Ljube, a ja ništa... Željela sam uroniti, skrušeno moliti, ali me nešto

stalno izbacivalo na površinu. Noge su mi trnule i samo sam željela da klanjanje što prije završi. Već sutradan lakše sam klečala, čitala psalme i koliko-toliko predano molila. Do kraja seminara skoro sam u potpunosti sudjelovala.

Imala sam što reći, ali se nisam usudila. Svi su sudionici seminara u različitim molitvenim zajednicama, često odlaze na duhovne obnove, a moj najveći „domet“ je nedjeljna misa pa sam odlučila šutjeti. Srce mi je bilo puno ljubavi, tijelo preporođeno, iako smo postili četiri dana o suhom kruhu i vodi (čaju).

Zadnji dan seminara poslije mise i doručka okupili smo se u kapelici da svatko kaže nešto o tome kako je doživio seminar. Bilo nas je 35 i svi su rekli ponešto. Neki su govorili stvarno iz srca, drugi su se, valjda, trudili da to bude što učenije i ljepše pa bi na kraju prešlo u dosadu. Kako sam bila među zadnjima, željela sam razbiti monotoniju, reći nešto smiješno pa se bojim da nije bilo malo bezveze, ali što je – tu je.

Prije odlaska iz Međugorja spon-tano se sastajemo sa sudionicima

seminara u nekom restoranu i razgovaramo kao da se poznamo godinama.

Autobus za povratak polazi navečer u 9 sati i koristimo svaki trenutak: krunica u 6, misa u 7, sedam Očenaša, blagoslov predmeta, još stignemo i molitvu za zdravlje. Gotovo, moramo ići...

Autobus ponovno kasni, isti vozači u njemu, ali sad mi se čine puno bolji, ljubazniji.

U zoru stižemo kući, budim se u 8 naspavana, čudno, ali baš dobro. Odlazim svekrvi da joj dam sitnice koje sam joj donijela. Pričam joj o proživljenom, a suze nezaustavljivo teku...

Mužu poklanjam krunicu ne bih li ga tako potaknula da zajedno molimo, a on kaže: „Što ću ja s tim? Objesi je tamo negdje...“ Prije bih odmah osjetila ljutnju, a sada molim Boga da dođe vrijeme kad će je sam tražiti.

Nažalost znam da ovaj mir i ljubav koje sada osjećam ne će vječno trajati, ali molim Boga

i dragu Gospu da potraju što duže.

Dragi moji, ja u Međugorju nisam doživjela nikakvo čudo i uopće mi nije važno ukazuje li se tamo Gospa. Ja sam je osjećala posvuda: u crkvi, ispred nje, dok sam točila onu lijepu hladnu vodu... Ona je posvuda, sigurno. Jer takav mir, spokoj u duši, predanje Bogu može dati samo ona, naša draga Gospa, Majka mira. Svi psihijatri svijeta ne mogu se mjeriti s Međugorjem. Ono liječi i dušu i tijelo, hrani i jača.

U Međugorje sam otišla tvrda kao granit, a vratila se kao onaj porozni kamen koji se pomalo otkida poslije svake kiše. Molim Boga da do sljedećeg odlaska postanem spužva koja će upiti što više vjere i ljubavi, da je podijelim s vama.

Hvala Međugorju, hvala Gospi, fra Ljubi, svim dobrim dušama seminara, Veri – našoj dragoj domaćici, a posebno mojoj sestri koja je „kriva“ za sve navedeno. Vidimo se.

Međugorje i Sveta zemlja

Rateb Jacob Rabie, predsjednik *Kršćanske ekumenske zajednice Sveta zemlja* iz SAD-a, palestinski je kršćanin rođen u Jordanu. Njegovi su roditelji morali napustiti Jeruzalem 1948. godine. O svom životnom putu kaže: „Studirao sam u SAD-u gdje sada živim sa svojom ženom i četvero djece. Prije 17 godina odlučio sam ostaviti svoj posao kako bih pomagao kršćanima u Svetoj zemlji i utemeljio sam *Kršćansku ekumensku zajednicu Sveta zemlja* kako bismo tamo sačuvali prisutnost palestinskih kršćana. Od tada je to moja misija, moj život: Sačuvati korijene kršćanstva za sve, ne samo za arapske kršćane već za sve kršćane diljem svijeta, budući da je sve počelo u Svetoj zemlji, u Betlehemu, u Jeruzalemu, u Nazaretu, u svim tim gradovima o kojima slušamo i čitamo u Bibliji. Imam četvero zaposlenih u SAD-u i stotine volontera koji nam pomažu. U Betlehemu i u Svetoj zemlji imam dvadeset i pet zaposlenih na puno radno vrijeme, još 20 na pola radnog vremena. Imamo projekte u kojima popravljamo kuće kršćanskom stanovništvu u koje je uključeno dodatnih 55 ljudi, tako da skrbimo za ukupno oko 100 obitelji u Betlehemu“. Rateb Jacob Rabie je drugi put u Međugorju. „To mi je pravi odmor jer osjećam da je Gospa oko nas, da nas čuva, da možda i hoda uz nas. Ona je ovdje, osjećam to. Tu sam i zato da bih povezao Međugorje i Svetu zemlju. Željeli bismo ovdje u Međugorju imati veleposlanstvo za Svetu zemlju. Nakon što sam prvi put došao u Međugorje, pokrenuo sam se. Upoznao sam ljude i vidio što sve mogu učiniti. Međugorje i Sveta zemlja – to je uvezana priča, a ne odvojeni događaj. Želimo služiti ljudima koji idu u crkvu, no većina ponekad ne shvaća da je crkva bez ljudi beznačajna. Vidim kako ljudi ovdje dolaze na nekoliko dana i pitao sam se što rade cijelo vrijeme dok su tu? Oni mole! To je dobro i želimo da svoju vjeru pretoče u djelo, da pomognu kršćanima u Svetoj zemlji kojima treba međunarodna potpora katolika kako bi svoju vjeru održali živom.“

Karmelićanka iz Rima uči mlade moliti srcem

S. Maria Amata, karmelićanka iz Rima, prvi je put došla u Međugorje sa svojim roditeljima 1986. „Doista je velika milost biti ovdje, osjećati Gospinu nazočnost. Primila sam dar od dobrih, darežljivih osoba i imala veliku milost vratiti se u Međugorje 29 godina nakon prvoga posjeta. Vidioci su tada bili jako mladi. Politička situacija je bila drugačija. Mnogo toga se promijenilo, Međugorje se razvilo u smislu prihvaćanja hodočasnika, ali se Gospina nazočnost nije promijenila. Majka koju susrećemo uvijek je ista“, kaže s. Maria Amata te dodaje da je njezin duhovni put počeo sa sakramentom sv. krizme: „Kad sam primila dar Duha Svetoga, za mene se sve promijenilo. Ne znam to objasniti. Taj dan sam primila poziv na posvećeni život. Obuzela me silna radost, ispunila me Božja ljubav. Osjetila sam da tu ljubav trebam navijestiti svima i da sve trebam dovesti istinskoj radosti. Čitajući Malu Tereziju od Djeteta Isusa, zaljubila sam se u Karmel. Naš poziv je neprestano dijalog s Bogom koji je ljubav našega života. Baš mi je u ovoj godini u kojoj slavimo 500 godina od rođenja sv. Terezije Avilske darovao preko mojih poglavara milosni dar da utemeljim molitvene skupine među mladima, da bi mlade, bolesne, djecu, mlade zatvorenike posredstvom molitvenih zajednica dovela Gospodinu i naučila ih moliti srcem. Pokrenula sam molitvenu skupinu *Zvijezda mora*. Međugorje je za mene nazočnost Marije u Crkvi danas, u trpljenju svijeta. Poznajem mnoga svjedočanstva osoba koje su bile dotaknute zlom i vratile se u život. U Međugorju se velika pozornost pridaje klanjanju i to je važno jer je Marija put koji nas vodi Isusu. Najjasniji znak Gospine nazočnosti je to da nas vodi Isusu. Gospine poruke su jednostavne kao Evanđelje i treba ih živjeti“, kazala je s. Maria Amata.

Glavni grad nježnosti za hrvatske hodočasnike

BRAČNI PAR KATARINA I MLADEN SKUKAN iz Karlovca svake godine u rujnu dolazi na hodočašće u Međugorje. Prvi put su došli 4 ili 5 godina nakon početka ukazanja. „Prilikom prvoga susreta s Međugorjem osjetio sam poseban mir, što mi je ostalo u sjećanju. Ovdje čovjek odmara dušu s Gospom, moli se, to je pravi odmor. Ja kažem da je Međugorje glavni grad nježnosti svijeta. Mi ćemo uskoro otići, ali nastojimo duhovno živjeti Međugorje u svome domu i na radnom mjestu“, kaže Mladen, a njegova supruga Katarina dodaje kako oni za vrijeme svoga godišnjeg odmora traže Boga: „Sjećam se prvoga dolaska u Međugorje. Bila sam pomalo ljubomorna na svoga supruga jer je opisivao susret s Međugorjem ljepšim riječima nego sam ga ja osjetila. Dugo sam se propitivala zašto je to tako i jedan svećenik mi je rekao da je to Božja milost, da ne možemo ništa svojim snagama. Svaki dan smo na Brdu ukazanja, idemo i na Križevac. Svakodnevno sudjelujemo na svetoj misi i krunici.“

ANTONIO BARIČEVIĆ IZ RIJEKE: „Međugorje je za mene posebno mjesto. Prvi sam put došao prije devet godina, i to je hodočašće u meni probudilo vjeru. Kasnije je bilo lutanja, padanja, i onda sam prije šest godina Bogu predao svoj život. Dodem ovamo da me Majka ohrabri, da nam pomogne nositi i prihvatiti križ. To nije lako, ali Međugorje nas svaki put ohrabri.“

MARIJA MARKOVIĆ iz Žepča već jedanaestu godinu hodočasti u Međugorje na Malu Gospu i kaže: „Svake godine na Gospin rođendan posjećujemo Međugorje. To je poseban dan za našu obitelj.“

BRAČNI PAR ANKICA I IVAN PAVIĆ IZ BJELOVARA kažu: „Nastojimo doći u Međugorje kad god možemo. Puno nam znači ovo mjesto.“

BERNARDA BRUNOVIĆ IZ ŠVICARSKE, iako očima ne vidi svijet oko sebe, Bogu je zahvalna na daru života i živi punim plućima. Studira teologiju i bavi se pjevanjem. Redovito dolazi u Međugorje. „Vjera je u mom životu uvijek bila na prvome mjestu. Bez Boga se ne može ništa. Neka se mladi ne srame reći da su vjernici jer tko je Božji, taj je na dobrom putu. U Međugorju se osjeća mir i prisutnost naše nebeske Majke. Okuplja se toliko mladih iz cijeloga svijeta. Različiti su jezici, a ipak se svi razumijemo. Vlada takva ljubav da je to nešto neopisivo.“

KARLO SURINA IZ RIJEKE prvi je put došao u Međugorje 1991. ili 1992. „Dolazimo kad god možemo. Za nas je Međugorje mjesto mira i čovjek se opusti, zaboravi na sve probleme. U svoje domove iz Međugorja nosimo mir“, kaže Karlo.

BRANIMIR DOBRA IZ ZAGREBA u Međugorje dolazi jednom ili dvaput godišnje: „To je mjesto gdje uvijek nađem mir. Poslije Međugorja čovjek se promijeni i uvijek je drugačije. Nažalost, kako vrijeme prolazi, čovjek u svakodnevici ponekad izgubi milosti dobivene u Međugorju. Zato je potrebno vraćati se više puta i obnavljati tu milost.“

SANJA HORVAT IZ BANJE LUKE, iz župe Pohoda Blažene Djevice Marije Elizabeti, jednom godišnje dovodi hodočasnike u Međugorje. Prvi je put ovdje bila u svibnju 2008. i to je bio zaokret u njezinu životu: „To se dogodilo nakon moje životne ispovijedi. Nastavila sam se ovdje ispovijedati jer imam osjećaj da je živi Isus prisutan u ispovjedaonici. Zato svake godine organiziramo hodočašće u svibnju.“

Međugorje je dio mene, moj drugi dom. Donijelo je promjenu u mom životu, u životu mojih roditelja. Od tada puno više molimo u obitelji, više smo u zajedništvu. Međugorje je probudilo moju vjeru, svakodnevni hod s molitvom. Međugorje je za mene mjesto molitve, mira, ljubavi, radosti. Na hodočašćima nas prati i moja majka, koja je prije moga obraćenja bila ateist. Preko mene je i ona doživjela obraćenje.“

DARKO JURKOVIĆ I MIRO VASILJ IZ KLOŠTAR IVANIČA biciklima su stigli u Međugorje nakon 4 dana vožnje i prijeđenih 520 kilometara. Nisu imali detaljan plan, nego su se prepustili Božjoj providnosti. Putem su im se neki ljudi čudili jer su u zrelijoj životnoj dobi, a idu na velik put biciklom. „Želimo zahvaliti Majci Mariji na svim darovima. Predivno iskustvo smo proživjeli uz molitvu. Doći biciklom je posebno iskustvo. Prepoznaješ i otkrivaš sebe na jedan novi način.“

ČLANOVI ŠAHOVSKOG KLUBA „POSAVAC“ IZ RUŠICE povezali su hodočašće u Međugorje s održavanjem šahovskog turnira. Šahisti su s obiteljima sudjelovali u večernjem molitvenom programu, u molitvi na Brdu ukazanja i na Križevcu. Posjetili su i franjevački samostan u Širokom Brijegu.

Marijanski zavjet i Santiago de Compostela

Vedran Pražen iz Splita bio je jedan od suorganizatora *Marijanskog zavjeta za Domovinu* zato što je prošao *Camino de Santiago*, hodočasnički put svetog Jakova utemeljen u srednjem vijeku, koji okuplja staze iz cijele Europe i završava u svetištu sv. Jakova u Composteli. „Za to sam hodočašće čuo na duhovnoj obnovi u Taboru i nešto me privlačilo. Toliko puta sam bio u Međugorju, ali nisam bio svjestan da je *Santiago* zapravo sv. Jakov, zaštitnik župe Međugorje. Toliko sam puta bio u crkvi u Međugorju, ali tek kad sam odlučio ići u Santiago primijetio sam kip sv. Jakova iza oltara međugorske crkve, s hodočasničkim štapom i školjkom kao simbolima tog sveca i *Camina de Santiago*“, kaže Vedran. Do-

daje kako postoji ideja da Marijanski zavjet za Domovinu postane hodočašće koje bi povezivalo sva veća marijanska svetišta u Hrvatskoj i naravno Međugorje, što bi trajalo cijelu godinu. „Hodočašće je kao život, svi smo mi hodočasnici, svi imamo uzbrdice, bolove, padove, ali ne treba klonuti u životu nego se prepustiti Providnosti, a to se nauči na takvim hodočašćima“ naglašava Vedran potvrđujući da su duga hodočašća usporediva sa životnim putem na ovome svijetu. Osvrćući se na iskustvo 35 dana hoda do Santiago de Compostela zaključuje: „Hodočašće je to gdje tijelo plače, a srce se smije.“ Zbog te radosti svima preporučuje to hodočašće, ali i druga duga hodočašća.

Seminar za djevojke iz Hercegovine

U organizaciji Školskih sestara franjevki iz Mostara, od 18. do 20. rujna 2015., u kući Domus Pacis u Međugorju održan je molitveno-odgojni seminar za učenice 7. i 8. razreda osnovne škole. Na seminaru su se okupile 43 djevojke iz Ljubuškog, Kočerina, Posušja, Klobuka i Tomislavgrada. Želeći se vratiti svojoj prvotnoj karizmi, sestre su 1993. počele organizirati te susrete za djevojke da bi im pomogle otkriti smisao i vrijednost života, produbiti vjeru i upoznati uzvišenost i ljepotu poziva žene. Mnoge su djevojke zahvaljujući seminarima postale bliže Bogu i molitva im je postala svagdanja potreba koja mijenja i hrani njihov život.

Dovesti što više djece iz Rumunjske

U Rumunjskom gradu Deva, u području Erdely, od 1993. djeluje zaklada sv. Franje koju je utemeljio franjevac Bőjte Csaba. Unutar zaklade je Dom za napuštenu djecu, odnosno djecu bez roditeljske skrbi. U domu je smješteno 196-ero djece. Voditeljica doma je gospođa Cecilia Palko koja je uz pomoć dobrih ljudi na hodočašće u Međugorje dovela 50-ero djece. „Znam da je Gospa blizu, da je uz nas. Svake godine molim za to da mogu što više djece dovesti na ovo sveto mjesto.“

Štićenica doma, 13-godišnja Katalin Moldovan, rekla je da već 10 godina živi u domu: „U domu sam jako sretna. U Međugorju molim da do svoje 18. godine nađem svoje roditelje, da ih zavolim i ne ljutim se na njih. Jako volim Križevac, a sinoć sam bila i na klanjanju. Svidjelo mi se kakvu vjeru imaju ljudi koji mole pred Presvetim.“

Štićenica doma, 14-godišnja Laura Segarceanu, kaže da je za nju najveća radost biti u Međugorju: „Molim za djecu koja nisu mogla doći u Međugorje.“

2. europski kongres OFS-a i Frame

Slavljen sv. mise koju je u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru, u nedjelju, 23. kolovoza 2015. predvodio fra Miljenko Šteko, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije, završen je 2. europski kongres Franjevačkog svjetovnog reda (OFS-a) i Franjevačke mladeži (Frame). Vođeni geslom „Živite život dostojno poziva koji ste primili“ iz Poslanice Efežanima, oko stotinu sudionika s duhovnim asistentima iz dvadeset europskih zemalja tjedan su dana razmišljali o identitetu svjetovnih franjevaca, životu u obitelji, brizi o svemu stvorenome te molitvi i euharistiji kao izvorima snage za življenje poziva svjetovnih franjevaca. Uz predavanja, rad u skupinama i predstavljanje projekata, sudionici su posjetili Sarajevo i Međugorje. Na Radiopostaji „Mir“ Međugorje gostovali su generalni ministar OFS-a Tibor Kauser i generalni duhovni asistent fra Amando Trujillo-Cano. Fra Amando je drugi put u Međugorju. „Znamo da je tu Marija koja je Majka Božja. Htjeli smo se skupiti ovdje i moliti za njezin zagovor. Čuli smo za mnoga obraćenja i željeli smo sve to iskusiti, vidjeti molitvu svih drugih hodočasnika na različitim jezicima i uteći se našoj Majci“, rekao je fra Amando. Domaćin 3. europskog kongresa OFS-a i Frame bit će nacionalna bratstva OFS-a i Frame u Litvi.

Hodočasnici u rujnu

U rujnu su u Međugorju boravile skupine hodočasnika iz Austrije, Belgije, Bosne i Hercegovine, Engleske, Francuske, Gvatemale, Hrvatske, Irske, Italije, Letonije, Libanona, Litve, Mađarske, Nizozemske, Norveške, Novog Zelanda, Njemačke, Poljske, Portorika, Portugala, Rumunjske, SAD-a, Slovačke, Slovenije, Španjolske, Švicarske, Ukrajine i Urugvaja.

Statistika za kolovoz 2015.

Broj podijeljenih sv. pričesti: 358 760
Broj svećenika koncelebrana: 7 965 (256 dnevno)

Statistika za rujna 2015.

Broj podijeljenih sv. pričesti: 222 040
Broj svećenika koncelebrana: 4 629 (154 dnevno)

Duh Međugorja u Hondurasu

U Međugorje je hodočastila **Rosaria Fernandez**, direktorica Katoličkog sveučilišta „Kraljica Mira“ koje pripada nadbiskupiji Tegucigalpa na jugu Hondurasa. Prvi je put došla u Međugorje 1986. nakon što je pročitala jednu knjigu o ukazanjima. Tvrdi: „U Međugorju se osjeća blizina Majke.“

U međuvremenu je u gradiću Danli, u provinciji El Paraíso na jugu Hondurasa, podignuta vjerna kopija međugorske crkve, dva okolna brda pretvorena su u Podbrdo i Križevac, a postavljen je i Plavi križ. Mjesni je biskup to mjesto proglasio svetištem koje je postalo stjecištem hodočasnika iz cijele Latinske Amerike. Crkva sv. Jakova sagrađena je u jednom od

kampusu Katoličkog sveučilišta „Kraljica Mira“, čija je ona ravnateljica.

Njezin sin **Viktor** u Međugorju je prvi put bio 2003. „Sveučilište je 2006. g. sagrađilo svetište da bi se bolje živjelo duhovnost Marije, Kraljice Mira. Svi koji rade na sveučilištu i svi studenti teže za tim da žive marijansku pobožnost, tako da su se ljudi iz okolice počeli pitati što se u Međugorju događa. 2012. smo počeli projekt izrade Križevca i male replike Podbrda. Prije godinu dana smo napravili veliki vanjski oltar kao u Međugorju, a 2013. godine smo organizirali prvi Festival mladih za Latinsku Ameriku po uzoru na onaj međugorski.“

Magnus MacFarlane-Barrow, Marija Pavlović i briselski nadbiskup mons. André-Joseph Léonard u bečkoj katedrali 29. rujna 2015.

Molitva za mir u bečkoj katedrali: „Poruka za tebe“

Godišnja „Molitva za mir“ u međugorskom duhu u bečkoj katedrali postala je jedno od najvećih vjerskih okupljanja u Austriji. Ove godine, 29. rujna, svoja su svjedočanstva dali pater Karl Wallner, Marija Pavlović-Lunetti, zajednica Cenacolo, Magnus MacFarlane-Barrow (Mary's Meals) i drugi. Svetu misu predslavio je bečki kardinal Christoph Schönborn u suslavlju s nadbiskupom André-Joseph Léonardom iz Bruxellesa i brojnim svećenicima. Događaj su glazbom pratili Melinda Dumitrescu (violina), Roland Patzleiner (gitara) i velika skupina mladih iz Austrije. Više o tome u sljedećem broju *Glasnika mira*.

O ISUSE, JA VJERUJEM DA JE TEBI SVE MOGUĆE

Isuse, hvala ti što si s nama, hvala ti što si Emanuel – Bog s nama! Isuse, ja ne prepoznajem uvijek tvoju nazočnost, nisam uvijek srcem s tobom. U mislima odlutam na neko drugo mjesto, u prošlost, u budućnost... Nisam ovdje, ne živim sada. Isuse, probudi me, probudi me, Isuse! Ponekad vjerujem strahovima, a ne tebi, Isuse. Ti si molio za Petra, da mu vjera bude jača. Gospodine, ojačaj moju vjeru! Ojačaj moju vjeru, Gospodine, da moja vjera bude jača, da pobijedi svako nepovjerenje. Ojačaj moju nadu, da budem osoba nade, optimizma. Ojačaj moju ljubav, Gospodine, da moja ljubav bude jača od svih negativnosti.

O Isuse, ja vjerujem da je tebi sve moguće. Ja vjerujem, Gospodine, da mi ti praštaš. Ja vjerujem da mi je oprošteno! Ja vjerujem da me ti ljubiš bezuvjetno! Hvala ti, Isuse! Hvala ti, Isuse!

Gospodine, ponekad sam slijep, a mislim da vidim. Mislim, uvjeren sam da činim dobro, da razmišljam dobro, da donosim dobre odluke, da sam u pravu, ali često nije tako. Otвори mi oči, Gospodine, jer sam slijep! Otвори mi oči, Gospodine! Sotona me zavede, zaslijepi, otvrdne mi i zatvori srce. Otвори mi oči, Gospodine, da prepoznam njegove namjere, da prepoznam njegovo djelovanje, njegovu zavodljivost, njegove zamke, njegove prijevare! Otвори mi oči, Isuse! Kad trebam vidjeti dobre osobine u drugome, slijep sam i

vidim samo negativno. Otвори mi oči, Isuse, da vidim dobre osobine u članovima svoje obitelji, u susjedima, u drugim ljudima. Nezasadovoljan sam jer sam slijep, ne vidim ono što imam. Vidim ono što nemam, što drugi imaju. Otвори mi oči, Isuse, da vidim ono što imam, otвори mi oči, Isuse!

U meni su negativni osjećaji... Postoje li u tebi negativni osjećaji? Netko te povrijedio... Još iz djetinjstva možda nosiš neku povredu u sebi... Možda postoji osoba koju ne voliš, koju ne podnosiš... Možda postoji osoba koju si ti povrijedio, povrijedila... Reci sada u sebi toj osobi: „Oprosti mi, žao mi je!“ Isto tako onome koji je tebe povrijedio reci: „Opraštam ti! Želim ti dobro, pođi u miru!“ Daj mi ljubavi, Isuse, prema osobi koju ne volim. Daj mi ljubavi, Isuse!

Prinosimo ti, Gospodine, sada i tjelesne boli... Moli i za sebe i za druge. Daj mi, Gospodine, ljubavi da prihvatim svoju tjelesnu bolest, da je zagrlim, da je poljubim, da je prihvatim! Gospodine, molimo te: osnaži vjeru onima koji su tjelesno bolesni i onima koji im pomažu!

Isuse, za sve ti hvala!

M. Ša.

Uzvišenje svetog Križa

U Međugorju je u nedjelju, 13. rujna 2015., proslavljen blagdan Uzvišenja svetog Križa. Središnja sv. misa, koju je u konceleciji s 45 svećenika predslavio isusovac Mato Anić, ravnatelj Radio Marije BiH, slavljena je uz mnoštvo župljana i hodočasnika na Križevcu u 11 sati. Kao i svake godine, rijeke hodočasnika slijevale su se u Međugorje već tijekom noći. Mnogi su od njih došli pješice, neki i bosonogi.

Blagdan Uzvišenja svetog Križa u župi Međugorje tradicionalno se slavi prve nedjelje poslije Male Gospe. U čast Svete godine otkupljenja 1933./34., potaknuti tadašnjim župnikom fra Bernardinom Smoljanom, međugorski su župljani, usprkos velikoj neimaštini, na brdu ponad Međugorja sagradili monumentalni betonski križ visok 8,5 a širok 3,5 metra. U njegovo su križište ugrađene relikvije Isusova Križa dobivene iz Rima. 16. ožujka 1934. tamo je prvi put slavljena sv. misa. Toga dana promijenjeno je i ime brda: umjesto tadašnjeg imena Šipovac, brdo je prozvano Križevac. Već u rujnu 1935. biskup fra Alojzije Mišić odredio je da se blagdan Uzvišenja svetog Križa u Međugorju slavi prve nedjelje poslije Male Gospe i da se tada na Križevcu slavi pučka misa. Sve do 1981. bio je to blagdan za župljane i prijatelje iz okolnih mjesta, a od 1981. i za hodočasnike iz cijeloga svijeta.

KRIŽ – SMISAO ILI KAZNA?

FRA MARIO KNEŽOVIĆ

KAD SU 1934. GODINE ŽUPLJANI MEĐUGORJA PODIZALI VELIKI KRIŽ NA BRDU ŠIPOVCU, KOJE JE KASNIJE PO KRIŽU DOBILIO IME KRIŽEVAC, NISU NI SLUTILI DA BI TO MJESTO MOGLA POSTATI OKUPLJALIŠTE HODOČASNIKA IZ CIJELOGA SVIJETA. Na tom se brdu danas događa molitveni mimohod vjernika koji razmatraju Isusovu muku i smrt. Penjući se do križa, svoj život i svoju bol, svoj križ i svoju patnju suobličuju Kristovu križu. Tu vjernik osjeti svu blizinu Božje ljubavi i intervencije u našim životima. Sam Bog uzima na sebe sramotu križa i iz ljubavi umire za naše novo rođenje. Drvo sramote po Isusu postaje drvo spasenja.

Danas govoriti o kršćanstvu, o nasljedovanju Isusa, bez prihvaćanja križa je nezamislivo.

vo. Križ stoji pred nama kao izbor i stvarnost kršćanske pripadnosti. Isus svojim učenicima jasno kaže: „Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom.“ (Mt 16, 24) To je Isusova ponuda. Isus nudi nama ono isto što je njemu ponudio njegov i naš Otac nebeski. Isus nas gura naprijed, ali s teretom križa. No, tu ne treba biti straha. Križ nije prokletstvo. Križ je blagoslov i realnost Isusovih učenika. Na tom putu nismo ni sami ni ostavljeni. Bog zna kolike su naše snage i mogućnosti i zato nam ponavlja da je njegov jaram sladak i njegovo breme lako.

Čovjekov mentalni sklop je takav da mu se može učiniti da će, pobjegne li od križa, imati lagodan i bezbrižan život. Kad je Isus svojim učenicima govorio da će završiti svoj zemaljski hod mukom i smrću na križu, sveti Petar ga je pokušao odgovoriti od takva scenarija. Ponesen zemaljskim mislima, Petar je Isusu rekao da se to njemu ne smije dogoditi, na što mu Isus vrlo oštro odgovara: „Nosi se od mene, sotonu, jer ti nije na pameti što je Božje, nego što je ljudsko!“ (Mk 8, 33) Time je Isus rekao mnogo. Poruka se svodi na to da smo od Zloga ako bježimo od križa. Bijeg od križa je bijeg od Boga. Zemaljske misli s kojima je Petar ušao u razgovor s Isusom prate svakoga od nas. Patnju i križ počesto shvaćamo kao kaznu, a ne kao šansu. Kao da bismo htjeli biti Isusovi, ali bez križa. Kršćanstvo bez križa je ideološki okvir za povremenu zemaljsku utjehu. Kršćanstvo s križem je put smislenosti s vječnim posljedicama – našim spasenjem.

Ako promatramo Međugorje u kontekstu križa, dolazimo do zaključka da je križ u središtu Međugorja, ali da je istovremeno Međugorje jedan novi križ. U očima svijeta, Gospa u Međugorju ne nudi ništa privlačno ni vremenito. Gospa kao Božja poslanica stalno poziva Kristu, a vidjeli smo što Krist nudi: križ, odricanje, umiranje iz ljubavi za druge. Nije stoga čudo što upravo u Gospinoj školi u Međugorju križ postaje lako breme i prihvatljiv izbor. Ljudi u Međugorju ostavljaju svoje navezanosti i ovisnosti, koje su besmislena patnja, i po sakramentima čiste dušu i izabiru križ koji je za kršćane drvo života. Sići s križa je moguće tek nakon što na njemu budemo razapeti. Često kažemo da treba zagrliti križ. To je zato što ga samo ljubav može nositi. Isus je iz ljubavi za nas prihvatio i nosio križ.

Snimila Lidija Paris

MARCO ZAPPELLA

JEDAN DAN U ZAJEDNICI

TOLIKI LJUDI POZNAJU MAJKU ELVIRU, „RAGAZZE“ I NAŠE ZAJEDNICE ŠIROM SVIJETA, ALI SVI NE ZNAJU KAKO ŽIVIMO U ZAJEDNICI I KAKO PROVODIMO DANE. Kad god me netko upita da mu ispričam kako izgleda jedan dan u zajednici, uvijek se začudim kako je naš svakodnevni život jednostavan i istovremeno kako učinkovito liječi dušu i tijelo. Sada ću vam opisati jedan „uobičajeni“ dan.

Buđenje je u 6h ujutro. Majka Elvira nas je naučila da čim ujutro otvorimo oči trebamo zagrliti same sebe i voljeti sebe, a ne razmišljati o tome sja li sunce ili pada kiša, boli li me negdje nešto, jesam li loše spavao itd. „Smiješi se! Smiješi se!“, to nam uvijek ponavlja majka Elvira. Pitali smo je kome se trebamo smiješiti, a ona nam je odgovorila: „Samom sebi! Smiješi se samom sebi, zagrlj sebi i smiješi se, tada će tvoj dan posve drugačije izgledati!“ To nije uvijek lako, no ako to učiniš, vidiš da funkcionira. Nakon toga pravimo krevet, obavljamo osobnu higijenu i idemo u kapelicu na molitvu. Počinjemo s krunicom, a nakon toga momak koji je na redu čita Božju riječ za taj dan. Tekst se tumači i dijeli s drugim momcima. U Božjoj riječi tražimo svjetlo da bismo mogli hoditi u istini.

Naša je molitva vrlo jednostavna. Dok molimo krunicu, onaj koji predmoli otajstvo izrazi neku molitvenu nakanu. Sjećam se da sam se u početku smijao kad bih čuo nakane kao što je ova: „Gospodine, hvala ti za dar Providnosti. Možda nisi primijetio da nemamo mlijeka, možeš li se pobrinuti za to?“ I onda se zajedno

moli deseticu krunice.... *Zdravo Marijo, milosti puna....* Dosta sam se smijao kad bih čuo takve molitve, no mlijeko bi došlo, i ne samo mlijeko! Ništa nam nije nedostajalo, a ako bi nedostajalo, naučili smo živjeti bez toga. I podjela Riječi je vrlo jednostavna. Nismo teolozi, mnogi od nas su u zajednici Bibliju otvorili prvi put u životu, no svejedno otkrivamo da je Bog nazočan i živ u Riječi i da nas vodi. Poslije molitve na brzinu doručujemo, apetita nam nikada ne nedostaje, a onda svi idemo na posao.

Svatko ima svoj zadatak za neko određeno vremensko razdoblje, a onda se mijenja. Činimo tako zato što vjerujemo da je rad prigoda za sučeljavanje i za rast. Majka Elvira često ponavlja da je najvažniji zanat koji nas zajednica želi naučiti – zanat življenja. Sve odgovornosti oko kuće, od kuhinje do pospremanja, od vrta do radionica, povjerenje su momcima odnosno djevojkama. Zajednica je živo tijelo i svatko je od nas njezin živi član. Nešto me se uvijek znalo dojmiti: za neki posao ili za bilo što drugo, nisi izabran zbog svojih sposobnosti ili iskustava. Napose u početku svatko radi pomalo sve poslove: čišćenje, pranje rublja, vrtlarenje itd. Mnogi od nas nisu znali ni držati metlu. Ja sam bio zidar i znao sam raditi te stvari, to je znanje bilo jako potrebno u zajednici, a nisam to radio. Upravo zbog toga sam osjećao da me poštuju i mislio sam si: kako je lijepo što se ovdje vjeruje u ono što jesi, a ne u ono što radiš!

Točno u podne svi sjedamo za stol. Prije ručka se moli, blagoslovi se jelo i tek onda se jede. To je uvijek lijep obiteljski trenutak. Nije uključen televizor, zapravo uopće nema televizora. Šalimo se, razgovaramo i upoznajemo se, upravo onako kako bi trebalo biti u normalnoj obitelji. Kod mnogih od nas u obitelji se nikada nije sjelo zajedno za stol. Ti ručaš u podne, tvoj brat pola sata kasnije, tata ruča vani, a čak i onda kad smo bili zajedno, uvijek je bio uključen televizor, slušali smo vijesti, netko je razgovarao na mobitel, netko je bio na chatu na internetu. Zajedno, ali odvojeni. Razgovara se sa svijetom, s onima koji nisu tu, a što je s onima koji su pored tebe? E, oni mogu pričati... Tehnologija nam često daje dojam da smo uvijek i u svakom času u kontaktu sa svima, a zapravo smo tako usamljeni! U obiteljima se razgovara sve manje i manje, provodi se sve manje vremena zajedno, uvijek vlada neka užurbanost – i što imamo od toga?

U zajednici nemamo ni televizore ni mobitele upravo zato da bismo se počeli dobro osjećati sami sa sobom, sa svojim bližnjim, da bismo otkrili da nam najljepšu „vijest“ donosi vlastiti sin ako ga slušaš, tvoja žena ako si uzmeš malo vremena za nju. Uzmimo si vremena za šetanje, za otkrivanje prirode, za molitvu, za reći hvala.

Pogledajmo dalje kako se odvija jedan dan u zajednici. Poslije ručka ostajemo malo zajedno, a oko 14h se vraćamo na posao i tu provodimo cijelo popodne. Druga krunica se moli na poslu da bismo naučili da se može moliti i radeći. Oko 18.30h počinje večernja molitva. Treća krunica se katkada moli hodajući, oni koji su u Međugorju često idu na Brdo ukazanja, i molitva završava podjelom Božje riječi i osobnih doživljaja. Govorimo jedan za drugim kako smo proveli dan, pokušavamo ispričati što se događalo u nama, ono što drugi ne vide. Sve se to odvija u ozračju prijateljstva i istine. Poslije toga idemo na večeru, a oko 22h – svi na spavanje. Nevjerojatno, kad pomislim da sam nekoć živio noću i spavao danju! To je doista put iz tame u svjetlo.

Svakog obitelji želim da ovlada vlastitim vremenom. Pokušajmo dati više vremena onima koji su nam blizu, a manje mobitelu, televizoru i računalu. Osmijeh je ljepši nego chat, iskreni zagrljaj je ljepši od lijepog filma, milovanje po obrazu je ljepše od selfija...

Priznajem vam da mi se jako sviđa tehnologija. Ove stvari na koje vas pozivam odnose se najprije na mene samoga, jadnika. Hvala vam.

ŠTO MISLI **BIG FATHER** ○ **BIG BROTHERU?**

ROBERT RUKAVINA

KAD SE MOJA DJEVOJKA, DANAS SUPRUGA, PRIJE DVA-DESET GODINA VRATILA PRVI PUT IZ MEĐUGORJA, REKLA MI JE DIREKTNO U GLAVU, KAKO ONA TO UVIJEK ČINI: – Od danas pa do braka više ne ćemo voditi ljubav. – Zašto?, pitao sam. – Zbog Boga!, glasio je odgovor.

Hm?! Da sam tada samo mogao vidjeti izraz svojega lica! Pa ja tada nisam ni nedjeljom redovito išao u crkvu, a kamoli molio ili imao bilo kakve pobožnosti, a sada bi se zbog Boga trebao odreći najljepše stvari? Samo Bog zna koliko mi se upitnika tada pojavilo u glavi.

muškarca i žene odnosno supruga i supruge, a odgovore na sva pitanja dobio sam tek kasnije kroz molitvu. „Pao prvi sex na Big Brotheru“, samo je jedan od naslova koji se ovih dana mogao pročitati na internet-skim portalima. I nevjerojatno je da većina govori kako je to užasno, a znam da velika većina i dalje „klika“ i gleda što se tamo događa. Sve je to tako odvratno, govore, ali ipak „samo pogledaju“ jer ih znatiželja vuče. I Evu je znatiželja povukla pa nas je sve skupo koštala. I kako mi danas trpimo posljedice Evine znatiželje, tako će možda i naša djeca skupa s

sve bude dozvoljeno, vrag si je zacrtao svoje ciljeve, a tko ima oči neka pogleda do kuda je dogurao. „Pa ako te ruka sablažnjava, odsjeci je. Bolje ti je sakatu ući u život, nego s obje ruke otići u pakao, u oganj neugasivi. I ako te noga sablažnjava, odsjeci je. Bolje ti je hromu ući u život, nego s obje noge bit bačen u pakao. I ako te oko sablažnjava, iskopaj ga. Bolje ti je jednooku ući u kraljevstvo Božje, nego s oba oka biti bačen u pakao, gdje crv njihov ne gine niti se oganj gasi.“ (Mk 9, 43-49)

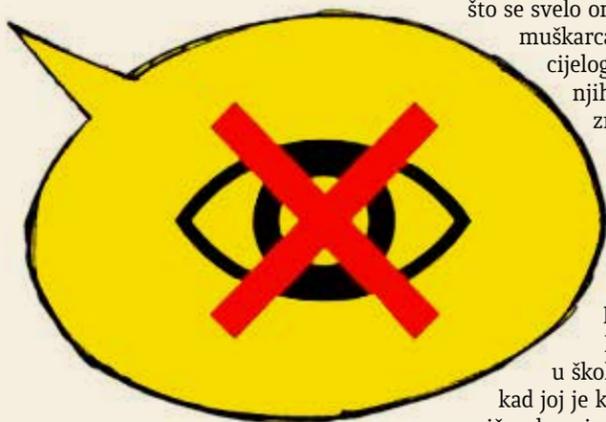
Pitam se: – Bože, pa kako, pa to znači da bi na svakom koraku naišao na nekoga bez ruku, bez nogu, iskopanih očiju... Da, sablažnjava te ruka – prestani klikati po internetu! Sablažnjava te noga – prestani ići na mjesta koja te sablažnjavaju! Sablažnjava te što vidiš – prestani gledati što te sablažnjava! Ne možeš? Onda odsijeci to što te sablažnjava: presijeci žicu interneta, izbaci iz svoje kuće TV, izbaci laptop, spali nemoralne časopise koje čitaš... i ne ćeš morati odsijecati udove svoga tijela.

Nema ljepše stvari na ovome svijetu nego voditi ljubav sa ženom koju voliš i s kojom to smiješ raditi, odnosno s onom za koju si se pred Bogom, svećenikom i ljudima obvezao da ćeš je voljeti cijeloga svojeg života. Takvo vođenje ljubavi je duboko prožeto ljubavlju Božjom jer kao pečat, kao plod uzajamnog davanja dolazi novi život. Tada vođenje ljubavi nije samo sebi svrha i ne proizlazi isključivo iz potrebe nego iz darivanja, iz ljubavi. Takvo darivanje, darivanje je Oca nebeskoga koji ne zna drugo doli uvijek darivati život i dobro, a čovjeku je dao razum, sposobnost i mogućnost planiranja novog života.

I što reći za ljude, sudionike tog „nadasve prosvjetiteljskoga“ TV-showa? Ništa, ne trebaju riječi, treba im naša molitva da spoznaju onu pravu ljubav, ljubav Božju!

roditeljima trpjeti posljedice gledanja Big Brothera. Kako jadno, na što se svelo ono najsvetije u braku muškarca i žene! Pred očima cijeloga svijeta, uživo, online, njih dvojice ili i više, ne znam, nisam gledao, navodno su imali sex. Fuj! I onda prva vijest mojega djeteta nakon prvoga dana škole: Moje cure u razredu gledaju Big Brother. Odvratno! Prijateljica, nastavnica u školi, bila je sablažnjena kad joj je kolegica s posla pričavala najnovije događaje iz Big Brothera. I takvi ljudi imaju učiteljske diplome i postavljaju se kao moralne vertikale našoj djeci. Da ti pamet stane!

Koji je zapravo cilj? Pokvari sve u samoj srži, i mlado i staro neka pamet izgubi, neka nestane ne samo vjere nego bilo kakvoga morala, neka

Kad sam nakon nekog vremena i sam došao u Međugorje, našao sam se u razmišljanju: A kako se ovdje rade djeca? Je li grijeh i u braku voditi ljubav? Je li grijeh u ovom svetom mjestu voditi ljubav? Kako Bog gleda na vođenje ljubavi? Imao sam tada potpuno krivo shvaćanje odnosa

DANAŠNJE VRIJEME OD NAS TRAŽI **VEĆI ANGAŽZMAN**

Dok mi jurimo za svojim poslom i obvezama, postoje oni čiji je posao oblikovati našu djecu prema njihovoj mjeri, prema njihovom svjetonazoru i njihovim ciljevima koji su upravo suprotni od onoga što bi djeci željeli roditelji, koji ih najviše vole. U tom smo kontekstu razgovarali s Kristinom Pavlović, predsjednicom udruga GROZD i Teen STAR, o kojima se mnogo govorilo u trenutku sukoba s MZOS-om oko uvođenja novog kurikulumu Zdravstvenog odgoja. Zahvaljujući zalaganju udruge GROZD, Ustavni je sud srušio uvođenje novog kurikulumu u škole.

Razgovor s Kristinom Pavlović

Šira Vas javnost poznaje zahvaljujući Vašem društvenom zalaganju. Možete li nam reći tko je Kristina privatno i odakle vam poticaj za življenje i promicanje kršćanskih vrijednosti?

Po zanimanju sam profesorica fizike, no ostavila sam posao u struci i posvetila se djelovanju kroz tri udruge: Glas roditelja za djecu – GROZD, Udrugu za cjeloviti spolni odgoj Teen STAR i Centar za prirodno planiranje obitelji. Privatno sam udata, suprug Božidar i ja imamo četiri sina u dobi od 9 do 16 godina: Petra, Martina, Davida i Jakova. Rođena sam i odrasla u Varaždinu, živim s obitelji u Zagrebu. I suprug i ja imamo po petero braće i sestara, ukupno 28 nećaka i nećakinja te puno prijatelja. Aktivni smo i u našoj župi sv. Mirka u zagrebačkim Šestinama, gdje vodim dječji zbor. Poticaj za kršćanski društveni angažman mi je na neki način „u genima“ i u odgoju koji sam dobila u obitelji. Kad jednom krenem, teško me je zaustaviti! (smijeh)

Što Vas je potaklo na angažman za kvalitetniji spolni odgoj u školama?

Radeći u gimnaziji vidjela sam da mladima nedostaje kvalitetan razgovor i pouka o spolnosti. Osjećala sam što je ispravno i što bi im trebalo reći, ali nisam znala kako. Slu-

PAULA TOMIĆ

NASTAVIT ĆEMO SE BORITI ZA PRAVO RODITELJA DA IMAJU MOGUĆNOST IZABRATI PROGRAME PREMA SVOJIM ODGOJNIM UVJERENJIMA I PROTIVITI SE NAMETANJU IDEOLOGIJE.

čajno sam tada, još prije 20 godina, saznala za dr. Hannu Klaus, voditeljicu Centra za prirodno planiranje obitelji iz Washingtona i za program Teen STAR za mlade koji je ona već tada bila proširila po svijetu. Nas sedmero mladih iz Hrvatske je 1995. završilo edukaciju u Austriji. Preveli smo i prilagodili program i započeli sa stručnim osposobljavanjem voditelja u Hrvatskoj. U idućih deset godina edukaciju je završilo četrinstotinjak voditelja i program se provodio u šezdesetak osnovnih i srednjih škola kao izvannastavna aktivnost, uz preporuku Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH i Hrvatske biskupske konferencije.

Možete li nam ukratko objasniti što je to Teen STAR program i koje su njegove kvalitete?

Spolnost je mladima ne samo zanimljiva već i jako važna tema. Istraživanja pokazuju da uspješnost nećijeg braka i obitelji ovisi o ponašanju i stavovima izgrađenima još u djetinjstvu i ranoj mladosti. Teen STAR mladima daje znanstveno utemeljene informacije, ali ih istovremeno i usmjerava, odgaja za općeljudske (ujedno i kršćanske) vrijednosti vezane uz spolnost. Cjelovit je, tj. povezuje tjelesni, psihički, intelektualni, društveni i duhovni aspekt osobe. Govorimo ne samo o psihičkim i fizičkim specifičnostima muškog i ženskog spola nego

i o razlici između zaljubljenosti i ljubavi, o prijateljstvu i popularnosti, o društvu i medijima, oblačenju, hodanju, značenju spolnog odnosa i braka i o mnogim drugim temama. Dajemo im i točne podatke o kontracepciji jer mladi već imaju najčešće sasvim krive informacije, vjeruju u sigurnu „zaštitu“.

Istraživanja u svijetu su pokazala da program mijenja ponašanje tinejdžera. Oni prestaju nekritički slijediti grupu vršnjaka i upuštati se u nezrele seksualne aktivnosti. To je zato što počinju više cijeniti sebe i druge i imaju veća očekivanja od veze, teže cjelovitoj ljubavi. Program im u dovoljno ranoj dobi, dok još odrastaju i traže odgovore, pomaže u osobnom razvoju i osposobljava ih za pravu ljubav, brak i obitelj, premda oni toga tada možda nisu svjesni.

Način rada je interaktivan, mlade potičemo da postavljaju pitanja, iznose svoje mišljenje i slušaju druge. Program traje od pola do cijele školske godine. Suradujemo i s roditeljima. Ne želimo ih zamijeniti već im pomoći u ovom osjetljivom odgojnom razdoblju. Imamo i radionice namijenjene roditeljima.

S kim i gdje provodite program Teen STAR?

U zadnje 3-4 godine je u novom nizu Teen STAR tečajeva educirano 220 novih voditelja programa. Većinom se odazovu mladi ljudi između 20 i 30 godina. Edukacije smo održali u Zagrebu, Rijeci, Dubrovniku, Varaždinu i Đakovu, uz potporu i suradnju istominimnih biskupija. Polaznici su oduševljeni dobivenim stručnim znanjem i spoznajama koje koriste u prvom redu njima samima, a indirektno djeci i mladima s kojima će raditi. Završeni voditelji program sada provode uglavnom u župama, s kriznicima i ostalim grupama osnovnoškolaca, srednjoškolaca ili studenata. Program je, naime, prilagođen različitim uzrastima. Pored stručne kompetencije, ključan za uspjeh programa je osobni primjer samog voditelja, da zaista živi vrijednosti iz programa. Mlade ne možete oduševiti za, primjerice, ljepotu potpuno predanog bračnog odnosa ili za otvorenost životu ako sami tako ne živite. Rekla bih da Crkva danas, i mi laici i svećenici, možemo uspjeti u naviještanju Radosne vijesti jedino ako smo autentični svjedoci onoga što govorimo.

Kako je nastala udruga GROZD?

Širenje programa Teen STAR u školama zasmetalo je radikalno liberalnim udrugama koje su već tada, oko 2005. godine, planirale uvesti svoj program kao obavezan za sve. Lažima i napađima u javnosti ocrnile su program i utjecale na tadašnjeg ministra obrazovanja i ravnatelj te se program ubrzo ugasio u školama.

2006. g. Ministarstvo je raspisalo natječaj za zdravstveni odgoj. To je bio neposredni povod za osnivanje udruge Glas roditelja za djecu – GROZD. Moj brat Ladislav Ilčić, koji od samih početaka zajedno sa mnorn vodi sve aktivnosti vezane uz Teen STAR, a kasnije i uz GROZD, okupio je tim stručnjaka za izradu programa. Naš je program pobijedio na natječaju.

Eksperimentalna provedba je uslijedila tek 2008. godine, zbog odugovlačenja Ministarstva koje je tražilo da izbacimo ključne vrijednosti iz programa, što mi nismo htjeli. U eksperimentalnoj fazi gotovo je 90% roditelja izabralo GROZD-ov program, unatoč neprestanoj medijskoj paljbi na njega. U stvarnosti je iza te glasne kampanje stajalo tek nekoliko stotina ljudi, dok je GROZD istovremeno podržalo 40 000 roditelja, brojni znanstvenici i akademici, kao i sve najveće vjerske zajednice u Hrvatskoj.

Kako to da GROZD-ov program ipak nije zaživio u školama?

Unatoč širokoj potpori GROZD-u, lobiranje homoseksualnih i feminističkih udruga je prevagnulo. 2008. g. su pro-abortivne međunarodne organizacije Interights i Center for Reproductive Rights, zajedno s udrugom CESI iz Hrvatske, podigle tužbu pri Vijeću Europe protiv Republike Hrvatske zbog namjere uvođenja GROZD-ova programa. Iako je dvije godine kasnije tužba odbačena kao potpuno neutemeljena, tadašnji je ministar obrazovanja odustao od ideje zdravstvenog odgoja, a time i od prilike da roditelji mogu izabrati program sukladan njihovim odgojnim vrijednostima.

Program GROZD-a je ipak uveden u škole, no ne u Hrvatskoj već u Bosni i Hercegovini! Šezdesetak nastavnika iz svih katoličkih osnovnih i srednjih škola u BiH završilo je GROZD-ove edukacije u Sarajevu 2010. i 2014. godine i sustavno krenulo s provođenjem programa.

Kakva je sadašnja situacija u Hrvatskoj po pitanju zdravstvenog odgoja?

Dolaskom *Kukuriku koalicije* na vlast 2011. godine počela je još žestoka borba oko zdravstvenog odgoja. Ministarstvo je nametnulo svim učenicima ekstremno liberalni, po ministru poznat kao „Jovanovićev“ zdravstveni odgoj, temeljen na seksologiji zloglasnog *Kinsey instituta* i na neznanstvenoj rodnoj ideologiji. Tomu se usprotivio velik dio roditelja. Udruga GROZD je digla i dobila tužbu 2013. godine pri Ustavnom sudu – uspjeli smo, program je bio ukinut. Ministar ga je, međutim, nakon javne rasprave u kojoj nije poštovao zahtjeve roditelja i stručnjaka, gotovo nepromijenjenog vratio u škole. Iako je program još uvijek službeno u školama, nakon promjene ministra srećom se slabo provodi.

U lipnju i srpnju ove godine je na inicijativu udruge GROZD i Vigilare više od 7 000 građana, uglavnom

Protivnici obitelji, kulture i vjere ne miruju. Zalaganjem za opće dobro ulažemo i u vlastitu djecu jer će i ona biti, i već jesu, dio tog društva. Ne smijemo se žaliti na situaciju ako uvijek očekujemo od drugih da će nešto napraviti, a nama samima se ne da ili se bojimo pa odustanemo.

roditelja, pisalo ministru da konačno i službeno ukine program. Roditelji su također zatražili od Ministarstva da odredi kriterije za ulazak civilnih udruga u škole, da objavi projekte koje te udruge provode u školama te uvede obveznu suglasnost roditelja za sudjelovanje djece u tim projektima. Naime, u Hrvatskoj se najmanje 50 lijevo-liberalnih, bogato financiranih civilnih organizacija koje promiču rodnu ideologiju (jer samo takve udruge i mogu od države dobiti novac) bavi edukacijom djece i mladih, te pokušava uvesti u škole i svoj građanski odgoj. Mnogi roditelji ne uviđaju da je krajnji cilj tih udruga pridobivanje i preodgoj njihove djece.

Ministarstvo sada uvodi „novu“ međupredmetnu temu o zdravlju za koju je u stručnu radnu skupinu na natječaju ovoga ljeta ponovo odabralo iste politički podobne autore koji su sastavili i „stari“ zdravstveni odgoj. Iz GROZD-a, naravno, nije „prošao“ nitko. Borba ide dalje...

Kakva je situacija u Europskoj uniji?

Tamo se kuhaju još gore stvari. U Europskom parlamentu se prihvaćaju sve gora izvješća koja promiču LGBT ciljeve i ranu seksualizaciju djece. Nedavno *Izviješće Rodrigues* izglasano je unatoč tome što nametanjem svog programa svim školama u zemljama

EU krši mnoge međunarodne ugovore i konvencije. Želi se uništiti obitelj, želi se uništiti samog čovjeka. Zastrašujuć je nedavni primjer djevojke koja si je dala operativno odstraniti sva ženska tjelesna obilježja i organe jer ne želi biti niti muško niti žensko... Bojim se da će takvih izmanipuliranih mladih ljudi biti sve više.

Aktivni ste i u Centru za prirodno planiranje obitelji. Kako je došlo do toga?

Prirodno planiranje se prirodno nametnulo. Iako je znanje o plodnosti dio edukacije iz programa Teen STAR, pokazala se potreba za posebnom edukacijom svih onih koji su željeli naučiti prirodno planiranje isključivo za osobnu primjenu. Primijetili smo da tu postoji velika praznina zadnjih desetljeća, kao neki novi „tabu“. Osobno sam imala sreću slušati same Billingse kad su bili u Hrvatskoj prije tridesetak godina. Nakon toga, osim nekoliko zaslužnih promicatelja literature, nije bilo sustavnog poučavanja i širenja ovoga znanja. Čest je slučaj da čak i mnogi vjernici koriste kontracepciju i odbacuju crkveni nauk kao zastarjeli jer nisu imali mogućnost poduke niti prave informacije.

Osnovali smo stoga Centar za prirodno planiranje obitelji koji je 2009. godine postao ovlaštena stručna organizacija pripojena svjetskoj organizaciji za Billingsovu ovulacijsku metodu WOOMB. Od tada naša predsjednica dr. sc. Marija Čurlin i ja kroz Centar organiziramo predavanja i poduke zaručnika i bračnih parova i provodimo edukacije ovlaštenih podučavateljica Billingsove metode kojih već sada imamo pedesetak u cijeloj Hrvatskoj. One su na raspolaganju za poduku parova iz svih dijelova zemlje.

Pri tome stalno nailazimo na sveprisutni kontracepcijski mentalitet. Oni pak parovi koji se odvažne na prirodno planiranje postaju svjedoci kako ono, za razliku od kontracepcije, pozitivno utječe na njihov brak. Osim što raste poštovanje i ljubav supružnika, raste i njihova želja za djecom. Ponekad me na tečajevima pripreme za brak zaručnici pitaju kako to da Billingsova metoda ima pouzdanost veću od 99%, a da mi predavači imamo toliko djece. Smatram da bi širenje ovog znanja trebalo biti i važan dio demografske politike. Materijalni pronatalitetni poticaji su važni i nužni, ali nisu dovoljni, što se vidi iz primjera razvijenih zapadnih zemalja.

Odakle crpate snagu, ideje i poticaje za svoj rad?

Poticaj mi je to što iz dana u dan vidim kako je ovo čime se bavimo zapostavljeno, a jako potrebno današnjim ljudima. Žao mi je jedino što nedostaje vremena. Rastrgana sam između obiteljskog i društvenog angažmana, no vidim da je tako i mnogim drugim majkama. Ipak, osjećam duboku smirenost i sreću jer znam da su vrijednosti oko kojih se trudimo nepropadljive, čak i onda kad se plodovi ne vide ili se ne vide odmah. Snagu crpim iz vjere i iz podrške svojih suradnika, supruga i obitelji.

Koji su Vaš planovi za buduće aktivnosti?

Što se tiče škola, nastaviti ćemo se boriti za pravo roditelja da imaju mogućnost izabrati programe prema svojim odgojnim uvjerenjima i protiviti se nametanju ideologije. U tome ćemo i dalje surađivati s roditeljima i nama sličnim udrugama kao što smo svi ujedinili svoje snage oko referenduma za brak.

S druge strane nastojimo što više djece i mladih obuhvatiti kroz župe, osobito u razdoblju pripreme za krizmu. U Crkvi sve više raste svijest da mladi danas trebaju imati priliku upoznati i „drugu stranu“ kad je riječ o spolnosti, jer ako su samo pod utjecajem medija i liberalnih programa u školama, onda će otpasti i od vjere, što se nažalost često i događa.

U proljeće smo uputili pismo papi Franji i tajništvu Biskupske sinode u Rimu, u kojem apeliramo da se na predstojećoj Sinodi o obitelji pozornost više usmjeri s posljedica na uzroke problema tj. da se naglasak stavi na pravovremeni spolni odgoj djece i mladih kako bi se prevenirala i smanjila kriza braka i obitelji u današnjem društvu. Pismo smo prethodno uputili hrvatskim biskupima koji su o toj temi raspravljali na svom zasjedanju u proljeće.

Primili smo odgovor tajnika Biskupske sinode i osobnog Papina tajnika. Počasćeni smo što je Sv. Otac primio na znanje naše pismo, zahvalio nam na brizi i angažmanu u pastoralu djece i mladih, pozvao nas na molitvu za dobar ishod Sinode i poslao nam Božju zaštitu i blagoslov.

Imate li neku poruku za naše čitatelje?

Današnje vrijeme od nas traži veći angažman. Protivnici obitelji, kulture i vjere ne miruju. Zalaganjem za opće dobro ulažemo i u vlastitu djecu jer će i ona biti, i već jesu, dio tog društva. Ne smijemo se žaliti na situaciju ako uvijek očekujemo od drugih da će nešto napraviti, a nama samima se ne da ili se bojimo pa odustanemo.

Što za Vas znači Međugorje i kako ste povezani s njim?

Iako za mene osobno zbivanja u Međugorju nikad nisu bila upitna, ne mogu se pohvaliti da sam jedna od onih koji su dolazili još davnih godina. Suprug je bio još prije nego smo se upoznali. Moja baka je išla više puta, unatoč starosti i bolesti. Mi smo bili lani kao obitelj. Fasciniralo me zaista ogromno mnoštvo ljudi i jednodušna molitva u tišini na klanjanju. Od tada redovito čitam i *Glasnik mira*. Gospine poruke mi se često čine kao „pogođene“ baš za mene. Nedavno mi je tako utješna i draga bila poruka da ona „kao majka koja ljubi svoju djecu vidi koliko je teško vrijeme koje živimo“, ali i „da trebamo znati da nismo sami“.

Naučite ga...

NIKOLINA NAKIĆ

„Dragi učitelji, naučite ga da uvijek ima uzvišenu vjeru u sebe jer će tada uvijek imati uzvišenu vjeru u čovječanstvo i u Boga.“

OVA JE REČENICA CITAT IZ PREKRASNOG PISMA KOJE JE AMERIČKI PREDSEDNIK ABRAHAM LINCOLN NAPISAO UČITELJU SVOG PRVOROĐENOG SINA. PRENOSIM NAJDOJMLJIVIJE DIJELOVE.

Danas moj mali sin kreće u školu – i sve će mu ondje neko vrijeme biti strano i novo i zato bih molio da budete nježni prema njemu. On kreće u pustolovinu koja ga može odvesti preko kontinenta u avanturu u kojoj će ga vjerojatno pratiti ratovi, tragedija, patnja. Takav će život zahtijevati vjeru, ljubav i hrabrost.

Pokušajte mom sinu dati snagu da ne slijedi gomilu kada svi to čine. Naučite ga da svakoga sluša, ali naučite ga također da probere sve što čuje i zadrži samo ono dobro što prođe kroz sito istine.

Naučite ga da proda svoje talente i mozak najboljim ponuđačima, ali da njegovo srce i duša nemaju cijenu. Neka ima hrabrosti da bude nestrpljiv, neka ima strpljenja da bude hrabar.

Naučite ga da uvijek ima uzvišenu vjeru u sebe jer će tada uvijek imati uzvišenu vjeru u čovječanstvo i Boga. Ovo je veliki zahtjev, ali pogledajte što možete učiniti. On je tako drag mali dječak, i on je moj sin.

Vjerujem da je svaki roditelj koji i ove školske godine ima malenog školarca bio duboko dirnut čitajući ove prekrasne retke. Možda je ovo pisao veliki američki predsjednik, no on ovdje nastupa prvenstveno kao tata, i u tom smislu se baš svi u njemu možemo pronaći.

NA POČETKU JOŠ JEDNE ŠKOLSKE GODINE

Evo nas, dakle, na početku još jedne školske godine. Naša malena velika djeca (tako brzo rastu!) na malenim leđima nose svoje velike školske torbe i svjedoče novom početku, a mi se samo možemo nadati da smo učinili dobar posao i da ih možemo – pustiti. Da smo temelje udarili. Da će sve biti dobro. Da će se snaći. Da će imati mnogo prijatelja i da se ne će izgubiti u šumi školskog gradiva. Zbilja, mi mame i tate možemo se samo nadati najboljem!

Međutim, naš posao nije ni izdaleka gotov, on zapravo na mnogim razinama tek počinje. Zamka u koju danas upadaju mnogi ambiciozni roditelji jest opteretiti djecu pretjeranim perfekcionizmom i tražiti od njih da budu apsolutno savršeni. Jer ona Kristova: „Budite dakle savršeni kao što je savršen vaš Otac nebeski“ (Mt 5, 48) ne odnosi se na „pet-nula“ savršenstvo, nego na nešto puno važnije: na savršenstvo u ljubavi.

Bog nas ljubi i kad griješimo i vodi nas na pravi put, možemo li onda mi drugačije kad naš nestašni školarac zaradi jedinicu? U ljubavi izvesti dijete na pravi put i biti mu pritom apsolutna pomoć i podrška, jedini je ispravan način.

Gospa u odnosu prema nama koristi riječi ljubavi i zorno nam pokazuje da nas ljubi, održava obećanja, prisutna je u svakom našem trenutku što god mi trenutno radili, moli s nama, poštuje naš prostor i slobodnu volju te, budući da nismo svi jednaki u svakom trenutku, zna što svakom od nas najviše treba.

Naša je najvažnija roditeljska zadaća postići da naša djeca znaju da ih volimo i naučiti ih kako da oni vole nas. U knjizi „Parenting with Grace“, štivu koje toplo preporučam svim katoličkim roditeljima, stoji da ćemo jedino na taj način sudjelovati u stvaranju civilizacije ljubavi koja ima moć preobraziti cijeli svijet. Glavni je cilj postići duboko intiman i na Bogu temeljen odnos između roditelja i djece u kojem će vladati pozitivno ozračje. Postoji više načina koji nam u tome mogu pomoći: izrazite ljubav riječima, pokažite im da ih volite, održavajte svoja obećanja, igrajte se zajedno, radite zajedno, molite zajedno, budite prisutni, budite gostoljubivi, poštujujte njihov prostor, neka odnos bude dvosmjerna ulica, održavajte redovite obiteljske sastanke, prepoznajte njihov stil odnosa... Dok sam čitala ovu knjigu, moram reći da sam cijelo vrijeme oduševljeno kimala glavom, jer sam u tim riječima ne samo prepoznala idealan obrazac djelovanja katoličkih roditelja već sam u svim ovim savjetima prepoznala točan način kako i Gospa odgaja nas, svoju djecu, kroz svoje međugorske poruke.

KAKO NAS GOSPA ODGAJA

Gospa u odnosu prema nama koristi riječi ljubavi i zorno nam pokazuje da nas ljubi, održava obećanja, prisutna je u svakom našem trenutku što god mi trenutno radili, moli s nama, poštuje naš prostor i slobodnu volju te, budući da nismo svi jednaki u svakom trenutku, zna što svakom od nas najviše treba. Na nama je da preuzmемо taj uzor vrhunske ljubavi i najboljeg odgoja i prenesemo taj obrazac na svoju djecu. Gospa znade što je najbolje za nas, pa zašto i mi ne bismo pružili svojoj djeci također ono najbolje?

Majka sam četvero djece, Bogu hvala, i iako ih sve volim jednako i neizmerno, ne postupam prema svima apsolutno jednako. Ono što je najbolje za mog najstarijeg sina ne mora nužno biti ispravan pristup za mlađeg. Kći s posebnim potrebama traži pak potpuno drugačiji pristup, a najmlađi s obzirom na dob opet drugačije postupanje. Ono što je pak zajedničko u odnosu prema svima jest da uvijek govorim istim jezikom: jezikom ljubavi. Jezik je to koji naglo progovorimo onog trenutka kad postanemo roditelji i počnemo davati sebe na jedan potpuno drugačiji način no što smo to radili do tada. Ono što nas, katoličke roditelje, u cijeloj toj priči dodatno oplemenjuje – kako u odgoju tako i u postupanju u svemu što je vezano za školu – jest da imamo beskrajnu privilegiju poznavati kako je to biti bezuvjetno voljen i onda takvu ljubav nastojati pružiti i svojoj djeci. Bog nas ljubi i kad griješimo i vodi nas na pravi put, možemo li onda mi drugačije kad naš nestašni školarac zaradi jedinicu? U ljubavi izvesti dijete na pravi put i biti mu pritom apsolutna pomoć i podrška, jedini je ispravan način.

Nikad ne zaboravite da ste vi vašoj djeci glavni primjer. Živite to čemu ga odgajate!

Završavam s predivnim rečenicama A. Lincolna:

Naučite ga, ako možete, čudesnosti knjiga, ali mu dajte vremena da duboko razmisli o vječnoj zagonetki ptica na nebu, pčela na suncu i cvijeća na zelenom brežuljku. Naučite ga da vjeruje u vlastite ideje, čak i ako mu svi kažu da su one pogrešne.

Blago vašem djetetu ako oko sebe ima ljude, roditelje i učitelje, koji će postupati baš tako.

U tom ćete slučaju odgojiti – Čovjeka.

LJUBAV SE NE PIŠE ŽICOM

Sjetimo se riječi Majke Terezije: „Jedino što valja promijeniti smo vi i ja.“ Na osobnoj razini, to znači biti vjeran u nebrojenim malim stvarima s kojima se svakodnevno susrećemo, žuditi za širenjem Evanđelja.

BITI UČENIK KRISTOV, BITI ČOVJEK VJERE, NEODVOJIVO JE OD NAVIJEŠTANJA I SVJEDOČENJA VJERE U SVAKODNEVNOM ŽIVOTU.

Ljubav jednostavno čezne da se priopći, daruje, razmijeni. Promatrajući svjedočanstva života svetaca, nerijetko ćemo pronaći da su mnogi od njih putovali po svijetu i naviještali Evanđelje. Njihova je ljubav prema Bogu bila jača od želje za zemaljskim dobrima, a njihova vjera u Njega stvarnija i bitnija od svega drugoga. Gdje smo mi danas u svemu tome? Ili bolje se zapitati, gori li u nama takva ljubav za Krista?

Ovih dana svjedoci smo kolona ljudi koji dolaze pred vrata Europe u potrazi za boljim životom. Krenuli su iz svojih domova i uputili se u zemlje gdje očekuju da će moći ostvariti kvalitetniji život, pronaći posao, izgraditi svoj dom. Dolaze s različitim motivima, iz različitih država. Neki od njih su ekonomski migranti, neki izbjeglice koji bježe ispred ratnih razaranja, neki su se možda priključili tom događanju i krenuli s prijateljima i rodbinom iskoristivši šansu odlaska u europske države, potaknuti pričama o njihovim blagodatima.

KREŠIMIR MILETIĆ

BUDUĆNOST EUROPE JE ZADAĆA I ODGOVORNOST SVIH NAS KOJI U NJOJ ŽIVIMO. KAO KRISTOVI UČENICI POZVANI SMO DA ŠIRIMO I NAVIJEŠTAMO EVANĐELJE, RADOSNU VIJEST. UPRAVO JE SNAGA EVANĐELJA KADRA PREOBRAZITI EUROPU, ALI I CIJELI SVIJET.

Slike kolona ljudi koji stoje pred graničnim prijelazima, prepuni vlakovi, napetosti između država koje su se našle na njihovu putu i različita tumačenja ovih događanja postali su preko noći najvažnija društvena i politička tema. Ti ljudi u kolonama, s torbama i vrećicama u rukama, odjednom su razotkrili jedno drugačije lice Europe. Kao da su na neki čudan način postali i ispit savjesti za svakoga od nas. Koje je osjećaje, misli, razmišljanja u našem srcu pokrenuo ovaj događaj? Jesmo li se osjetili prestrašeni, zabrinuti? Nije li ovaj događaj i u našim srcima izazvao vrtlog najrazličitijih pitanja, nedoumica, pa čak i strah?

Europa koja je zagovarala i bila ponosna na slobodno kretanje svojih građana, na praktično nepostojanje granica, odjednom je počela graditi zidove od žice. Pojavio se strah od dolaska milijuna ljudi koji bi mogli dovesti u pitanje kompletnu dosadašnju demografsku i kulturnu sliku Europe, ali i ugroziti njezine ekonomske temelje. Odjednom su na površinu isplivala različita tumačenja o invaziji muslimana na Europu, o postojanju neke zavjere protiv kršćanske Europe i sl.

A kakva nam je to zapravo Europa? Kakve su naše sredine u kojima živimo? U susjedstvu kršćana kladionice, bordeli, kafići. Na televiziji i u medijima pornografija, isprazni sadržaji, ponižavanje ljudskog dostojanstva, emisije poput *Big Brothera*. U ime tolerancije gaze se temeljna ljudska prava, pravo na život, pravo na slobodu vjeroispovijesti i slobodu govora, u bolnicama se ubijaju tisuće i tisuće nerođenih. Ako štitiš brak i obitelj, pravo na život od začeca do prirodne smrti, pravo da kao roditelj biraš odgoj za svoje dijete u skladu sa svojim svjetonazorom i vjerom, suočen si s uvredama, omalovažavanjem, ponižavanjem, različitim oblicima progona i diskriminacije. Zagovara se legalizacija droga. Korupcija je prihvaćena kao nešto normalno, a oni koji žive pošteno proglašeni su nesposobnima, nazadnima.

I čega se to takva Europa boji? Ne boji se svog vlastitog zla, već se boji ovih nesretnih ljudi koji dolaze. A koja je karakteristika tih ljudi koji dolaze? Oni kao da su imuni na ovo zlo. Oni vole djecu, obitelj. Oni žive svoju vjeru. Njih nije sram usred neke metropole, na ulici, u parku,

pokloniti se i klanjati Gospodinu. Oni se ne će utopiti u ovoj anti-kulturi, već će zadržati svoju.

Razmišljajući o ovim događajima sjetio sam se početka ukazanja u Međugorju. Gospa je u Međugorju na samim počecima tražila od župe i župljana da se pripreme na dolazak mnogih koji će dolaziti. Nije li upravo tražila da se najprije oni učvrste u vjeri, kako bi mogli biti svjedoci i navjestitelji onima koji će dolaziti? Vjerujem da se nitko nije uplašio tisuća i milijuna koji su prošli kroz Međugorje, boravili i noćili među njima, u njihovim kućama ili apartmanima. Neki su i ostali živjeti tu, odlučili pronaći svoj dom u Međugorju.

Sjetio sam se i Starog zavjeta, Knjige Izlaska. Pokušao sam zamisliti kako su se osjećali tadašnji narodi koji su se našli na putu Izraelaca, promatrajući dolazak jednog cijelog naroda na prostore na kojima su do tada živjeli. Jesu li i oni proživljavali sličan strah i neizvjesnost?

Europska civilizacija proživljava duboku krizu i praktički je počela odumirati onog trenutka kad se zatvorila životu, kulturi života.

Dostojevski je s gorčinom ustvrdio: „Europa se odrekla Krista te stoga, i isključivo iz toga razloga, sada umire.“ U ostatku svijeta događa se upravo suprotno: u Africi i Latinskoj Americi ima dvostruko više kršćana no što ih je bilo prije 30 godina, dok su se u Aziji brojke utrostručile. Od 6 milijardi ljudi, koliko ih je danas na svijetu, više od dvije milijarde ispovijeda kršćansku vjeru; 1,2 milijarde su muslimani (70-80% suniti i 20-30% šiiti), 828 milijuna su hindusi te 364 milijuna budisti. S nešto preko milijarde pripadnika, Katolička je Crkva najveća zajednica vjernika na svijetu.

Budućnost Europe je zadaća i odgovornost svih nas koji u njoj živimo. Kao Kristovi učenici pozvani smo da širimo i naviještamo Evanđelje, Radosnu vijest. Upravo je snaga Evanđelja kadra preobraziti Europu, ali i cijeli svijet. Goethe je jednom rekao u svojoj čuvenoj rečenici: „Materinski je jezik Europe kršćanstvo.“ Iako je današnje vrijeme donijelo teške izazove u posvemašnjoj sekularizaciji, nasrtajima rodne ideologije, materijalizma i najrazličitijim oblicima poroka, nemojmo zaboraviti

čime sve raspoložemo i tko stoji uz nas na ostvarenju našeg poslanja.

Gospodin nam je ostavio doslovno sve što je potrebno za ostvarenje našeg poslanja. Problemi nastaju ukoliko mi te darove ne koristimo, ukoliko ne molimo, ne živimo sakramentalnim životom. Ako smo mi mlaki, jedino tada mogu veličanstvene katedrale i crkve – kako je rekao njemački pjesnik Wilhelm Willms – postati „prazne puževe kućice“ pune gomila bezdušnih, rastresenih turista, koji kroz njih samo prolaze bez života, pjevanja, slavljenja i imalo vjere.

Alasdair MacIntyre napisao je kako sveti Benedikt nije želio spasiti Europu, već radikalno živjeti kršćanstvo zajedno sa svojim sudrugovima. Čineći tako, „nehotice“ je „usput“ spasio Europu. John Courtney Murray je, pak, napisao: „Duh Sveti ne silazi u gradove ljudske u obliku golubice. Dolazi jedino po beskrajno snažnom duhu pravедnosti i ljubavi što prebiva u ljudima grada, u laicima.“

I što nam je, dakle, činiti? Prvi je korak da mi budemo još bolji kršćani. Sjetimo se riječi Majke Terezije: „Jedino što valja promijeniti smo vi i ja.“ Na osobnoj razini, to znači biti vjeran u nebrojenim malim stvarima s kojima se svakodnevno susrećemo, žuditi za širenjem Evanđelja.

Da, nekad su kršćani putovali po svijetu i naviještali, svjedočili Evanđelje. Sveti Franjo se nije bojao niti Sultana niti muslimana. On je išao k njima pričati im o Isusu. Da je zrno vjere, žive vjere, ne bi bilo straha pred bratom i sestrom koji dolaze u nevolji. Da je zrno prave kršćanske ljubavi, svi bi ti koji dolaze imali priliku upoznati Isusa kroz tu ljubav. A ljubav, ljubav se ne piše žicom.

EU-MORALNI POLITIČKI PATULJAK ILI...

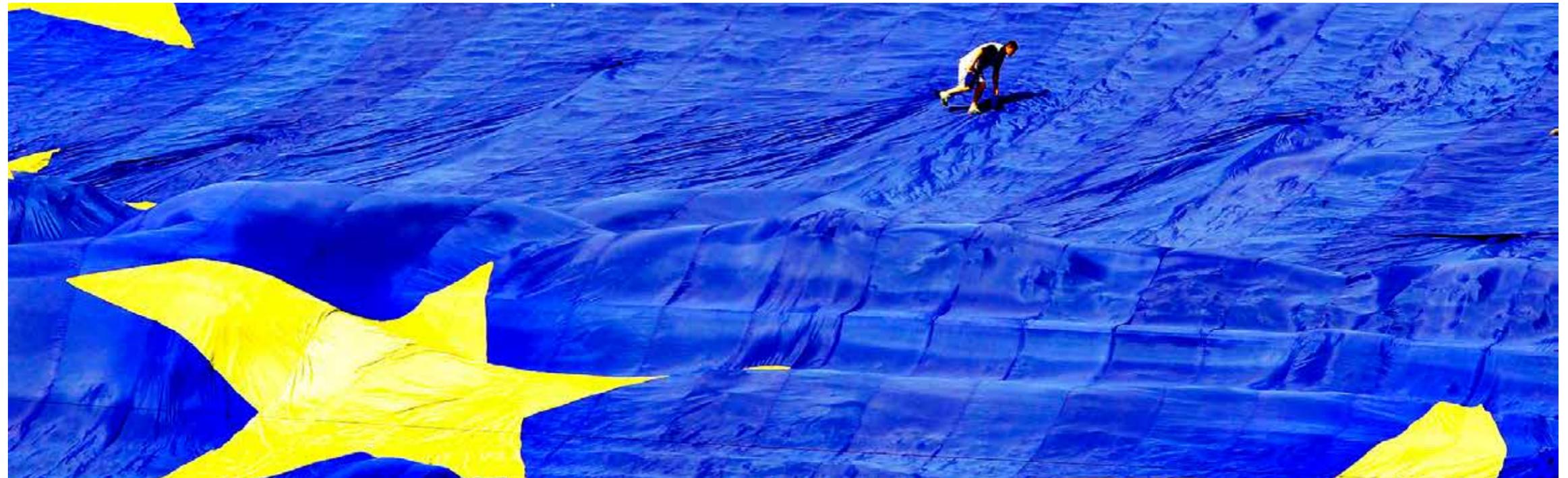

DRAŽEN
BARBARIĆ

U TRENUTKU SUOČAVANJA S MASOVNIM PRILJEVOM IMIGRANATA NA EUROPSKO TLO, NEPRISTRANI PROMATRAČ SE SUOČAVA S DVIJE STVARI: NEMOGUĆNOŠĆU OBJEKTIVNE PERCEPCIJE KRIZE I UNUTARNJOM PODIJELJENOŠĆU VLASTITIH STAVOVA PREMA IMIGRANTIMA. O čemu se konkretno radi?

Kakav god moralni korpus pojedinci baštinili, nemoguće je ostati racionalno hladan, emocionalno netaknut i politički nepristran. Moralni stavovi koje prakticiraju stanovnici europskoga kontinenta nedvojbeno su prožeti dimenzijama općeljudske solidarnosti, empatije i otvorenosti za pomoć u egzistencijalnoj ugrozi, i to nije sporna činjenica, dapače, više puta je kroz modernu povijest potvrđena. Spomenuti stavovi vuku korijene iz neraskidivo isprepletenih tradicija humanističkog razvoja i kršćanskih temelja Europe. Zbog toga je potpuno očekivana reakcija dobronamjernosti, otvorenosti i spremnosti na dijeljenje vlastitoga (prostora, vremena, materijalnih dobara i, ne manje važno, tragične sudbine pristiglih) što su je Europljani isprva pokazali.

Tako postavljen pogled na izbjegličku krizu pojedinca stavlja u položaj blagonaklonog uvažavanja tragedije koja je snašla pristigle imigrante, ali i svojevrsnog prihvaćanja tereta odgovornosti za njihovu budućnost. Naime, napuštanjem vlastitoga kulturološko-političkoga prostora, svaki se imigrant jednostavno izlaže kontekstu u kojem će morati promisliti i izmijeniti određene elemente vlastitoga identiteta, ne zato što će ih na to prisiliti domaće stanovništvo, već iz

jednostavnog razloga što će se morati prilagoditi društvenom sustavu kako bi ostvarili cilj koji ih je nagnao na dolazak, a to je postizanje određene razine socioekonomskog blagostanja. To otprilike znači da potraga za egzistencijalnim blagostanjem od imigranata zahtijeva identitetsku prilagodbu i adaptaciju na novi prostor u kome se nastane i koji ih prihvati.

Međutim, put do novoga konteksta izuzetno je trnovit i nemilosrdan, a treba primijetiti da mnogi od izbjeglica teret njegova svaljivanja nerijetko prebacuju na zemlje i društva kroz koje prolaze. U tom momentu se pojavljuje impuls bezuvjetne općeljudske solidarnosti, kad potpunu odgovornost za njihov transport,

biološke potrebe i osjećaj sigurnosti, nude upravo zajednice koje pripadaju potpuno drugom civilizacijskom kontekstu, u ovom slučaju europskom.

Drugom stranu ovoga procesa, koja radi totalnu pomutnju kod pojedinaca koji prate izbjegličku krizu, čini obrambeni kulturološko-politički stav. On se kod određenih dijelova europske populacije, uglavnom ekstremnih, manifestira kroz ksenofobne i nacionalističke ispade i retoriku, s tim da treba posebno istaći da se radi o manjinskom osjećaju i stavu koji ne predstavlja ozbiljnu prijetnju europskom poretku. Mnogo veću prijetnju predstavlja unutarnja dvoznačnost stavova kod pojedinaca koji iskazuju čin solidarnosti i milosrđa.

Dok s jedne strane razumiju i odobravaju prihvat imigranata, s druge strane mnoštvo činjeničnih pokazatelja u njima izaziva osjećaj nemira, nesigurnosti i nemogućnosti da se razumno razmotre svi aspekti ove krize. Strah od islamizacije Europe, temeljitog redefiniranja njezinih kulturoloških sastavnica i nepodnošljiva neizvjesnost budućnosti kod pojedinaca stvaraju osjećaj opreza, ali i zazora, bez obzira na istodobno iskazivanje empatije.

Političko manipuliranje spomenutom unutarnjom podijeljenošću predstavlja mnogo veću prijetnju nego što je Europa svjesna, jer se

službe, programi naoružavanja, humanitarne i vojne intervencije) odlučila sebe isprofilirati kao geopolitičkog normativnog diva. Ona je snagom vlastite vrijednosne baze pokušala izgraditi utjecaj na globalnoj razini, a na unutarnjem planu se dičila konceptima europske solidarnosti i jedinstva.

U trenutku suočavanja s posljedicama neuspjelih političkih djelovanja te diplomatskih pritisaka i prijetnji, tj. masovnim priljevom imigranata iz ratom devastiranih područja u kojima je EU direktno ili indirektno sudjelovala, pokazala se sva bijeda EU. Prije svega, licemjerstvo najsnažnijih europskih država koje su s nonšalancijom reagi-

sama ne vjeruje i koje se u prvom dodiru s neželjenom realnošću rasplinjuju u matematičke kvote i međusobne optužbe europskih lidera. Ukoliko su mađarska bodljikava žica, turski izbjeglički kamp i srpski prihvatni centar postali prostorni markeri europskoga identiteta i zaštite europskih vrijednosti, onda je sasvim sigurno da je mnogo bezbolnije da ih se na vrijeme napusti i da takva zajednica nema budućnost osim kao „Europa utvrda“. U tom slučaju Viktor Orban ne bi postao europska devijacija nego primjer konfekcijskog europeiziranog lidera.

Ono što zaista pruža određenu nadu jest to da usprkos kulturnim razlikama, različitim civilizacijskim identitetima, političkim režimima i društvenim strukturama, imigranti iz islamskog svijeta ipak riskiraju vlastite živote ne bi li ušli u europski prostor. To govori o gotovo nestvarnoj ili magičnoj privlačnosti EU, odnosno da potonja nije izgrađena na *ratii* (razumu) nego na *mythosu* (mitu). Upravo

potonja može suočiti s potencijalnim usmjeravanjem negativnih stavova u obliku zatvaranja europskog kontinenta, uz istovremeno povećanje kulturoloških granica u odnosu na okolne prostore. Europa uslijed suvremene krize zaista može otklizati prema konceptima „Europe utvrde“ i time potisnuti dostignuća koja je krase u recentnoj političkoj povijesti.

Veliki dio spomenutoga problema predstavlja sama Europska unija. Po tko zna koji put EU se pokazala kao politički patuljak, onemoćali akter nedostojan vrijednosne podloge na kojoj formalno temelji svoje postojanje. EU je zbog nemogućnosti pariranja Sjedinjenim Američkim Državama u realpolitičkoj sferi (vojska, tajne

rale na prve valove unesrećenih ljudi, zatim potpuno nerazumijevanje uloga i položaja u kojima su se granične zemlje EU zatekle, te naposljetku razbijanje načela europske solidarnosti na birokratski razlomljene i definirane izbjegličke kvote, pokazuju da EU zapravo nikada nije bila normativna sila za koju se izdavala, te da ni sama nije vjerovala u vrijednosti kojima se pompozno dičila. Prava je tragedija da su Turska i Rusija, svojevolljno ili ne, postale 'predziđe' fingiranih europskih vrijednosti i to pukim činom zauzavljanja daljnje protoka izbjeglica prema Europi.

Brutalna realnost izbjegličke krize zapravo je pokazala da se EU temelji na vrijednostima u koje niti

europski magnetski *mythos* ima snagu rekuperacije stvarnih europskih vrijednosti i održavanja uključivosti koja krasi Europu. Ona neće postati žrtva islamizacije i drastične redefinicije svoga identiteta, već upravo suprotno, ona snagom svoje privlačnosti može prisiliti okolne prostore na autorestrukturaciju. EU ima povijesnu priliku postati globalni normativni geopolitički div, ali pod uvjetom da ne fingira vrijednosti koje ne postoje, da stvori minimalni zajednički nazivnik stvarnih vrijednosti iz kojih će crpiti solidarnost i snagu zajedničkoga djelovanja, te da konačno aktivno djeluje u onim područjima u kojima je to krajnje opravdano, a Sirija nedvojbeno predstavlja takvo područje.

Jednom riječju, perceptivna kataklizma i normativna vrtoglavica prosječnog Europljanina izazvana imigrantskim tokovima postat će prekretnica daljnje europskog razvoja. O njihovim akumulacijama i usmjeravanjima ovisi smjer u kojem će krenuti – izvoznika europskog humanističkog *mythosa* ili samodostatnog licemjera ograđenog bodljikavom žicom.

NA IZVORIMA REDOVNIČKOG ŽIVOTA

Kršćanski redovnički život ukorijenjen je u životu Isusa Krista i vodi se trima evanđeoskim savjetima siromaštva, beženstva i poslušnosti. Redovnik je pozvan svega se odreći zbog Isusa Krista. „Sve gubitkom smatram zbog onoga najizvršnijeg, zbog spoznanja Isusa Krista, Gospodina mojega, radi kojega sve izgubih i otpadam smatram: da Krista steknem i u njemu se nađem.“ (Fil 3, 8-9) Prve naznake nalazimo već u Matejevu evanđelju i u Djelima apostolskim (Mt 19, 29; Dj 2, 42-47; Dj 4, 32).

NIVES ROVIS

U KONTEKSTU GODINE POSVEĆENOG ŽIVOTA KOJA, PO ŽELJI PAPE FRANJE, TRAJE OD 30. STUDENOGA 2014. DO 2. VELJAČE 2016., U PRETHODNIM SMO BROJEVIMA PREDSTAVILI NEKOLIKO VELIKIH CRKVENIH REDOVA. Pogledajmo sada kada i kako je uopće nastao redovnički život u Crkvi.

PRVI EREMITI

Kolijevka pustinjačkog života bili su Egipat i Palestina. Predaja govori da je prvi monah – pustinjač bio sveti Pavao iz Tebe koji se oko 250. g., bježeći od progona kršćana, povukao u jednu pećinu u egipatskoj pustinji.

Nešto slično čini u isto vrijeme na sjevernoafričkoj obali sveti Ciprijan, biskup Kartage. Iako je sveti Pavao iz Tebe vjerojatno simbolička a ne stvarna osoba, sigurno je da su se prvi monasi pojavili u drugom i trećem stoljeću u vrijeme progona kršćana. Nastanili su se u pustinji u Egiptu, zato ih danas zovemo **pustinjski oci**. Najveći od njih bio je sveti Antun Pustinjak, zvani sveti Antun Veliki (270.–356.). Slijedili su ga mnogi drugi, tako da su za vrijeme progona cara Dioklecijana i cara Konstantina u egipatskoj pustinji nastale cijele monaške kolonije zvane **laure**. Redovnici su živjeli svaki u svojoj ćeliji, svojim su rukama providali za svoj svagdanji kruh, a živjeli su pod

Nastambe prvih irskih monaha

duhovnom paskom nekog starijeg i iskusnijeg pustinjaka kojeg su nazivali **starac** ili **gerond**. Subotom i nedjeljom su se okupljali na zajedničku molitvu, a ostale dane živjeli u samoći.

Bitno obilježje redovničkog života od samih je početaka bio **celibat**. **Siromaštvo** je bilo sastavni dio života, a **poslušnost** su živjeli u odnosu na svog duhovnika. Pustinjski monasi nisu nužno bili svećenici, naprotiv. Svećenici su ostajali u naseljenim područjima i pomagali biskupima. Tek su kasnije neki monasi primali svećenički red da bi mogli pružati sakramente svojoj braći. O Antunu Pustinjaku je pisao sveti Atanazije (+373.), i taj je životopis bio iskra koja je zapalila veliku vatru. Antun je živio u samoći i smatra se ocem svih **eremita** (grčki *eremītēs* = pustinja) ili **anakoreta** (grčki *anachōreō* = povući se).

PRVI CENOBITI

Prve kršćanske zajednice, kako za muškarce tako i za žene, organizirao je sveti Pahomije (292.–348.). Nastanio se u Dandari pored rijeke Nila. Život koji je predlagao svojim učenicima sastojao se od molitve, rada i posta. Pahomije je pustinjake okupljao u zajednice i smatra se ocem svih **cenobita** (iz grčkog *koinos* = zajednički i *bios* = život).

Organizacija je bila nejasna. Monaštvo je još uvijek bilo više način života nego pripadnost nekoj organiziranoj skupini. **Pahomijevo pravilo** (koje je na latinski preveo sveti Jeronim pa ga je u tom obliku upoznao sveti Benedikt) već polako donosi naznake organiziranog redovničkog života. Spominje istovjetnu odjeću, poslušnost poglavaru, zajedničku molitvu i obroke u određeno vrijeme, određuje pravila kako za pokoru tako i za ručni rad. U to isto vrijeme je se sveti Hilarion čiji se učenici nastanjuju u Siriji, Armeniji, Pontu, Kapadociji i Mezopotamiji. Sveti Bazilije, koji je i sam htio biti monah, najprije je obišao postojeće monaške naseobine u Egiptu, Palestini, Siriji i Mezopotamiji, i tek onda utemeljio

Prve samostane utemeljili su sveti Bazilije Veliki (329.–379.) u današnjoj Turskoj, sveti Martin iz Toursa (316.–397.) u današnjoj Francuskoj, sveti Augustin iz Hippona (354.–430.) u današnjem Alžiru, sveti Finnian (470.–549.) u današnjoj Irskoj i sveti Benedikt (480.–543.) u današnjoj Italiji.

Špilje sirijskih pustinjaka

prvi samostan u Pontu, kojemu je dao i svoje **Pravilo**.

PRVI KORACI NA ZAPADU

Biskup Euzebij (+370.) utemeljio je u gradu Vercelliju zajednički život s drugim svećenicima i tako dao prvi primjer samostana za klerike.

Prvi koji su na Zapadu prihvatili monaški način života bili su Kelti u Galiji (današnja Francuska) početkom 4. stoljeća. Tamo je sveti Martin utemeljio prvi samostan, najprije u gradu Ligugé kod Poitiersa god. 360., a onda Marmoutier pored Toursa, gdje postaje biskup 372. Ti su monasi kršćanstvo prenijeli u Irsku u 5. stoljeću. Živjeli su poput onih u Egiptu, samo što ovdje njihova glavna pokora nije bila vrućina nego hladnoća. Najpoznatiji je sveti Patrick, biskup. Poznati irski monasi poslije svetog Patricka bili su sveti Finnian (470.–549.) koji je oko 520. utemeljio opatiju Clonard, sveti Ciaran i sveti Brendan te sveti Columba (521.–597.) koji je kršćanstvo prenio u Škotsku.

Krajem 6. st., u vrijeme kada keltski monasi iz Irske svoju verziju kršćanstva i monaštva donose u kontinentalnu Europu, papa Grgur Veliki iz Rima u Englesku šalje Augustina koji, ubrzo po svom dolasku, zajedno sa subračom 597. utemeljuje samo-

Sveti Jeronim (rođen oko 347. u današnjoj Hrvatskoj, umro oko 420. u blizini Betlehema) je monaški život upoznao u Galiji (današnja Francuska), gdje je jedno vrijeme živio u jednoj monaškoj zajednici, a onda preko Trakije i Male Azije otišao sve do Sirije, gdje se kao eremit nastanio u blizini Antiohije, na mjestu gdje su živjeli i drugi pustinjaci. Tamo je počeo prevoditi Bibliju na latinski. Papa Damaz I. pozvao ga je u Rim, gdje je proveo tri godine, a onda se vratio na Istok i nastanio se u blizini Betlehema, odakle je otišao na putovanje u Egipat da bi upoznao život tamošnjih monaha. Po povratku u Svetu zemlju posvetio se učenju hebrejskog da bi mogao nastaviti s prevodenjem Biblije. U Betlehemu je utemeljio dvije monaške zajednice (žensku i mušku) koje su prihvaćale hodočasnike.

stan u Canterburyju, po kojemu dobiva ime Augustin Canterburyjski. Ne zna se jesu li sa sobom donijeli Pravilo svetog Benedikta, ali je sigurno da su se njega tijekom cijele svoje povijesti držali i uz njega se razvijali.

BENEDIKTINCI

I sveti Benedikt (cca. 480.–547.), kojega se smatra ocem zapadnog monaštva, bio je pod snažnim utjecajem egipatskih monaha. Tri je godine u jednoj špilji u Subiacu živio pustinjački život poput svetog Antuna, da bi nakon toga okupio zajednicu i, nadahnjujući se pravilom svetog Pahomija, napisao svoje poznato **Pravilo** koje je stoljećima vodilo, a i danas vodi, mnoge redovničke zajednice zapadnog svijeta. Benedikt je utemeljio dvanaestak samostana, od kojih su najpoznatiji Subiaco (529.) i Montecassino. Sa svojom sestrom Skolastikom utemeljio je i žensku granu.

Benediktinski su samostani postali središta znanosti i stvorili okvir u kojemu je procvatila zapadna kršćanska civilizacija. U nemirnim stoljećima ranog srednjeg vijeka, seobe naroda, provala Saracena i Vikinga, samostani okruženi debelim zidinama bili su rijetki otoci stabilnosti, mira i kulture. Sve do pojave prosjačkih redova (franjevaca i dominikanaca) u 13. st., kada se društveni okoliš promijenio, oni su bili jedini priznati oblik redovničkog života.

Sveti Silvan – mistik našega vremena i univerzalan svetac (4/4)

UNIVERZALNA SUĆUT – LJUBAV PREMA NEPRIJATELJIMA

Starac Silvan je „svetac bez granica“, kako ga je nazvao Enzo Bianchi, utemeljitelj talijanske zajednice iz Bose. Poznat je i prihvaćen izvan vidljivih granica pravoslavlja, napose u Katoličkoj Crkvi. Već 1958. god. poznati američki trapist-cistercit napisao je u svojoj knjizi *Monaški mir*: „Možda će se otkriti da je najautentičniji monah XX. stoljeća bio otac Silvan, markantni starac sa Svete gore Atosa.“ Benediktinski monasi iz nekoliko francuskih samostana stavili su se pod njegovu duhovnu zaštitu. Možemo slobodno ustvrditi da zapise svetoga Silvana katolici, protestanti i anglikanci čitaju možda i više nego pravoslavci.

MAXIME EGGER

JEDAN NIJEMAC, OSUĐEN NA DOŽIVOTNI ZATVOR ZBOG UBOJSTVA, U ZATVORU JE OTKRIO ZAPISE SVETOGA SILVANA. Dotaknula ga je Božja milost i milosrđe. U svojoj je ćeliji pao na koljena i prvi put u životu molio. Uzeo je ime Silvan, naučio pisati ikone, odlučno započeo život molitve, posta i kajanja, život mu se posve promijenio. U svojoj knjizi *Bog iza rešetaka* kaže: „Iza zatvorskih zidina postao sam slobodan čovjek.“ Kad je 26. studenoga 1987. Carigradski patrijarhat kanonizirao starca Silvana, u povelji o kanonizaciji naglasio je tu univerzalnu dimenziju: starac Silvan je prikazan kao „apostolski i proročki naučitelj Crkve i kršćanskoga naroda“ ne samo za Pravoslavnu Crkvu u strogom smislu riječi nego za sve kršćane svijeta.

NITKO SE SAM NE SPAŠAVA. MOJE SPASENJE NIJE MOJA STVAR, MOJA INDIVIDUALNA BRIGA. TO JE ONTOLOŠKI DOGAĐAJ KOJI SE ODNOŠI NA CIJELO ČOVJEČANSTVO, NA SVEOBUHVAATNOG ADAMA.

MOLITVA ZA CIJELI SVIJET
Posljednja točka našega razmatranja je molitva za cijeli svijet i ljubav prema neprijateljima koja ide s njom. To je molitva koju starac Silvan u raznim oblicima često spominje: *Mi-*

losrdni Gospodine, usliši molitvu moju. Daj da te svi narodi svijeta upoznaju po Duhu Svetomu.

Između riječi „drži duh svoj u paklu“ i ove molitve – a te dvije rečenice sažimlju cjelinu poruke svetoga Silvana – postoji poveznica: prijelaz s osobnoga na ontološko kajanje. To je preobrazba kajanja individualne duše za njezine osobne grijeha u mnogo šire i dublje kajanje za grijeha cijeloga čovječanstva.

Kako je moguće takvo otvaranje, kako je moguća takva preobrazba? To je zapravo vrlo jednostavno. Što se srce kajanjem više čisti od strasti, to više u njemu stanuje Duh Sveti. Što više Duh Sveti djeluje u njemu, što ga više preobražava, to je ono sličnije Kristu, to je više sjedinjeno s Kristom. Što više Krist živi u srcu, to više srce sadrži ono što je Krist proživio u svojoj osobi: sveobuhvatnog Adama, cijelo čovječanstvo, sve stvorenje. Tu dodirujemo puninu, savršenstvo ljubavi.

Starac Silvan, polupismeni ruski seljak koji nije volio novine i koji je, osim svojega kraja, poznavao samo

goru Atos, dostigao je ovu univerzalnu sućut. Vizija Krista, interiorizirana i integrirana u njegovu biću tijekom dugog silaska u pakao, dovela ga je do te ljubavi prema svim narodima svijeta.

LJUBAV PREMA NEPRIJATELJIMA

Poruka starca Silvana je jasna: Čovjek koji po milosti doživi veliko mistično iskustvo ne smije se zatvoriti u svoju ekstazu. Može na neko

Bog je tako ljubio ljude da ih je posvetio Duhom Svetim i učinio ih sličnima sebi. Bog je milosrdan, a Duh Sveti i nama daje moć da budemo milosrdni. Braćo, ponizimo se i pokajmo i srce će nam biti puno sućuti. Tada ćemo vidjeti Slavu Božju koju duh i duša poznaju po Duhu Svetomu. Gospodine, daj da ti se svi ljudi obrate, da svi upoznaju tvoju ljubav i u Duhu Svetomu vide tvoje milo lice. Daj da se svi već ovdje na zemlji raduju tvome licu pa kad te vide onakvog kakav jesi, postanu tebi slični. (*Starac Silvan*)

vrijeme zaboraviti svijet da bi se posve posvetio kontemplaciji, ali se u njoj ne će izgubiti. Mora se vratiti sebi, sjetiti se svega stvorenoga. *Tko je upoznao Boga po Duhu Svetomu, moli i lije suze za cijeli svijet*, piše starac Silvan. Ima smilovanja prema svima, svim ljudima koji trpe zbog svoje oholosti i kojima je uskraćena milost, svim narodima koji trpe zbog gladi i rata. Starac Silvan stalno ponavlja da duša, nošena Duhom Svetim, tuguje kad vidi da netko trpi. Toj osobi i cijelomu svijetu želi milost koju je sama primila. Želi da svi ljudi upoznaju istu sreću, isto blaženstvo, da se pokaju, da vide slavu Božju, da upoznaju njegovo milosrđe, da sa zemlje nestane svaka patnja i svako zlo. Da zavlada mir. Ljubav, prava ljubav, ne podnosi da se i jedna jedina duša izgubi. *Naš brat je naš život*, govori starac Silvan. *Oni, koji su nosili patnju cijeloga svijeta zato što su puni Kristove ljubavi, bit će proslavljeni.*

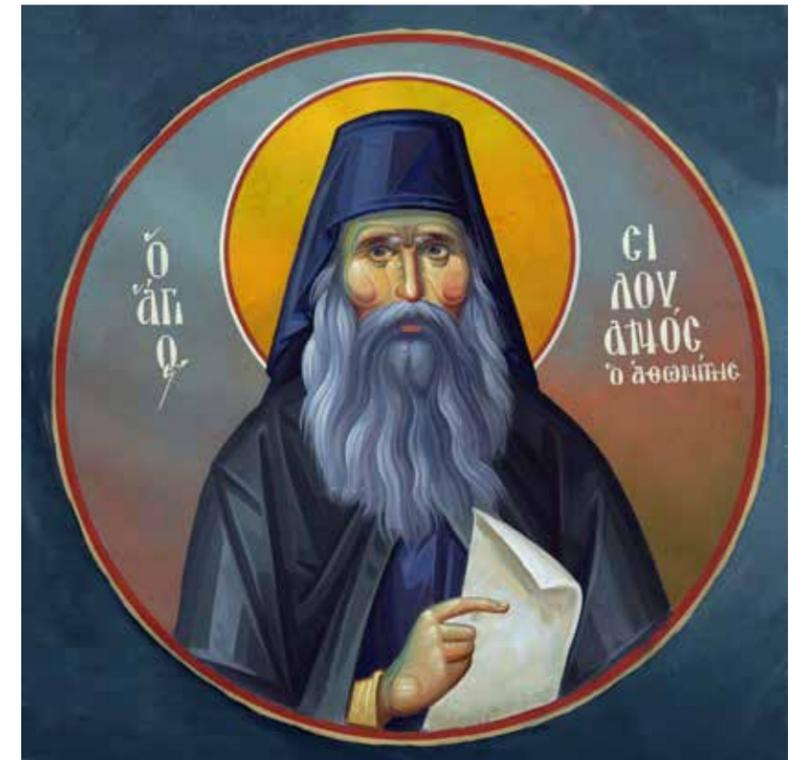
Cijeloga svijeta – znači i neprijatelja (Mt 5, 44), pa čak i demona koji su se udaljili od istine i od ljubavi i tako sami sebe osudili na pakao. Starac Silvan nam govori da je lako ljubiti sveca, ali kako ljubiti velikoga grijehnika koji nas vrijeđa, koji nas prezire, koji nam nanosi zlo, koji proganja Crkvu? Ljubiti svoje neprijatelje znači slijediti Krista koji je umro na križu za spas svojih neprijatelja, Krista koji im je oprostio. Ljubiti svoje neprijatelje znači suosjećati, znati da teško pate zbog svojih strasti i zato moliti za njih. Sveti Silvan ovo je proživljavao i pisao u najmračnijim godinama ruske povijesti, u vremenu staljinističkih čistki. U srcu je poznavao strahovitu patnju svojega naroda. Ljubav prema neprijateljima bila je njegov odgovor na progone kojima je bila izložena ruska Crkva.

Još i više: to je posljedica evanđeoskoga života, krajnji kriterij istinske vjere i ispravnosti našeg duhovnog života, apsolutni dokaz istinskog sjedinjenja s Bogom i prisutnosti njegove milosti u nama. Ljubav prema neprijateljima je ono što svjedoči istinu Crkve, onkraj svih rituala, teoloških konstrukcija i mističkih iskustava.

U tome je starac Silvan neumoljiv, kategoričan: Tko ima snage ljubiti neprijatelje, poznaje Gospodina Isusa Krista u duhu i istini. Tko nema tu snagu, još je u raljama smrti; milost, ljubav Božja još nije u njemu u punini. Drugim riječima, još uvijek nije spoznao Boga kakav jest, još nije „pravovjeran“. Starac dodaje: *Duša koja ne ljubi neprijatelje nikada ne će biti u miru; trpjet će i zbog nje će trpjeti drugi.*

LJUBITI SVOGA BLIŽNJEGA KAO SAMOGA SEBE

Ovdje je riječ o drugoj Kristovoj zapovijedi: „Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe.“ (Mt 22, 39) Ovo „samoga sebe“ ne govori o mjeri ljubavi prema bližnjemu. Govori o ontološkom jedinstvu, konsupstancijalnosti ljudskoga roda koji je podijeljen zbog grijeha, ali obnovljen u Kristu. Ljubiti svoga bližnjega kao samoga sebe znači ljubiti ga kao svoj vlastiti život. To znači, piše otac Sofronij, „poput Krista, koji moli u Maslinskom vrtu, stvarno živjeti cijelo čovječanstvo kao jedan život, jednu narav u mnoštvu osoba. Ako svaka ljudska osoba stvorena na sliku Trojstva uspije sadržavati, uključiti u svoje vlastito postojanje cjelinu ljudskoga postojanja, kao što svaka osoba Trojstva nosi svu puninu Božanskoga bića, onda sve zlo koje se

CARIGRADSKI PATRIJARHAT STARCA SILVANA NAZIVA „APOSTOLSKIM I PROROČKIM NAUČITELJEM CRKVE I KRŠĆANSKOGA NARODA“ NE SAMO ZA PRAVOSLAVNU CRKVU, NEGO ZA SVE KRŠĆANE SVIJETA, NO MOŽEMO SLOBODNO USTVRDITI DA NJEGOVE ZAPISE VIŠE ČITAJU KATOLICI, PROTESTANTI I ANGLIKANCI NEGOLI PRAVOSLAVCI.

događa u svijetu više nije nešto izvan nas, nego nešto kao naše vlastito zlo.“

Da, nitko se sam ne spašava. Moje spasenje nije moja stvar, moja individualna briga. To je ontološki događaj koji se odnosi na cijelo čovječanstvo, na sveobuhvatnog Adama.

Cijelo čovječanstvo, ali i više od toga: sve stvorenje, sve što je Bog stvorio. Starac Silvan nam govori o tuzi koja ga je spopala kad je nepotrebno otrgnuo jedan list sa stabla, o suzama koje je lio tri dana nakon što je smrtno ranio muhu koja mu je išla na živce ili kipućom vodom zalio šišmiše da bi ih se riješio. Piše ovako: *Od toga dana nadalje nijednom stvoru nisam nanio više nikakvo zlo. Duh Božji uči nas ljubiti sve što živi.*

Spasenje ovdje više nije samo ontološki, nego kozmički događaj. Spasenje cijeloga čovječanstva, svega svemira, dio je mojega osobnoga spasenja.

Starac Silvan, kako piše Tomas Merton, istinski je monah. Za starca Silvana, *monah je u biti čovjek koji moli i plače za cijeli svijet*. U tome je Blažena Djeвица Marija njegov primjer, a on je primjer svakom kršćaninu.

Obradila i prevela Lidija Paris

O, narodi zemlje, u suzama pišem ove retke! Moja duša želi da upoznate Gospodina i spoznate njegovo milosrđe i njegovu slavu. Imam sedamdeset i dvije godine; uskoro ću umrijeti i pišem vam o Božjem milosrđu koje mi je Gospodin dao upoznati po Duhu Svetomu. Duh Sveti me naučio ljubiti sve ljude. O, kako bih vas želio odvesti na neku visoku goru da s njezina vrha vidite blago i milosrdno lice Našega Gospodina i da vam srca klikću od radosti! Istinu vam kažem: u sebi ne nalazim nikakvo dobro i počinio sam tolike grijeha, ali ih je milost Duha Svetoga izbrisala. Znam da onima koji se bore protiv grijeha Gospodin daje ne samo oprost nego i više od toga: milost Duha Svetoga ispunja im srca radošću i daje im sladak i dubok mir. (*Starac Silvan*)

FRANJEVCI

U SVETOJ ZEMLJI

FRA ANTONIO
ŠAKOTA

MJESEC LIŠTOPAD POSEBAN JE ZA SVE ČLANOVE FRANJEVAČKOGA POKRETA, I PRVOGA, I DRUGOGA I TREĆEGA REDA, JER ČETVRTOGA TOGA MJESECA SLAVIMO SVETKOVINU NAŠEGA UTEMELJITELJA – SV. FRANJE ASIŠKOGA. Znamo da je asiški svetac boravio i na hrvatskoj tlu, na što smo veoma ponosni. Prije tri godine smo proslavili 800.

obljetnicu Franjine, pa time i franjevačke prisutnosti među Hrvatima, i zahvalili Bogu na svim dobročinstvima kojima nas je obasuo preko onih kojima Franjo bijaše *forma vitae* sve do danas. Međutim, ne treba niti zaboraviti da dolazak na našu obalu ne bijaše njegov cilj. *Protivni vjetrovi* mu ne dopustiše doći na željeno odredište – Svetu zemlju.

No, za zemlju našega otkupljenja

Franjo i njegova braća pobrinuli su se iz Asiza kad im već Providnost nije dala brinuti se o njoj na licu mjesta. Doduše, Providnost ih nije ostavila dugo na čekanju. Naime, 1217. u Asizu je održan prvi Generalni kapitul, upamćen kao onaj *na Rogožinama*, na kojemu je osnovano prvih 11 provincija Reda. Ova se godina uzima kao godina osnutka onoga što mi danas zovemo Kustodija Svete zemlje, jer

se među ovih 11 provincija našla i ona koju dokumenti nazivaju *Siria, Romania ili Ultramarina*, a obuhvaćala je područje cijelog Srednjeg istoka, tj. *Konstantinopol i njegovo carstvo, Grčku i njezine otoke, Malu Aziju, Antiohiju, Siriju, Palestinu, Cipar, Egipat i sav ostatak Levanta*. Zbog svoje povijesno-teološke važnosti smatrana je najvažnijom provincijom Reda, koju i danas svi pripadnici Prvoga franjevačkoga reda trebaju imati posebno na srcu. Također, zbog svoje iznimne važnosti, ona je te 1217. g. povjerena vodstvu brata Ilije, jednoga od vodećih figura prvih franjevačkih godina. Dakako, nije trebalo dugo čekati na hodočašće sv. Franje, koje konačno i uspijeva 1219. g. Poznat je njegov susret sa sultanom Melek al-Kamelom u egipatskoj Damietti, o kojemu nemamo pouzdanih izvora. Također ne znamo točno je li Franjo uspio vidjeti najvažnija sveta mjesta, ali s velikom sigurnošću možemo reći da je kratko vrijeme proveo u Akri, jedinoj preostaloj križarskoj utvrdi koja je bila i najveća luka na ovom području. O njegovu dolasku u zadnje križarsko utočište koje je palo 1291. g. piše akrijski biskup Jakov Vitrijski: *Vidjesmo kako stiže brat Franjo, osnivač Reda manje braće. Bijaše vrlo jednostavan i priprost, ali vrlo ljubazan i drag Bogu i ljudima. Kad je stigao, križari bijahu pod Damiettom; odmah bijaše poštovan od svih.*

Kako već spomenutih, ne posjedujemo pouzdane informacije o Franjinu boravku u Svetoj zemlji ni o detaljima njegova razgovora sa sultanom. Ono pak o čemu povijest Kustodije tako reći više jest neprekinuta franjevačka prisutnost na tom svetom tlu. Smještajući Franjin boravak u Palestini u tadašnji kontekst, nije teško zaključiti kako dolazak franjevaca predstavlja svojevrsni zaokret i u samoj kršćanskoj prisutnosti i djelovanju na Srednjem istoku. Neuspjeh križara bio je i više nego očit. I kad se činilo da kršćanskoj (križarskoj) prisutnosti u zemlji gdje je sve počelo više nema nade, pojavljuju se Manja braća. Uvjeren sam da je sadržaj toga zaokreta u prisutnosti i djelovanju ponajbolje opisan u gore navedenim riječima kojima Jakov Vitrijski opisuje asiškoga sveca. Već tih prvih godina za Franjom na to područje pristižu i drugi franjevci te se nastanjuju u blizini današnje pete postaje Križnoga puta u Jeruzalemu.

Smještajući Franjin boravak u Palestini u tadašnji kontekst, nije teško zaključiti kako dolazak franjevaca predstavlja svojevrsni zaokret i u samoj kršćanskoj prisutnosti i djelovanju na Srednjem istoku.

O važnosti franjevačke prisutnosti govorio je i papa Pavao VI., i to ovim riječima: *Ne bez providnosnog plana, povijesna zbivanja 13. st. dovela su u Svetu zemlju Red manje braće. Sinovi sv. Franje ostali su otada u Isusovoj zemlji kako bi služili mjesnoj Crkvi i kako bi čuvali, popravljali i štitili sveta kršćanska mjesta.*

One koji poznaju redovničku terminologiju ponekad zbunjuje naziv Kustodija Svete zemlje i uvijek pitaju o kojoj bi provinciji ona bila ovisna. Treba reći da je tih prvih tristo godina, sve do 1517., sjedište Provincije Svete zemlje bilo na Cipru, dok je područje Palestine bilo jedna od njenih triju kustodija, nazvana Kustodija Svete zemlje. Taj će naziv zadržati i nakon dobivanja potpune autonomije, postavši provincijom. Dakle, naziv Kustodija ostao je službeni naziv ove provincije zbog samog značenja riječi (custodire – čuvati) koji se podudara i s vrstom djelovanja Manje braće

u Svetoj zemlji: čuvati sveta mjesta. Promijenjeno je samo sjedište središnje kuće provincije, koja se više nije nalazila na Cipru nego u Jeruzalemu, dok je područje djelovanja ove provincije ostalo nepromijenjeno. Također, naziv jedne od triju kustodija postao je naziv čitave provincije. To su dvije temeljne promjene. Što se tiče zadatka čuvanja svetih mjesta, njega je fratrima službeno povjerio papa Klement VI. 1342. g. svojim bulama *Nuper Carissimae (U posljednje vrijeme predragi)* i *Gratias Agimus (Hvalu dajmo)*, u kojima službeno priznaje franjevce kao službene predstavnike Katoličke Crkve u Svetoj zemlji, s posebnim zadatkom čuvanja svetih mjesta i brige oko hodočasnika. Malo prije ove godine, 1335., fratri dolaze u posjed dvorane Posljednje večere i uz nju grade svoj prvi samostan koji je bio središte Kustodije, a poglavar se nazivao *gardijan svetoga brda Siona i groba Gospodina našega Isusa Krista*, na-

živ što ga Kustos Svete zemlje koristi do danas u službenim dokumentima. U tom samostanu boravio je i naš prvomučenik, sv. Nikola Tavelić. U početcima su braća, dok ih je bilo svega 12, upravo iz toga mjesta, kao i prvi učenici, odlazili služiti na ostala sveta mjesta da bi na njima liturgijski djelovali. Nažalost, iz toga samostana bivamo izbačeni 1551. Nakon osam godina boravka kod braće Armenaca dobivamo u posjed samostan sv. Spasitelja, koji je prethodno bio u vlasništvu Gruzijske pravoslavne Crkve, koji postaje i ostaje do danas sjedište Kustodije Svete zemlje u čijem se sklopu nalazi i teološki studij, vrlo vrijedni arhiv i knjižnica te razni drugi uredi kojima je zadatak raditi na promociji Svete zemlje. Ovom valja nadodati da je teritorij Kustodije ostao gotovo istoga opsega kao na samome početku: on obuhvaća Izrael i Palestinu, Jordan, Siriju, Libanon, Egipat, Cipar i Rodos. Kustodija ima svoje samostane i u

mogao biti samo Talijan, njegov vikar Francuz, a ekonom Španjolac. Stoga možemo reći da Kustodija tek danas svoju međunarodnost počinje živjeti punim plućima.

Dakako, franjevačko djelovanje se kroz povijest nadograđivalo na ovaj bitni temelj djelovanja: čuvanje svetih mjesta, liturgijsku animaciju i brigu oko hodočasnika. Vođeni onom starom *secundum loca et tempora* te nadahnuti onom Učiteljevom *budite mudri kao zmije i bezazleni kao golubovi* (Mt 10, 16), franjevci su razvili mnoštvo drugih djelatnosti koje želim ukratko spomenuti. Uz spomenute prvotne djelatnosti (liturgija i hodočasnici) fratri su uvijek i svugdje posebno držali do one *secundum loca et tempora*, tako da se kroz stoljeća djelovanja na ovome području množio i opseg djelovanja. Već sredinom 16. st. fratri počinju osnivati župe. Župno djelovanje na poseban način dolazi do izražaja preko osnivanja i održavanja škola u svakom važnijem mjestu, škola u kojima mladima nastoje pružiti cjelovite odgojne mogućnosti, što je posebno cijenjeno i kod onih koji ne ispovijedaju isti vjeru kao i oni. Početkom 20. st. započinje i plodonosno biblijsko-arheološko djelovanje okrunjeno i osnivanjem *Studiama Biblicama Franciscanuma*, studija koji podjeljuje akademske stupnjeve iz biblijskih znanosti i arheologije. Ne treba zaboraviti ni graditeljske zahvate, posebno plodonosne u istome

može doći do osnovnih informacija o njoj i svemu što pripada nenoj ingerenciji. Da bi se braća što bolje brinula o hodočasnici, počela su graditi i gostinje nazvane *Casanova*, ne po poznatom venecijanskom zavodniku, nego po značenju riječi (casa nova = nova kuća, u odnosu na staru koja više nije zadovoljavala uvjete). Danas ih imamo u Jeruzalemu, Betlehemu i Nazaretu, jednu manju u Ain Karemu i druge koje više nisu u funkciji, kao Ramle i Jaffa.

Na koncu, ovaj kratki presjek povijesti i djelovanja franjevaca u Svetoj zemlji zaključujem riječima sadašnjega kustosa, fra Pierbattista Pizzaballe: *Čuvati znači iznad svega ljubiti, njegovati, imati na srcu, imati blizu. Čuvati za nas danas znači biti na tim mjestima, dajući im život preko liturgije, moleći i animirajući ih. Zadatak Kustodije velika je milost koju nam je Providnost povjerila. No, naša težnja uvijek je usmjerena k osobi Isusa Krista*

drugim dijelovima svijeta, posebno na američkom kontinentu, koji fratrima služe za promociju Svete zemlje i pridobivanje mladih koji žele ostaviti sve, poći za Kristom i služiti mu u *Njegovoj zemlji*. Broj fratara je tristotinjak iz preko trideset zemalja svijeta. Kustodija Svete zemlje je, razumljivo, međunarodno bratstvo, što spada u njezinu bit. Kroz povijest se ta *internacionalnost* očitovala i povlasticama što su ih imala braća iz Italije, Španjolske, Francuske te Njemačke (Belgije), paralelno s utjecajem istih zemalja na ovome području. Tako je po pravu, spomenimo i to, sve do 1986. kustos

razdoblju, pod palicom franjevačkoga trećara Antonija Barluzziija. Oni koji su bili u crkvama koje je sagradio Barluzzi mogli su se uvjeriti kako je liturgijski prostor uistinu mjesto na kojem i sam prostor naviješta. Ni izdavačka djelatnost nikada nije manjkala. Za nas Hrvate važno je spomenuti Bonifacija Dubrovčanina, Kustoda Svete zemlje u dva navrata sredinom 16. st., koji se iskazao i kao izdavač i kao graditelj, kao i Ivana Golubovića, jednog od najvećih, ako ne i najvećeg povjesničara i arhivara u povijesti Kustodije. Glede izdavačke djelatnosti posebno mjesto zauzimaju i vodiči za Svetu zemlju, koji se prevode na više jezika. Njima valja pridodati i časopis *Terra Santa* koji se izdaje na talijanskom, engleskom, španjolskom i francuskom jeziku i donosi uvijek zanimljive novosti vezane uz ovo područje. Treba svakako pohvaliti i web stranicu Kustodije na kojoj se

jer nas ova mjesta moraju podsjećati na Njega. Nazaret, Betlehem, Kafarnaum, Jeruzalem pozivaju na molitvu, ali i na preispitivanje o onom istom Isusu koji je ovdje dovršio svoj ovozemaljski put, te o Crkvi koja na ovim mjestima slavi i slaveći svaki put podsjeća na neki posebni trenutak iz Njegova života. A mi smo bratstvo Reda manje braće koje živeći u Svetoj zemlji čuva, proučava i čini gostoljubivima mjesta koja su izvor kršćanske vjere te, živeći u njima, naviješta čudesa ljubavi Svevišnjega i Svemogućega i Dobroga Gospodina koji je htio upravo ovdje postati čovjekom poput nas za spasenje svih ljudi.

MAJKA BOŽJA JERUZALEMSKA NA TRŠKOM VRHU

SVETIŠTE MAJKE BOŽJE JERUZALEMSKE SMJEŠTENO JE U PREKRASNOM OKOLIŠU PITOMIH „ZAGORSKIH BREGA“, ODAKLE POGLED SEŽE NA STRAHINJČICU S JEDNE, A NA KRAPINU I DOLINU KRAPINJČICE S DRUGE STRANE.

Pobožni hodočasnik tamo ne ide usput. Osim što će ponajprije okrijepiti dušu pred čudotvornim kipićem Majke Božje Jeruzalemske i obogatiti se upoznavanjem čudesne povijesti toga kipa i njezina prošteništa, bit će nadahnut i jedinstvenim intimnim ugođajem koji oduševljava ljepotom djela Božjega i djela vjerničkih ruku.

Ako ste se ondje zatekli prvi put, može vam se dogoditi da u baroknoj raskoši glavnoga oltara i ne uočite kip Gospe Jeruzalemske jer je doista malen, svega dvanaestak centimetara velik, poput suvenirskoga kipića kakav dono-

FRA KARLO
LOVRIĆ

simo iz marijanskih svetišta. Svi su kipovi na oltaru, pa čak i oni mnogobrojnih anđelčića, veći od njega. Morate stoga nekoga pitati gdje je ili koristiti kakav vodič. Može vam se lako dogoditi i da odete, a da ga niste uočili. Nezaboravan je doživljaj ovdje i na velikim proštenjima kad se tisuće duša ujedini u žarku molitvu i pjesmu, što je draž kakvu može pružiti samo marijansko prošteništa. U svetištu se održavaju proštenja na Duhove, prve nedjelje u lipnju, u nedjelju nakon blagdana sv. Margarete (odnosno Majke Božje Karmelske), u nedjelju poslije Božjeg Lica, poslije Bartolova, poslije blagdana Male Gospe, te Zahvalnica u zadnju nedjelju mjeseca listopada. Na dan proštenja svete mise su u 7.00, 9.00 i 11.00 sati, a ostale nedjelje – od početka svibnja do kraja listopada – sv. mise su u 11.30 sati.

Predaja

Sve je počelo već davne 1669. g. kad je franjevački brat Joakim s Gospodnjega groba (ali i mjesta njegova uskrsnuća) iz Jeruzalema donio svome bratu Nikoli Balagoviću kipić Majke Božje. Bogobojzni Nikola priredi u svojoj kući lijep oltarić na koji izloži taj samo 12 cm velik kipić oko kojeg se okupljala cijela obitelj, a kasnije i mnogi susjedi, moleći se Majci Božjoj, tražeći njezin zagovor i njezinu pomoć.

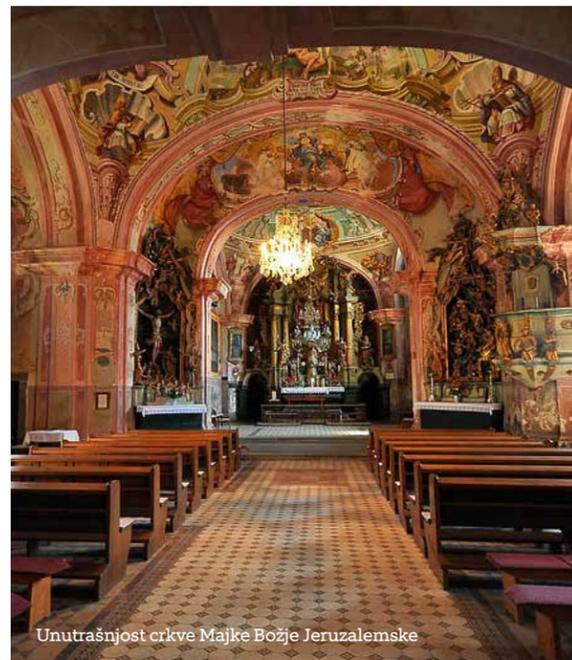
Dogodilo se, nažalost, da je u požaru izgorjela njihova kuća, ali je kipić ostao neoštećen. Tada su ga stavili na obližnje drvo te su se pred njim okupljali i mnogi prolaznici i častili Blaženu Djevicu Mariju, majku Isusovu. Sve ih je više svjedočilo da ih je Majka Božja uslišala u njihovim molitvama i spasila iz raznih nevolja: od tjelesnih i duševnih bolesti, od bolesti stoke i drugih raznih nevolja.

Godine 1743. stočna se kuga svom žestinom obori na Hrvatsko zagorje. Zaprijetila je propast ionako siromašnim građanima Krapine. U toj tjeskobi zavapiše Krapinjani za pomoć s neba, jer drugo im nije ni bilo preostalo. Na nagovor tadašnjeg župnika Stjepana Fučeka pošli su 16. studenoga 1743. g. u velikoj zavjetnoj procesiji na Trški Vrh, čudotvornoj Gospi Jeruzalemskoj. Bila je to prva javna procesija koju su predvodili župnik i članovi krapinskoga gradskog poglavarstva. Kroničar je zabilježio da je čudotvorna Gospa doista učinila čudo. Poslije toga zavjeta u cijeloj krapinskoj župi nije od stočne kuge uginulo nijedno živinče! Svi su to doživjeli kao milosno uslišanje Majke Božje. Glas se proširio cijelim Zagorjem, pa i izvan njega, te je naglo porastao broj hodočasnika na Trški Vrh iz cijeloga Zagorja i ostalih hrvatskih krajeva te iz Stajerske.

Sve se je to snažno dojmilo žitelja krapinskoga kraja pa odlučiše na Trškom Vrh u sagraditi crkvu u čast Gospe Jeruzalemske.

Crkva Majke Božje Jeruzalemske na Trškom Vrh ugrađena je u baroknom stilu. Njezina je gradnja započela 1750., dok je župom upravljao vlč. Nikola Gorup, a posvećena je već 1761. godine. To je hodočasnička crkva u kojoj se štuje Blažena Djevica Marija, Majka Božja Jeruzalemska. Gradnja je započela 1750. godine, a već za dvije godine mogli su u crkvu svečano postaviti Marijin kip i od tada započinju hodočašća u ovu crkvu.

Unutrašnjost crkve Majke Božje Jeruzalemske

Marija uslišava one koji joj se mole. Mnogi i danas ovdje doživljavaju duhovnu utjehu i radost što su Marijina djeca, jer ona je Isusova majka i naša nebeska majka. Ona nas preporučuje Isusovoj dobroti i Božjem milosrđu.

Glavni oltar posvećen Majci Božjoj Jeruzalemskoj izrađen je u Grazu, a pokrajnji u Zagrebu u radionici Antuna Merzija. To su oltar sv. Križa (dar Josipa Jelačića i njegove supruge), oltar Kraljice sv. Krunice, Četrnaest sv. Pomoćnika i sv. Ivana Nepomuka. U kapeli koja je sagrađena izvana je oltar Majke Božje Karmelske.

Zidove i stropove oslikao je Antun Lerchinger, slikar iz Rogatca, učenik najvećeg hrvatskog baroknog slikara Ivana Rangera. Freske prikazuju događaje koji su povezani s nastankom ovoga svetišta kao i prizore iz Svetoga pisma koji se odnose na Blaženu Djevicu Mariju i njezinu ulogu u povijesti spasenja. Ovakav način ilustracije biblijskih događaja i likova naziva se „biblia pauperum“ (tj. biblija siromašnih).

Orgulje koje su među najvrjednijima u Hrvatskoj izradio je Antun Roemer, graditelj iz Graza. Crkvu je 1761. godine posvetio beogradski biskup Stjepan Puc.

Uz svetište je uređen i križni put čije su postaje vrijedno umjetničko djelo, a izradio ih je akademski slikar Eugen Kokot po idejnim crtežima akademskog slikara Ivana Lovrenčića. U svetištu se prigodno održavaju razne priredbe i koncerti, osobito koncerti na orguljama.

MOTORIZIRANO VOZOAČAŠĆE U TRŠKI VRH

Od 1968. godine kod Majke Božje Jeruzalemske u Trškom Vrh održava se neobično proštenje motoriziranih hodočasnika. Nakon nekoliko godina ustalilo se da se vozačašće održava svake prve nedjelje u lipnju. U Trški Vrh te nedjelje dolaze proštenjari svojim automobilima i motorkotačima, moliti Gospu za zaštitu u prometu te blagoslov za sebe i svoja vozila. Tijekom vremena broj se motoriziranih romara povećavao. Glas Koncila je izvijestio 1991. g. da je bilo čak 1 000 automobila, svih hrvatskih registarskih tablica. Nesumnjivo su pokretači i organizatori vozačašća bili nadahnuti Duhom, onim odozgor.

Izvor: www.min-kulture.hr, www.zupa-krapina.hr

SVOJ DOLAZAK KAO HODOČASNIK ILI KAO TURIST MOŽETE NAJAVITI, I O SVEMU SE DOGOVORITI, NA BROJ TELEFONA ŽUPNOG UREDA KRAPINA 049/371 456, ILI KOD ZVONARA ANTUNA GUMBASA 049/370 285.

Jesu li **štovati** – **poštovati**, **štovanje** – **poštovanje** potpune istoznačnice?

Dragi čitatelji, obećao sam nastaviti jezično razmišljanje o Gospinim blagdanima, mjesecima i danima i hoću, ali sam iz više razloga odabrao glagole *štovati* – *poštovati* i njihove izvedenice. U uskoj vezi s njima su i glagoli *častiti*, *veličati*, *slaviti*, *obožavati*, *klanjati se* i njihove izvedenice.

MILE MAMIĆ

NA OVO RAZMIŠLJANJE IZRAVNO ME JE POTAKAO ČLANAK LIDIJE PARIS MAMA ILI ABBA?

A praktični razlog da o tom sad razmišljamo jest što se bliži blagdan Svih svetih i Dušni dan kad su nam svi ti glagoli u tom zagrljaju vremenitosti i vječnosti posebno potrebni i bliski.

S pravom se može postaviti pitanje: Jesu li glagoli *štovati* i *poštovati* potpune istoznačnice? Postoji li među njima stanovita razlika? Kako je s drugim riječima u paru: *štovanje* – *poštovanje*, *štovani* – *poštovani*, *sa štovanjem* – *s poštovanjem*?

Nesvršeni glagol *štovati* znači „iskazivati komu ili čemu čast, častiti koga ili što“.

Usporedo s njim postoji i drugi, prefigirani lik toga glagola – *poštovati*, koji je također nesvršen. Oba glagola vrlo su stara. Značenje im je u biti jednako. Uz jedan i drugi objekt može biti živo i neživo, sve ono što nam je sveto. U praksi se to relativizira, ovisno o tom što je komu sveto.

Ipak valja istaknuti da se značenje blago diferencira, pogotovo u novije vrijeme, kako je to istakao i prof. Marko Kovačević u knjizi *Hrvatski jezik između norme i stila* (Zagreb, 1998.). Može se primijetiti da u suvremenom hrvatskom književnom jeziku postoji stanovita težnja da se raspodjela tih glagola, pa i njihovih izvedenica razlikuje po objektu: uz glagol *štovati* objekt je uglavnom Bog (dakle u vjerskom smislu, iskazivati kult), a objekt glagola *poštovati* uglavnom je čovjek. Ukratko: Štujemo Boga, a poštujemo čovjeka. Valja istaknuti da katoličkim

i pravoslavnim kršćanima kao objekt uz glagol *štovati* može biti i Majka Božja, sveci, svete moći itd., dok se evangelici (protestanti) i njima bliže crkve tome protive, pridržavajući to samo za Boga. Neki bi se katolici u svojem ekumenskom žaru htjeli prikloniti protestantskom shvaćanju (*štovati* samo Boga). Nisu svjesni da se time udaljuju od pravoslavnih kršćana. S tim u vezi pade mi na pamet jedna jezična zgoda. Srbi su nas pitali zašto *vlak* kad imamo *voz*? Zar ne bi bilo bratskije uzeti *voz*? Onda je prof. Brozović odgovorio re-toričkim pitanjem: „A zašto bi linija Zagreb – Beograd bila bratskija od linije Zagreb – Ljubljana?“

Pravi, iskreni, istinski ekumenizam jest i prihvaćanje razlika, različitih pogleda, poimanja. Dobro je raščićavati, bistrirati pojmove i nazive za njih, ali se i to lako može pretvoriti u puko mudrovanje i cjepidlačenje.

Ta, Bog može i od kamena stvoriti djecu Abrahamovu (ali bi im bili geni kameni). Krist se ipak nije utjelovio u kamenu nego u krlju Djevice Marije. Sveci su svojim životom proslavili Boga. Bog je Ljubav. Bog (Ljubav) ne će biti ljubomoran što častimo Mariju i svece. Hoćemo li to čašćenje nazvati *štovanjem* ili *poštovanjem*, manje je važno pitanje.

Zar se ta dva oprečna gledišta ne bi mogla pomiriti tako da *štovati* u užem smislu možemo samo Boga, a *štovati* u širem smislu možemo i miljenike Božje (Mariju, svece)?!

Riječi *bogoštovlje* i *strahopoštovanje* pokazuju da Boga možemo *štovati* i *poštovati* predma mi se ne sviđa

poštovanje iz straha nego iz čiste ljubavi.

Više je razloga da se to razlikovanje ne može sasvim dokrajca provesti:

1. Svojevrsna neutralizacija između Boga i čovjeka. Kako se u Kristu ujedinjuje Bog i čovjek, i ta se razlika neutralizira: Krista možemo *štovati* i *poštovati*. Čovjekovo pokristovljenje je stanovito čovjekovo pobožanstvenjenje (ne mislim u ontološkom smislu). O poistovjećivanju s Kristom tako rječitno, zanosno, snažno na više mjesta govori Pavao i ističe da smo „hram Duha Svetoga“.

2. Svojevrsna neutralizacija između živih i mrtvih/pokojnih. Neutralizaciji moguće značenjske razlike pridonose i pokojnici, pogotovo sveci. Puno je ljudi koji žive Boga, koji zrače Bogom, njegovom ljubavlju i dobrotom, darivanjem i sebe-darjem. Fra Zvezdan Linić je znao reći: „Ja sam samo Isusov magarac. Stavljam mu se na raspolaganje. Želim mu poslušno služiti.“ Hvala Bogu, bilo je i ima još takvih. Osim *štovanja* svetaca, to se često proširuje na pokojnike uopće (zajedništvo svetih).

Prisjetimo se kako Preradović pjeva: „Svaki narod koji mrtve štuje na prošasti budućnost si kuje.“ Moglo bi se, doduše, reći da je uzeo kraći lik glagola radi sroka: *štuje* – *kuje*.

Vjerojatnije je ipak da je to zbog kulta mrtvih. Kristovim utjelovljenjem donekle se neutralizira granica između Boga i čovjeka, a njegovim uskrsnućem dobrim se dijelom neutralizira granica između života i smrti, pa i između živih i mrtvih.

Sve je to razlogom da se navedena razlika ne može sasvim strogo postaviti kao da bi *štovati* bilo vezano samo za Boga (božansko i kvazibožansko, nadnaravno) kao objekt, a *poštovati* samo za čovjeka (ljudsko, naravno).

Valja istaknuti da je u nekoliko prijašnjih desetljeća, posebno u socijalističkom razdoblju, češće bio u uporabi glagol *poštovati* i njegove izvedenice (*poštovanje*, *poštovani*...). U novije vrijeme glagol *štovati* i njegov niz postali su češći, pogotovo u obraćanju na početku pisma ili u kakvoj emisiji (npr. *štovani* gospodine, *štovana* gospođo, *štovani* slušatelji, *štovani* gledatelji...). Moždna baš zato što je to bilo nekako potisnuto, pa se moglo pomisliti da je to hrvatskije, što ipak nije točno. Mogli su biti posrijedi i stilski razlozi da se počela davati prednost nizu *štovati*–*štovani*–*štovanje* po načelu: ono što je rjeđe, to je ljepše.

Ali ne valja ni s tim pretjerivati jer se opet može dogoditi obrnuto.

Koliko god bila prihvatljiva težnja da se ta dva niza po spomenutom kriteriju razlikuju tako da bi *štovati* bilo za Boga, Majku Božju i svece, a *poštovati* za čovjeka (što se i zbiva vrlo često), ne smijemo zanemariti ni to da se zbog navedenih kristoloških i drugih razloga spomenuta težnja ne može uvijek provesti (što se rjeđe zbiva). A kad je to već tako, mogu se u neposrednoj blizini u stilske svrhe članovi jednoga i drugoga niza naizmjenice upotrebljavati, pa se može u obraćanju uzeti glagolski pridjev od jednoga i drugoga glagola: *štovane* gospođe, *poštovana* gospođo, ili obrnuto: *poštovane* gospođe, *štovana* gospođo.

S tim u vezi valja reći još nešto. U početku agresije na Hrvatsku često se čuo od nesretnoga Rašete glagol *ispoštovati*. Ponekad su to preuzimali i naši pregovarači i izvjestitelji. Tako se često i u hrvatskom čula ta riječ. Brodnjak taj glagol smatra srbizmom, pa umjesto njega nudi u hrvatskom: *poštovati*, *održati*, a umjesto izraza *ispoštovati rok* hrvatski bi se reklo: *održati rok*, učiniti nešto u predviđenom roku. *Ispoštovati* značilo bi „dovršiti poštovanje“. Ono se nikad ne smije dovršiti. Boga i čovjeka *štovati* nam je i *poštovati* uvijek.

PAPA U SAD

Ono što u medijima nismo čuli niti ćemo čuti

S aspekta kulture života i općenito životnih vrijednota papa Franjo se u američkom Kongresu i UN-u založio za:

- pravo na život nerođenih
- brak muškarca i žene
- obitelj kao stožernu jedinicu stabilnoga društva
- primat roditelja (obitelji) pred državom u obrazovanju djece
- protiv ideološke kolonizacije (svjetonazorsko ucjenjivanje siromašnijih država nametanjem, kako reče, „anomalijskih životnih stilova“)

U KONGRESU SAD-A (24. 9. 2015.)

PROTIV ABORTUSA: „Zlatno pravilo (Čini drugima ono što bi htio da drugi čine tebi. Mt 7, 12) također nas podsjeća na odgovornost u zaštiti i obrani ljudskog života u svakoj fazi njegova razvitka.“

OBITELJ: „Ipak, ne mogu sakriti svoju zabrinutost za obitelj, koja je ugrožena kao nikada do sada, iznutra i izvana. Temeljne sveze dovedene su u pitanje, kao i sama osnova braka i obitelji...“

„Možemo reći da živimo u kulturi koja vrši pritisak na mlade da ne osnivaju obitelji zbog manjka mogućnosti za budućnost. Ta ista kultura predstavlja se drugima s toliko mnogo drugih opcija koje, također, odvrćaju od osnivanja obitelji.“

U UN-U (25. 9. 2015.)

OBRAZOVANJE: „To pretpostavlja i zahtijeva pravo na obrazovanje – posebice za djevojke (koje su negdje isključene) – koje je osigurano, prije svega, poštivanjem i osnaživanjem primarnog prava obitelji na obrazovanje svoje djece, kao i prava Crkve i ostalih društvenih

skupina na potporu i suradnju s obiteljima u obrazovanju djece.“

OBITELJ: „Vladajući moraju učiniti sve što je moguće da bi osigurali svaki minimum duhovnog i materijalnog potrebnog za život u dostojanstvu te stvaranje i podupiranje obitelji koja je prvotna stanica svakog društvenog razvoja.“

RODNA IDEOLOGIJA I PRAVO NA ŽIVOT: „Borba protiv isključivanja zahtijeva priznanje moralnoga zakona upisanog u samoj ljudskoj naravi, što uključuje i naravnu razliku između muškarca i žene i potpuno poštivanje života u svim njegovim fazama i veličinama.“

PRAVO NA ŽIVOT: „Zajednički dom svih muškaraca i žena mora nastaviti rasti na temeljima ispravnog shvaćanja jedinstvenog bratstva i poštivanja svetosti svakog ljudskog života, svakog muškarca i žene, siromašnih, starih, djece, nemoćnih, nerođenih, neza-poslenih, napuštenih, onih koji se osjećaju odbačeno jer ih se smatralo samo dijelovima statistike.“

IDEOLOŠKA KOLONIZACIJA: „Bez prepoznavanja određenih neospornih prirodnih etičkih granica i bez trenutne ugradnje tih stupova cjelovitog ljudskog razvitka, ideal „očuvanja nadolazećih naraštaja od ratne pustoši“ i „promicanje društvenog napretka, boljega životnog standarda i većih sloboda“ (Preambula Povelje UN-a), u opasnosti je da postane nedostižna iluzija, ili još gore, pusta tlapnja koja služi kao izgovor za sve tipove nasilja i korupcije, ili za provođenje ideološke kolonizacije nametanjem anomalijskih modela i životnih stilova koji su strani ljudskom identitetu i što je, naposljetku, neodgovorno.“

Preuzeto s portala vigilare.org

DUHOVNOST PRIRODE PAPE FRANJE

U CJELOVITOJ DUHOVNOSTI „CJELOVITA EKOLOGIJA“

18. lipnja ove godine objavljena je okružnica ili enciklika pape Franje „Hvaljen budi (Laudato si) – o skrbi za naš zajednički dom“. Naslov enciklike je vrlo prepoznatljiv. Papa ga je uzeo iz dobro poznatoga Hvalospjeva stvorenja sv. Franje Asiškoga. Enciklika je u crkvenoj i društvenoj javnosti s nestrpljenjem očekivana, a njezino objavljivanje naišlo je na iznimno velik odjek. U Italiji je najprodavanija knjiga s područja esejistike.

FRA BOŽE
VULETA

MOGLO SE OČEKIVATI DA ĆE PAPA U SVOJOJ EKOLOŠKOJ ENCIKLICI LAUDATO SI PRIMIJENITI CJELOVITI PRISTUP, ALI SE NIJE ZNALO HOĆE LI KORISTITI U EKOLOŠKOJ ZNANOSTI VEĆ POZNATU I KORIŠTENU SINTAGMU INTEGRALNE, CJELOVITE EKOLOGIJE. Pojam „cjelovita ekologija“ u enciklici je upotrijebljen na deset mjesta, dapače, čitavo četvrto poglavlje Papa je naslovio „Cjelovita ekologija“. U tom poglavlju Papa u pet podnaslova obrađuje (1) Ekologiju okoliša, ekonomsku ekologiju i ekologiju društva, (2) Kulturnu ekologiju, (3) Ekologiju svakodnevice, (4) Načelo općega dobra, (5) Međugeneracijsku pravednost, a sve to, zajedno s radošću i mirom (230), povezuje s integralnom ekologijom.

Papa u cijeloj enciklici opetovano ističe kako je sve međusobno povezano. Ističe povezanost svih ljudi s ostatkom Božjega djela u prirodi: „Mi smo dio prirode, uključeni smo u nju i tako smo u trajnoj interakciji s njom.“ (139) Govoreći o ekološkoj i društvenoj krizi, Papa ističe da se radi o jednoj kompleksnoj krizi, zato i traženje rješenja iziskuje „cjelovit pristup borbi protiv siromaštva, vraćanju dostojanstva isključenima i istodobno zaštiti prirode“ (139). „Samo naše postojanje ovisi o toj cjelini.“ (140) Stoga Papa kaže da ljudske odluke, osobito one s obzirom na proizvodnju i potrošnju, imaju neizbježne učinke na okoliš. Zloporabu prirode Papa povezuje s „magičnom strukturom tržišta“ koja daje prednost profitu pred dobrom siromašnih (190). Bezglava utrka za novcem

zanemaruje egzistencijalne potrebe rubnih te istovremeno razara zemlju s njezinom biološkom raznolikošću. Papa potiče na izgradnju svijesti o međusobnoj povezanosti čovjeka, ekonomije, ekologije, politike i svih stvorenja.

Pozivajući se na nauk Benedikta XVI., Papa ističe da „Ljudska ekologija uključuje također nešto vrlo duboko: nužan odnos između ljudskoga života i moralnoga zakona“ (155), što je „neraskidivo povezano s općim dobrom, načelom koje ima središnju i ujedinjujuću ulogu u socijalnoj etici“ (156), načelo zbog kojeg je neprihvatljivo stanje u kojem je „veći broj ljudi lišen temeljnih ljudskih prava i odbačen“. Odatle proizlazi obveza solidarnosti i „povlašteno opredjeljenje za našu najsiromašniju braću“ (158).

Već je na samim početcima enciklike Papa istaknuo sv. Franju Asiškoga, koji je svojom ljubavlju prema Božjem djelu u prirodi pokazao kako je „nedjeljiva veza između skrbi za prirodu“ na jednoj strani, „s pravdom za siromašne, s društvenom zauzetošću i nutarnjim mirom“ s druge strane (10). Pritom Papa iznosi razumnju kritiku kapitalizma, ukazujući na ograničenja tržišta, osobito onoga koje nema u vidu potrebe siromašnih: „Profit ne može biti jedini kriterij“ pri donošenju ključnih odluka (187). „Ekonomska ekologija“ u svom polazištu ima širu viziju stvarnosti (141) od tržišne ekonomije u kojoj nedostaje cjelovit pristup u kojem je „zaštita okoliša ‘sastavni dio procesa razvoja i ne smije se promatrati zasebno‘“, referirajući se pritom na Deklaraciju o okolišu i razvoju s konferencije u Riu 1992 (141).

Nužnost integralne ekologije proizlazi i iz moralnoga aspekta enciklike u kojoj Papa iz „mudrosti biblijskih izvještaja“ definira grijeh kao prekid triju bitnih odnosa: odnosa čovjeka „s Bogom, bližnjima i sa zemljom“ (66). Biblija kaže da su „ta tri bitna odnosa raskinuta, ne samo izvana nego i u nama. Taj raskid je grijeh.“ (66) Grijeh, dakle, ima trodimenzionalnu strukturu. Teološki gledano grijeh je u suprotnosti s naravi Svetoga, s naravi Boga koji je u kršćanstvu trojstven, Trojedini. To možemo nazvati teološkom nužnošću integralne ekologije.

Papino promišljanje zaštite okoliša općenito, a napose njegov govor o integralnoj ekologiji, proizlazi upravo iz te-

ologije Trojstva. Na njoj je fundirana i „globalna solidarnost“ jer Papa kaže da je svijet splet odnosa stvorenih prema božanskom uzoru te da čovjek u življenju tih odnosa „prihvaća onu trinitarnu dinamiku koju je Bog utisnuo u nje-ga u trenutku stvaranja. Sve je povezano, i to nas poziva da sve više rastemo u duhovnosti globalne solidarnosti, koja izvire iz otajstva Presvetoga Trojstva.“ (240)

Može se dapače ići još dalje i zaključiti da Papa iz „cjelovite teologije“ prelazi na nužnost cjelovite ekologije. U tom smislu treba razumjeti i Papino pozivanje na teologiju Teilharda de Chardina i njegovu misao o tome kako je euharistija znak posvećenja cjelokupnoga kozmosa, kao i mističku mudrost sv. Ivana od Križa: „Sve živo što postoji jest Bog.“

Tu sponu „cjelovite teologije“ i „cjelovite ekologije“ Papa kao da potkrjepljuje učenjima iz drugih religija i svjetonazora o povezanosti svega stvorenoga. Zato Papa smatra neophodnim posegnuti i za umjetnošću i poezijom naroda i civilizacija izvan kršćanskoga konteksta, kao i za njihovim unutarnjim životom i duhovnošću koja proistječe iz odnosa prema prirodi. Istovremeno i njih poziva na promicanje „cjelovite ekologije“ time što ukazuje na žurnu potrebu suradnje oko promjene tehnokratske paradigme koja se nameće svijetu kao vjera u tehnološki i ekonomski napredak.

Papa napokon ističe da „cjelovita ekologija iziskuje otvorenost prema kategorijama koje nadilaze jezik egzaktnih znanosti ili biologije“ (11). U tom kontekstu Papa posebno ističe duhovnost prirode sv. Franje Asiškoga koji je u susretu s različitim stvorenjima bio potican da u svoj hvalospjev Bogu uključi „glasove“ svih stvorenja. Stoga ga Papa naziva primjerom „*par excellence*“ brige za ono što je slabo i jedne cjelovite ekologije, življene s radošću i vjerodostojno“ (10). Na tom tragu Papa zaključuje: „Kao kršćani također smo pozvani ‘prihvatiti svijet kao sakrament zajedništva, kao naličje dijeljenja s Bogom i bližnjim u globalnim razmjerima.’“ (10) „Cjelovita ekologija također zahtijeva da odvojimo vrijeme kako bismo vratili vedar sklad sa stvorenim svijetom, razmišljali o našem načinu života i našim idealima, uronili u kontemplaciju Stvoritelja koji živi među nama i u onom što nas okružuje i čija ‘se prisutnost ne smije neprirodno stvarati, već treba biti otkrivena i pronađena.’“ (155)

Ne bi li stoga bilo logično pitanje: Ako se zbog nedostatka cjelovitoga odnosa prema prirodi i društvu događaju tolike štete, kolika li je mjera podijeljenosti u ljudskom duhu? A k tome možemo pridružiti zaključak: Koliko li nam je potrebna cjelovita duhovnost kako bismo mogli odgovoriti izazovima „cjelovite ekologije“!?

FRA MARIO
CRVENKA

Marijino ime upisano u biljkama

KOREN DEVICE MARIJE

Potentilla erecta (P. tormentilla)

NAŠ NAROD, KOJI JE NA POSEBAN NAČIN POVEZAN S OKOLIŠEM, MARIJINIM IMENOM NAZIVA NE SAMO BILJKE NEGO I ŽIVOTINJE I MINERALE. Nazivajući u ovom slučaju biljke njezinim imenom, želi upozoriti na nju kao najveći putokaz na našem putu s Kristom prema Ocu u snazi Duha Svetoga. Stoga, opisujući biljke koje nose Marijino ime, želim doprinijeti da, obraćajući se Kristovoj Majci, što više spoznamo i upoznemo koju nam je ljubav Otac iskazao – upravo po prirodi.

NARODNA IMENA

hrvatski: Koren Device Marije, petolist, srčenjak, petoprst
njemački: Marienreinigung, Marienblatt
češki: Matki božij paležek
talijanski: Man d’la Madonna u Bolonji: zenq’ didi d’la Madonna (može je da se ovdje misli na *Potentilla reptans*)

OPIS BILJKE

Petoprst je biljka trajnica s razgranatim podankom koji je izvana smeđ, a na presjeku crven, s jednom ili više u obliku koncentričnih krugova raspoređenih svjetlih zona. Biljka nema posebnog mirisa dok je miris korijena jako mirisav. Listići stoje kao prsti na ruci (a odatle biljci i ime), sa žutim cvjetovima, koji su građeni

na osnovi broja 4 (iznimno 5). Palistići su veliki, dlanoliko rascijepani. Spada u porodicu Rosaceae. Biljka je ljekovita time da se sabire podanak (Rhizom *tortentillae*) koji sadrži između ostalog glikozid *tortentilin*, elagnu i kinovu kiselinu, kalcijev oksalat. O njezinoj ljekovitosti piše Hieronymus Bock (oko 1530.): „Peto-prst ne treba nikada zaboraviti; iz njega se priprema lijek protiv otrova i kuge.“ Poznat je kao lijek protiv krvarenja, vanjskih i unutrašnjih upala. „Gučogoranska likaruša“ ga spominje kao lijek protiv krvarenja crijeva, kod osipa, opekline, proljeva, katarata želuca.

ZANIMLJIVO

Zbog njegove velike ljekovitosti – pogotovo kad se korijen rasiječe, iz njega curi ljekovit sok – možda mu je narod i dao ime *Koren Device Marije*, jer iz nje kao iz Jesijina korijena izlazi lijek cijeloga svijeta. Isus Krist, naš Bog, Gospodin i brat. To nam predočava i antifona u večernjoj molitvi Časoslova od 19. prosinca:

O slavni Jesin korijene, što naroda si barjak svih, pred kojim tih će postati i glas sa usta kraljevskih, kog’ molit svi će narodi: ne kasni, dođi, izbavi iz nevolja nas premnogih.

SVEMOĆ MEDIJA I NEMOĆ OBIČNIH LJUDI

Mediji određuju što se dogodilo a što nije, jer ono o čemu ljudi nisu čuli kao da se nije ni dogodilo. U samo nekoliko dana od nekoga mogu stvoriti općepoznatu i popularnu osobu, a nekoga mogu kroz samo nekoliko novinskih naslova doslovce uništiti.

KRIVOTVORENJE INFORMACIJA

Umjesto informacije mediji sve češće objavljuju senzacionalističke informacije s vrlo malo stvarnih uporišta. Naslovi koji prodaju novine postaju konstrukcije bez stvarnog uporišta u tekstu. Naslovna informacija u velikom broju slučajeva temelji se tek na pretpostavkama. Sugovornicima se često doslovce stavljaju riječi u usta, odnosno nerijetko im se pripisuje ono što uopće nisu rekli ili se njihove riječi interpretiraju tako da ne odgovaraju izrečenome, o čemu svjedoče mnogobrojni demantiji. Također se često nečije riječi stavljaju u posve drukčiji kontekst, kojim se nastoji izgraditi unaprijed planirana priča ili se manipulira izvadcima iz konteksta. Zanimljivo je da u hrvatskim medijima objavljivanje neistina djeluje po zakonu spojenih posuda, odnosno objavljenu laž u jednom mediju ostali mediji prenose vrlo brzo, bez ikakve kritičke prosudbe i provjere istinitosti, ili na njoj grade zaključke i komentare uzimajući je „zdravo za gotovo“. Ivan Miklenić, glavni urednik *Glasa Koncila* (25. ožujka 2007.) opisao je taj model na primjeru izvještavanja o Crkvi: „Jedan ili dvojica novinara objave svoj tekst u dnevnim novinama kao vijest iz Crkve polazeći od stvarnog crkvenog događaja, ali prešućujući bit toga događaja, ističući nešto sasvim rubno i krivotvoreći – nekad manje, nekad više – neki od crkvenih stavova, tako da korisnik medija u biti dobiva dezinformaciju. Potom slijedi drugi val u koji se najčešće uključuju televizije koje priređuju rasprave, ne o onome što se u Crkvi stvarno dogodilo ili što je u Crkvi stvarno rečeno, nego o krivotvornim prvim (dez)informatora, a u tim raspravama najčešće sudjeluju i oni koji ne samo da ne poznaju Crkvu, crkvenu misao i kršćanstvo nego koji su unaprijed protiv svega što je crkveno i kršćansko. U tome drugom valu javljaju se i „komentatori“ koji onda, polazeći od te krivotvorine, dijele lekcije Crkvi i produbljuju dezinformiranost javnosti, često pri tom ne uvažavajući u međuvremenu objavljena crkvena objašnjenja ni ispravak netočnosti.“

BOŽO SKOKO

HRVATSKI MASOVNI MEDIJI NA DNU LJESTVICE POVJERENJA

O srozavanju novinarske profesije u Hrvatskoj svjedoči i činjenica da su hrvatski masovni mediji na dnu ljestvice povjerenja u institucije u Hrvatskoj, a poznato je da mediji bez povjerenja primatelja te ugleda i kredibiliteta gube svoju ulogu i društveno značenje. Istodobno naklada tiskanih medija prema ukupnim pokazateljima u Hrvatskoj kontinuirano pada, pa se čini da sami građani kažnjavaju trend pada profesionalnosti hrvatskih medija. Zašto novinari objavljuju neistine? Na to pitanje odgovor je pokušao dati profesor Stjepan Malović: „Brz put do slave i uspjeha jedan je od mogućih odgovora. Ništa nije lakše negoli objaviti poluistinu ili nepotpunu istinu. Novinarstvo je prepuno primjera koji sramote struku i srozavaju ugled novinara koji svoj rad temelje na povjerenim podatcima.“

NEPOŠTIVANJE ETIČKIH KODEKSA

Kako bi spriječile kršenje etičkih standarda te povrede temeljnih prava i sloboda građana, odnosno narušavanje njihova dostojanstva, privatnosti, časti i ugleda, hrvatska i međunarodne strukovne udruge donijele su etičke kodekse kojima se definiraju prava i obveze novinara te istodobno štite prava i interesi građana. Međutim, unatoč postojanju etičkih kodeksa, činjenica je da se oni u hrvatskoj praksi redovito krše, a medijski zakoni koji bi ih sankcionirali baš se i ne provode. Hrvatsko pravosuđe još ne odgovara adekvatno na izazove i potrebe koje nameće brzi razvoj medija te učestalo objavljivanje neistina i manipuliranje činjenicama u hrvatskim medijima, a u svrhu zaštite privatnosti, časti i ugleda oštećenih. U prilog tome govore mnogobrojni neriješeni slučajevi, sporost procesa, nedorečena zakonska rješenja te kazne koje su blaže nego u većini europskih zemalja.

Samoregulacija struke je na niskim granama. Zbog objavljene laži u pojedinim zapadnim zemljama možete ostati bez novinarske licence ili ćete cijeli život biti sramotno označeni. A kod nas se za potpune izmišljotine u jednom velikom dnevnom listu proteklih godina čak napredovalo. Zato

O SROZAVANJU NOVINARSKJE PROFESIJE U HRVATSKOJ SVJEDOČI I ČINJENICA DA SU HRVATSKI MASOVNI MEDIJI NA DNU LJESTVICE POVJERENJA U INSTITUCIJE U HRVATSKOJ, A POZNATO JE DA MEDIJI BEZ POVJERENJA PRIMATELJA TE UGLEDA I KREDIBILITETA GUBE SVOJU ULOGU I DRUŠTVENO ZNAČENJE.

Postoje etički kodeksi kojima se definiraju prava i obveze novinara te istodobno štite prava i interesi građana. Međutim, činjenica je da se oni u hrvatskoj praksi redovito krše, a zakoni koji bi ih sankcionirali baš se i ne provode.

se s pravom možemo pitati – ako su mediji „čuvari“ demokracije, tko čuva „čuvare“, citirajući latinsku uzrečicu: *Qui custodes ipsos custodes?*

IMA LI SLOBODA MEDIJA IKAKVIH GRANICA?

Sloboda medija zasigurno je jedna od najvećih tekovina demokratskih društava. Međutim, činjenica je da sloboda medija ne može biti samoj sebi svrha. Ona je važna radi slobode čovjeka, odnosno ostvarenja njegovih temeljnih ljudskih prava i sloboda. A ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, pa se tako u određenim situacijama može ograničiti. Prema tome ne postoji apsolutna sloboda medija. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda člankom 10. svima jamči pravo na slobodu izražavanja. Ali ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, pa stoga može biti podvrgnuto određenim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, i u demokratskom društvu nužnima radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili očuvanja autoriteta i nepristranosti sudstva. Nadamo se da će to konačno shvatiti i neke naše kolege novinari i urednici. S druge strane, jedino vraćanje profesionalizma i najdublje poštivanja činjenica može dugoročno vratiti povjerenje u domaće medije. Do tada niti ćemo mi biti informirani niti će mediji ostvarivati svoju ulogu koju su mudri teoretičari davno zacrtali.

ISUS

POD PALJBOM

IVICA MUSIĆ

NENAOČITI RUSKI DON JUAN, BESKRUPULOZNI LOVAC NA ŽENSKA SRCA BEZ OBZIRA NA NJIHOVU DOB, STALEŽ I KRYVNO (NE)SRODSTVO, TVORAC MNOGIH LIJEPIH, MUDRIH, ALI I POZAMAŠNIH REDAKA, GROF LAV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ IZMEĐU OSTALOGA POZNAT JE I PO REČENICI: „VJERUJEM DA JE KRIST BIO ČOVJEK POPUT NAS; DRŽATI GA BOGOM MENI IZGLEDA KAO NAJVEĆE OD SVIH SVETOGRĐA.“ Ovom

izjavom jedan od svjetskih književnih bardova priklonio se intelektualnomu pravcu koji korijene vuče iz prosvjetiteljstva 18. stoljeća te u različitim inačicama živi do dana današnjega, a zastupa takozvanu „tezu o prijevari“. Prijevarena se navodno sastoji u vještu poistovjećivanju lutajućega nepismenog bezemljaša (istina, obdarena nesvakidašnjom dobrotom, mudrošću i moralnošću, ali koji u tijeku svoga života nije ostavio zamjetan trag) s očekivanim židovskim Mesijom kojega je kao takva prepoznala samo šačica društvenih marginalaca.

O krivotvorini bez dostojna takmaca u ljudskoj povijesti već su govorili židovski svećenički glavari, a u novome vijeku ponovno ju je reanimirao prosvjetiteljski mislitelj i profesor orijentalnih jezika Hermann Samuel Reimarus u svome posthumno objavljenu djelu *Apologija ili spis u obranu racionalnih štovanja Boga*. Kao naturalistički deist Reimarus se oštro okomio na kršćanstvo optuživši autore Novoga zavjeta za najveću svjetsku prijevaru i nebrojena proturječja koja se nikakvim racionalnim zahvatom ne dađu ublažiti. Na tom će se tragu sljedeća

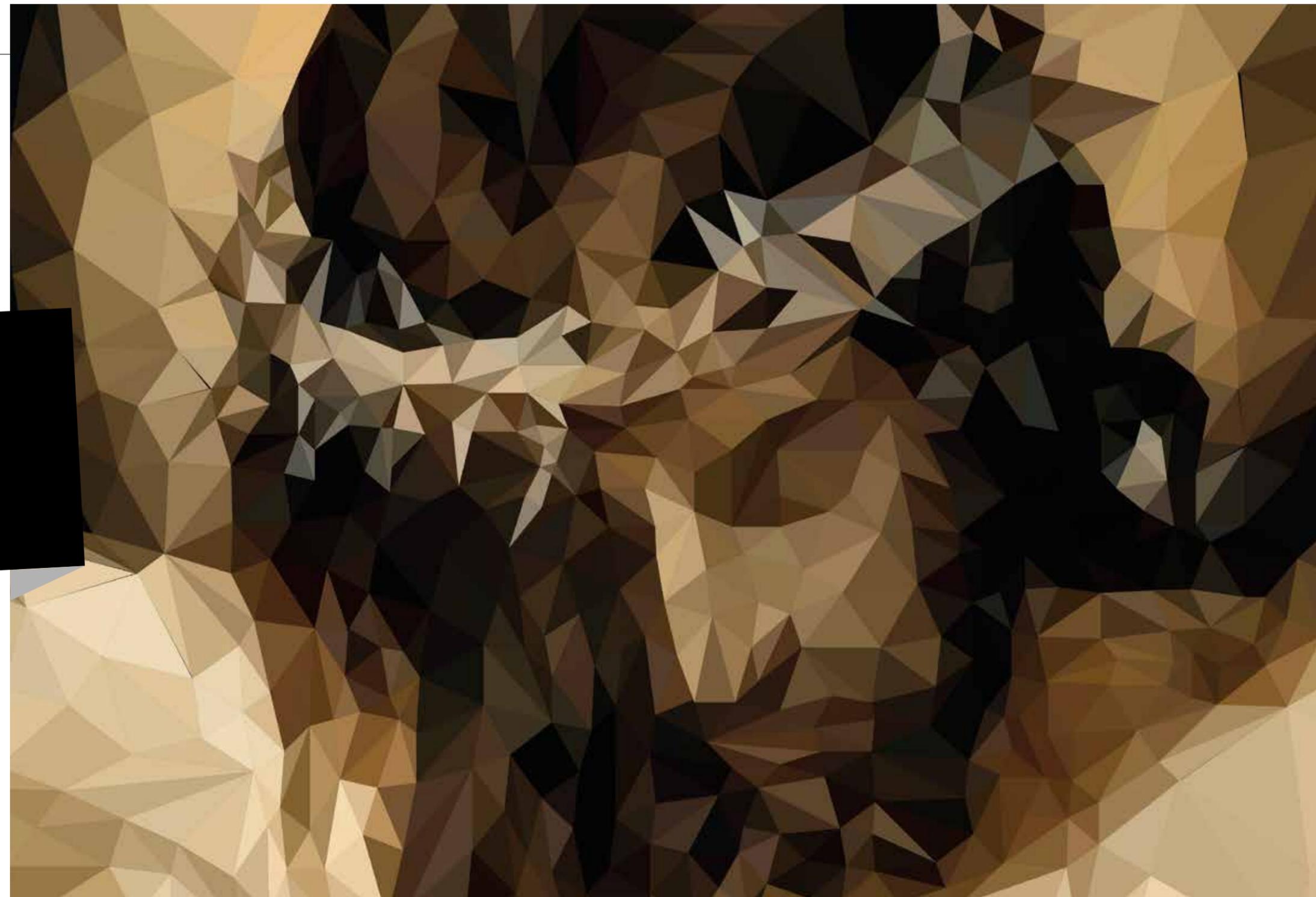
dva i pol stoljeća javljati različiti intelektualci koji će, svatko iz svoje vizure, ponuditi tumačenje fenomena zvanoga kršćanstvo. Među njima posebno mjesto zauzima njemački filozof i protestantski teolog David Friedrich Strauss sa svojim dvosveščanim djelom *Život Isusov* (1835.) u kojemu nastoji pokazati da evanđelja ne sadrže povijesne činjenice i događaje, nego vječne religiozne ideje iznesene mitskim jezikom. Ovu će tvrdnju dodatno prisnažiti jedan od najutjecajnijih mislitelja 20. stoljeća, evangelički teolog Rudolf Bultmann afirmirajući projekt zvan demitologiziranje Novoga zavjeta. Po njegovu mišljenju novozavjetne su knjige posljedak susreta mlade kršćanske vjere i helenističkoga svijeta čija je izražena

Nastanak i širenje kršćanstva nezamislivo je bez snažnoga sidrišta u historijskom Isusu. U usporedbi s ovim objašnjenjem sva su druga, bilo da je riječ o onome što se poziva na sociološke, bilo na psihološke razloge, vrlo slabašna i bez prave argumentacije.

osobina mitizirajući način govora. U tome srazu kršćanstvo je izgubilo izvornost te se udaljilo od svojih korijena pretvorivši postupno „povijesnoga Isusa“ (za kojega se samo zna da je živio kao putujući rabin, da je naučavao i umro na križu) u „Isusa dogme“, odnosno Božjega Sina.

Poput nabujale rijeke „teza o prijevari“ razlila se tijekom posljednjih dvjestotinjak godina u mnoštvo rukavaca. Jedan od obilatijih muljevutih odvojaka proistjek je tvrdnje

kako su apostoli ukrali Isusovo mrtvo tijelo te razglasili njegovo uskrsnuće i na toj laži sazdali novu religiju. Drugi odvojak, istina znatno plići i s više gazova, zalijeva i drži na životu ideju kako je Isus preživio pribijanje na križ te je nastavio svoj zemaljski život daleko od mjesta gdje su ga tako okrutno i nepravedno mučili. Čvrsto ukotvljena u ljudskoj naklonosti senzacionalizmu ova će zamisao potaknuti mnoge autore da napišu maštovita i mahom naiv-

na djela o Isusovu bijegu s križa, o nastavku njegova zemaljskoga života, o zasnivanju obitelji i njegovog potomstvu, o pronalasku vječnog mu počivališta sad u južnoj Francuskoj, sad u Kashmiru, sad u Japanu... Koliko je ova tvrdnja ozbiljna, govori činjenica da nijedan njezin zagovaratelj ne uzima u obzir medicinski dokazanu činjenicu da bi osoba rimskim načinom pribijena na križ, uz eventualno preživljavanje, zasigurno ostala doživotni invalid jer su dobro izvježbani egzekutori posebno vodili računa da se osuđeniku probiju svi važniji živci na zglobovima.

Najneobuzdaniji pak rukavac svakako je onaj što svojim valovljem pronosi (pro)glas kako Isus o kojemu evanđelja pišu uopće nije ni postojao. Od matice se otrgnuo pod silovitim naletom uragana što ga je prouzročila Francuska revolucija, a moćne su mu struje ubrizgali i radikalni mladohegelovci. O kakvu je snažnu nasrtaju na temelje kršćanstva riječ, najbolje govori podatak da su zastupnici ove teze Davida Straussa proglasili isuviše mlakim, a njemački ga je filozof i politički pisac Arnold Ruge čak „počastio“ nazivom „prokleti pop“.

Već je Straussov suvremenik Bruno Bauer izrijekom zanimao Isusov povijesni opstanak ustvrdivši kako je on čisti mit. Tom će konstatacijom snažno utjecati na Marxa i Engelsa, ali i čitavu plejadu suvremenih skeptika i ateista koji svednice podastiru „neoborive dokaze“ u prilog spomenutoj tvrdnji. Pokušaj dokazivanja suprotnoga, odnosno Isusove povijesne egzistencije, po njima je jednak nastojanju da se dokaže povijesnost Zeusa, Herakla, Odiseja ili prelijepa Helene trojanske. Tanašna historijska sjena zvana Isus uspjela se pretvoriti u „spasitelja svijeta“ zahvaljujući specifičnu historijskomu kontekstu prepoznatljivu po religioznomu pluralizmu i toleranciji. Tako barem tvrde autori poput Kennetha Humphreysa, pisca knjige *Isus nikada nije postojao* (2014.), ili pak irskoga dominikanca fra Thomasa Brodiea, autora djela *Onkraj potrage za povijesnim Isusom* (2012.).

Svoja uvjerenja spomenuti istraživači ponajvećma zasnivaju na navodnome nedostatku neovisnih povijesnih izvora koji bi potvrdili Isusovu

povijesnu opstojnost. Po njima niti jedan od barem četrdeset poznatih kroničara, povjesničara i raznih drugih relevantnih pisaca iz prve polovine prvoga stoljeća (a to je jedno od najbolje dokumentiranih doba u povijesti) nije napisao ni slova o velikome židovskom čudotvorcu, dočim se u njihovim opsežnim zapisima može naići na mnoštvo informacija o sitnim lopovima, o stotinama proroka, iscjelitelja, mesija, čarobnjaka i osoba koje su tvrdile da su bogovi. Osim toga i evanđeoska su izvješća nerijetko protuslovnna kada govore o Isusu Nazarećaninu, što upućuje na zaključak da taj „fantomski lik“ zapravo nikada nije ni hodio prašnjavim putovima drevnoga Izraela. K tomu evanđelja se sama isključuju iz relevantnih povijesnih izvora zbog obilja mitologizirajućih zahvata, a navlastito zbog mnoštva netočnih i nepreciznih navoda kada su posrijedi povijesni događaji, mjesta i osobe koje su obilježile to razdoblje.

Svakako je znakovita činjenica da isti autori koji osporavaju Isusovu povijesnu egzistenciju nikada nisu zanjekali primjerice Muhamedovu povijesnost iako je njegova prva biografija napisana više od stoljeća poslije njegove smrti i, dakako, dolazi iz prorokova miljea. Poteškoća ne vide i kada je riječ o Budi čija je prva biografija nastala u prvome stoljeću, što je vremenski raspon od najmanje pola tisućljeća. Također ne nalaze potrebnim dovoditi u pitanje autentičnost Zaratustrina učenja makar je većina njegovih spisa nastala istom nakon trećega stoljeća poslije Krista, što čini nevjerovatnih trinaest stoljeća razmaka između propovjednika i njegova nauka u pisanome obliku. Istim tim znanstvenicima vjerojatno ne bi palo na pamet posumnjati u pouzdanost biografskih podataka o Aleksandru Velikom unatoč tomu što su njegova dva najstarija životopisa proistekla iz pera povjesničara Arijana i Plutarha četiri stotine godina poslije njegove smrti.

U usporedbi sa spomenutim primjerima novozavjetna izvješća nalik su blic-vijestima jer je vremenski interval između njihova nastanka i događaja koje opisuju za povijesne standarde gotovo zanemariv! Tomu treba nadodati da je Novi zavjet ne samo preživio u više rukopisa od bilo koje druge knjige iz drevnih vremena nego je preživio u čistijem obliku od bilo koje druge velike knjige. Oko toga se slaže većina priznatih bibličara kao i oko tvrdnje da se evanđelja ni u jednoj bitnoj točki kršćanskoga nauka ne razilaze. Štoviše, kao neovisni svjedoci evanđelisti se skladno nadopunjuju i nude nam zavidljajući portret osobe koja je za mnoge postala kamen spoticanja.

Što pak arheologija, paleontologija, tekstologija i druge znanstvene discipline duže istražuju, to više detalja iz Novoga zavjeta potvrđuju. Pokazuje se naime da su sveti pisci bili vrlo pedantni i točni prilikom spominjanja osoba, mjesta i događaja. Tako se i liberalni i konzervativni znanstvenici slažu da je Luka bio vrlo precizan povjesničar. Jedan istaknuti arheolog pomno je ispitao podatke što ih je ovaj pisac u svome Evanđelju i u Djelima apostolskim iznio o trideset dvije zemlje, pedeset četiri grada te devet otoka i nije pronašao ni jednu jedinu pogrešku! Nova otkrića potvrdila su istinitost navoda i iz drugih evanđelja koja su dugo smatrana sumnjivima ili posve neistinitima. Posebno se to odnosi na Ivanovo evanđelje koje je općenito smatrano najspornijim. Ivan

navodno piše o lokalitetima koji nisu postojali, kao što je primjerice ribnjak zvan Bethesda s pet trjemova, gdje je Isus ozdravio bolesnika (5, 1-15), ribnjak Siloe (9, 7), Jakovljevi bunar (4, 12) itd. Novija su međutim iskapanja potvrdila specifične navode Ivanova evanđelja i pokazala da je ovaj pisac bio vrlo točan. I ne samo to. Ne postoji ni jedan arheološki nalaz koji bi izravno proturječio Novomu zavjetu. Oni koji poznaju te i ostale činjenice uviđaju da se Novi zavjet mora prihvatiti kao iznimno precizna knjiga puna informacija.

Uzmemo li ipak ozbiljno u razmatranje postavku o čudnovatim ukrašavanjima i otvorenu mitologiziranju u evanđeljima te zbog toga zauzmemo skeptičan stav prema njima, bismo li išta mogli doznati o povijesnome Isusu? Jedan od najistaknutijih stručnjaka za antičku povijest Edwin Yamauchi smatra da bismo, čak da su se sva evanđelja izgubila, i nadalje imali Isusovu sliku koja je krajnje zavidljajuća, zapravo – portret Sina Božjega. Naime ono što su o Isusu napisali Židov Josip Flavije, rimski povjesničari Tacit, Svetonije i Plinije Mlađi (koji nisu imali ni trunke simpatije prema kršćanima i njihovu nauku), zatim židovski spisi, sv. Pavao te apostolski oci, potvrđuje sve bitne elemente što se nalaze u Isusovim biografijama. To je uistinu fascinantna činjenica koja je mnogim znanstvenicima, inače nekršćanima, bila „okidač“ za obraćenje. Iako je vjera Božji dar, i mnogi su vjernici zbog istoga razloga ojačali svoju vjeru.

Povijesni dokazi jamstvo su da se Isus iz Nazareta ni u kojem slučaju ne može ozbiljno etiketirati kao teološka invencija nekolicine zanesenjaka ili okorjelih bogohulnika. Nastanak i širenje kršćanstva nezamislivo je bez snažnoga sidrišta u historijskom Isusu. U usporedbi s ovim objašnjenjem sva su druga, bilo da je riječ o onome što se poziva na sociološke, bilo na psihološke razloge, vrlo slabašna i bez prave argumentacije. Stoga nije loše imati nužan oprez prema njima, kao i prema ostalim pomodarstvima koja nas svakodnevno salijeću nastojeći nas odvući na *sita ahra*, odnosno na drugu stranu, na područje tame gdje demonske sile „kolo vode“.

Tjedni molitveni program

zimski raspored (od 1. rujna do 31. svibnja)

PONEDJELJAK I SRIJEDA

7.30 h Sv. misa na hrvatskom
Prije podne Sv. mise na raznim jezicima
Tijekom dana Susreti po dogovoru
Poslije podne Tiho klanjanje u Kapelici klanjanja
17 - 20 h **Večernji molitveni program i ispovijed**
17 h Radosna i žalosna otajstva krunice
18 h Sv. misa
19 - 20 h Blagoslov predmeta, molitva za zdravlje duše i tijela, slavna otajstva krunice

UTORAK

7.30 h Sv. misa na hrvatskom
Prije podne Sv. mise na raznim jezicima
Tijekom dana Susreti po dogovoru
Poslije podne Tiho klanjanje u Kapelici klanjanja
17 - 20 h **Večernji molitveni program i ispovijed**
17 h Radosna i žalosna otajstva krunice
18 h Sv. misa
19 - 20 h Blagoslov predmeta, molitva za zdravlje duše i tijela, slavna otajstva krunice
Euharistijsko klanjanje

ČETVRTAK

7.30 h Sv. misa na hrvatskom
Prije podne Sv. mise na raznim jezicima
Tijekom dana Susreti po dogovoru
Poslije podne Tiho klanjanje u Kapelici klanjanja
17 - 20 h **Večernji molitveni program i ispovijed**
17 h Krunica
18 h Sv. misa, blagoslov predmeta
19 - 20 h Euharistijsko klanjanje

PETAK

7.30 h Sv. misa na hrvatskom
Prije podne Sv. mise na raznim jezicima
Tijekom dana Susreti po dogovoru
Poslije podne Tiho klanjanje u Kapelici klanjanja
14 h Križni put uz Križevac
17 - 20 h **Večernji molitveni program i ispovijed**
17 h Radosna i žalosna otajstva krunice
18 h Sv. misa, blagoslov predmeta
19 - 20 h Čašćenje Križa

SUBOTA

7.30 h, 13 h Sv. misa na hrvatskom
Prije podne Sv. mise na raznim jezicima
Tijekom dana Susreti po dogovoru
Poslije podne Tiho klanjanje u Kapelici klanjanja
17 - 20 h **Večernji molitveni program i ispovijed**
17 h Radosna i žalosna otajstva krunice
18 h Sv. misa
19 - 20 h Blagoslov predmeta, molitva za zdravlje duše i tijela, slavna otajstva krunice
Euharistijsko klanjanje

NEDJELJA I BLAGDANI

8, 11, 18 h Sv. mise na hrvatskom
Ispovijed Prije podne za vrijeme Mise
Prije podne Sv. mise na različitim jezicima
Tijekom dana Susreti sa svjedocima
Poslije podne Tiho klanjanje u Kapelici klanjanja
14 h Krunica na Brdu ukazanja
17 - 20 h **Večernji molitveni program i ispovijed**
17 h Radosna i žalosna otajstva krunice
18 h Sv. misa
19 - 20 h Blagoslov predmeta, molitva za zdravlje duše i tijela, slavna otajstva krunice

POTICAJ ZA LECTIO DIVINA

od 15. do 15. u mjesecu

PRIREDILA LIDIJA PARIS

Iz preobila biblijskih tekstova Crkva nam iz dana u dan nudi odabranu duhovnu hranu – misna čitanja iz Staroga i Novoga zavjeta. Iz broja u broj *Glasnika mira* u ovoj ćete rubrici naći kratice koje upućuju na biblijsku knjigu, poglavlje i redak misnih čitanja za razdoblje od 15. do 15. u mjesecu. Božja je riječ radosna vijest. Ona je živa i djelotvorna. Ako se izložimo njezinu djelovanju, ona ima snagu mijenjati nas.

Četvrtak, 15. 10. 2015.

Rim 3,21-30a; Ps 130,1-6b; Lk 11,47-54

Petak, 16. 10. 2015.

Rim 4,1-8; Ps 32,1-2.5.11; Lk 12,1-7

Subota, 17. 10. 2015.

Rim 4,13.16-18; Ps 105,6-9.42-43; Lk 12,8-12

Nedjelja, 18. 10. 2015.

DVADESET I DEVETA NEDJELJA KROZ GODINU

Iz 53,10-11; Ps 33,4-5.18-20.22; Heb 4,14-16; Mk 10,35-45

Ponedjeljak, 19. 10. 2015.

Rim 4,20-25; Otpj. pj.: Lk 1,69-75; Lk 12,13-21

Utorak, 20. 10. 2015.

Rim 5,12.15b.17-19.20b-21; Ps 40,7-10.17; Lk 12,35-38

Srijeda, 21. 10. 2015.

Rim 6,12-18; Ps 124,1-8; Lk 12,39-48

Četvrtak, 22. 10. 2015.

Rim 6,19-23; Ps 1,1-4.6; Lk 12,49-53

Petak, 23. 10. 2015.

Rim 7,18-25a; Ps 119,66.68.76-77.93-94; Lk 12,54-59

Subota, 24. 10. 2015.

Rim 8,1-11; Ps 24,1-6; Lk 13,1-9

Nedjelja, 25. 10. 2015.

TRIDESETA NEDJELJA KROZ GODINU

Jr 31,7-9; Ps 126,1-6; Heb 5,1-6; Mk 10,46-52

Ponedjeljak, 26. 10. 2015.

Rim 8,12-17; Ps 68,2.4.6-7ab.20-21; Lk 13,10-17

Utorak, 27. 10. 2015.

Rim 8,18-25; Ps 126,1-6; Lk 13,18-21

Srijeda, 28. 10. 2015. – SV. ŠIMUN I JUDA

TADEJ, apostoli

Ef 2,19-22; Ps 19,2-5; Lk 6,12-19

Četvrtak, 29. 10. 2015.

Rim 8,31b-39; Ps 109,21-22.26-27.30-31; Lk 13,31-35

Petak, 30. 10. 2015.

Rim 9,1-5; Ps 147,12-13.15-16.19-20; Lk 14,1-6

Subota, 31. 10. 2015.

Rim 11,1-2a.11-12.25-29; Ps 94,12-13a.14-15.17-18; Lk 14,1-7.11

Nedjelja, 1. 11. 2015.

SVI SVETI

Otk 7,2-4.9-14; Ps 24,1-6; 1Iv 3,1-3; Mt 5,1-12a

Ponedjeljak, 2. 11. 2015. – Spomen svih

vjernika pokojnika

Iz 25,6a.7-9; Ps 25,6-7c.17-18.20-21; Rim 8,14-23; Mt 15,1-13

Utorak, 3. 11. 2015.

Rim 12,5-16a; Ps 131,1-3; Lk 14,15-24

Srijeda, 4. 11. 2015.

Rim 13,8-10; Ps 112,1-2.4-5.9; Lk 14,25-33

Četvrtak, 5. 11. 2015.

Rim 14,7-12; Ps 27,1.4.13-14; Lk 15,1-10

Petak, 6. 11. 2015.

Rim 15,14-21; Ps 98,1-4; Lk 16,1-8

Subota, 7. 11. 2015.

Rim 16,3-9.16.22-27; Ps 145,2-5.10-11; Lk 16,9-15

Nedjelja, 8. 11. 2015.

TRIDESET I DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU

1 Kr 17,10-16; Ps 146,6c-10; Heb 9,24-28; Mk 12,38-44

Ponedjeljak, 9. 11. 2015. – POSVETA

LATERANSKE BAZILIKE

Ez 47,1-2.8-9.12 (ili: 1 Kor 3,9c-11.16-17); Ps 46,2-3.5-6.8-9; Iv 2,13-22

Utorak, 10. 11. 2015.

Mudr 2,23 – 3,9; Ps 34,2-3.16-19; Lk 17,7-10

Srijeda, 11. 11. 2015.

Mudr 6,1-11; Ps 82,3-4.6-7; Lk 17,11-19

Četvrtak, 12. 11. 2015.

Mudr 7,22 – 8,1; Ps 119,89-91.130.135.175; Lk 17,20-25

Petak, 13. 11. 2015.

Mudr 13,1-9; Ps 19,2-5; Lk 17,26-37

Subota, 14. 11. 2015.

Mudr 18,14-16; 19,6-9; Ps 105,2-3.36-37.42-43; Lk 18,1-8

Nedjelja, 15. 11. 2015.

TRIDESET I TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

Dn 12,1-3; Ps 16,5.8-11; Heb 10,11-14.18; Mk 13,24-32

NOVO NOVO NOVO

u Suvenirnici Informativnog centra MIR Međugorje

Dodite, poklonimo se!

Klanjanja
u Međugorju

Može se samo poželjeti da ova knjižica postane
nezaobilazno štivo svakog međugorskog hodočasnika.

Klanjam ti se, Gospodine!

To bi mogao biti zajednički nazivnik svih tekstova koji se nalaze u ovoj knjižici, a nastali su prigodom klanjanja pred Presvetim, čašćenja križa Gospodinova i kao molitve za ozdravljenje. Plod su vjerničkog uma i srca, potaknuti Gospinom pojavom i njezinim porukama.

Tekstovi potječu od različitih franjevaca koji su djelovali ili još djeluju u Međugorju i odaju osobnost svakoga od njih. No svima je zajedničko to što su to doista duboko proživljeni molitveni tekstovi. Jednostavni su i u toj jednostavnosti jezgroviti. Klanjatelju žele približiti otajstvo i pozvati ga na njegovo čašćenje.

MIR
MEDUGORJE

www.emedjugorje.com

